

Syn. d. 63. 255

DISPUTATIO THEOLOGICA,

De vero discrimine peccati mortalis &
venialis, deq; impossibilitate implendi
legem Dei ob quotidianam pecca-
torum venialium incurfionem.

g.

15.13

CVI

Annexa est Appendix de possibilitate
præstandi legem consideratam se-
cundum ~~inimicam~~ Evangelicam.

AUTHORE ROBERTO BARONIO, ECCLE-
SIASTE ABREDONENSI, S. S. THEO-
LOGIA DOCTORE, & ejusdem in Aca-
DEMIA MARESCALLANA
PROFESSORE.

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

*Va etiam laudabili vita hominum, si remota misericor-
dia discutias eam. August. lib. 9. Confess. cap. 13.
Ipsa quoq; nostra justitia quamvis vera sit propter verum
boni finem, ad quem refertur, tamen tanta est in hac
vita, ut potius peccatorum remissione constet, quam
perfectiōe virtutum. Idem l. 19. de Civit. Dei. c. 27.*

ABREDONIE,
Excudebat Edwardus Rabanus. 1633.

THEOLOGICA
DISPUTATIO

De vero discrimine peccati mortalis &
venialis, & de impedimentis impediendi

12.13

Aut
T
C
Aut
s

212 5 02

Exemplar Ed. 1. 1833

**MAGNIFICO, AM-
PLISSIMO, SPECTATIS-
SIMO, SPLENDORE GENERIS,**

pietate, authoritate, prudentia, et rerum usu
eminentissimo Domino, D. PAULO ME-
NEZIO à Kynmundie, Praefecto
dignissimo:

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

NEC NON

**Clarissimis viris, Dominis consultissimis,
& prudentissimis, D. Consulibus, ceterisq;
Reip. Alrodunenſis Moderatoribus.**

UUM VERAM ET
Christianam humilita-
tem, quam fides exigit
& pietas, duo potissi-
mum pariant, noticia
legis, &, quæ inde ma-
nat, peccati agnitio; boni & fidelis Pa-
storis est populo suæ fidei & curæ com-
misso summam illam justitiæ perfe-
ctionem, quam DEI lex à nobis re-
quirit, ob oculos ponere, & ex ea no-
stræ obedientiæ nō vos, ac innumerabi-

EPISTOLA

les defectus detegere, ac demonstrare. At Romanæ Ecclesiæ Doctores, ut olim, ita & hodie in clarissima & Evangelii & literarum luce hac in re suo muneri & officio manifestè defunt, imò Christianorum animis palpum hîc obtrudere nil dubitant. Ut enim conscientiam hominis justificari in soporem quasi collocent, ne quid residuum habeat cujus se coram DEO arguat, & condemnet, distinctionem illam peccati in mortale & veniale, ex natura sua, mordicus retinent, & tanquam Palladium aliquod tuentur. Nempe hoc illud est; quamdiu stabit ea distinctio, prout illi eam interpretantur, stabit, & hoc, posse nos implere legem obedientiâ omnibus numeris absolutâ, atq; adeo nos operibus nostris æternam gloriam de condigno mereri. Quod dogma, quam sacris literis, & piorum conscienciis repugnet, omnes humiliter & sobriè pii adeo agnoscunt, ut non sine gemitu & lachrymis miseriam suam in hac lachrymarum valle coram

DEDICATORIA

coram Deo profiteantur, & ingenuè
testentur. Cum ergo piorum om-
nium sensus dicitur, hac ex parte Ro-
manensium Ecclesiam maximè vacil-
lare, ego exemplo ducum usu perito-
rum Romam ejusque mœnia ibi op-
pugno, ubi ruinam minantur, facillè
meq; suffodi & complanari possunt.
Deus Opt. Max. his nostræ tenuitatis
conatibus faueat, vestraq; Amplissimi,
Clarissimi, & Consultissimi viri, mihi
adsit benignitas, quam ut indies expe-
rior, ita grato animo excipio. Hoc ut
seculo nostro testatum faciam, vobis
hanc de impossibilitate implendæ legis
disceptationem, ut certissimam animi
vobis addictissimi tesseram, exhibeo.
Valete. Datum ABRUDONIZ, Anno
1693. Junii 17.

Vestra Amplis. addictissimus.

ROBERTUS BARONIUS.

PRÆMONITIO AD LECTOREM.

NOLI (candide Lector) hoc mihi
vitio dare, quod alicubi in hoc
Tractatu peccata leviora repro-
borum venialia appellem. Cum
sententiam meam de iis propensam
parte 1. scilicet 3. 5. 4. aperte pro-
fiteor ea, neq. ex natura sua, neq.
ab eventu venialia esse. Alibi tamen nonnunquam
ea venialia appello, non quod venialia sint eo sensu,
quo peccata leviora electorum venialia dicuntur, sed
partim quia hoc peccata, quoad naturam specifi-
cam ipsorum actuum, eadem specie sunt cum peccatis
illis, quæ in electis per DEI gratiam, & indulgen-
tiam Evangelicam venialia sunt, partim vero quia
cum adversus Pontificios ex communibus ipsorum
placitis differo. vocabulis illis, quæ in eorum Scholis
usitata & recepta sunt, uti cogor.

Memento etiam, cum perveneris ad septimam
sectionem primæ partis, ei deesse paragraphum ulti-
mum, quem parti 3. in fine adjecimus.

DISPUTATIO THEOLOGICA;

De vero discrimine peccati mortalis &
venialis, deq. impossibilitate implendi
legem Dei ob quotidianam pec-
catorum venialium incurfione.

CAMBRIDGE

PARS PRIMA.

In qua Evangelicorum sententia de peccati morta-
lis & venialis discrimine proponitur, & variis
observationibus, distinctionibus, ac quæstionum
determinationibus explicatur, & illustratur.

SECTIO PRIMA.

*Quam utilis sit hac disceptatio ad Pontificiorum de-
Artum de humana iustitia perfectione & mor-
tis evitendam.*

UAM insignis sit hujus
disceprationis usus in con-
futando pernicioso illo Roma-
næ Ecclesiæ errore de perfecta
legis secundum rigorem con-
sideratæ impletionem, ex eo pa-
tet, quod Lex DEI prohibeat
omnia, etiam levissima peccata, quæ *venialis* voca-
bulo antiquo, sed ineptè & impiè ab adversariis
usurato, vocantur. Cum igitur nemo ordinariis
gratiæ viribus omnia peccata vitare possit, ut Scrip-

tura apertissime testatur, & ipsi adversarii ultro concedunt, evidenter sequitur iustorum nullum legem D E I perfecte implere posse.

2. Bellarminus, lib. 4. de Iustif. cap. 14. huius argumenti vi & efficacia victus fatetur se & commilitones suos non posse dogma illud de perfecta legis impletionem tueri, nisi negando peccata illa leviora, quæ venialia vocantur, esse contra Dei legem. Vnde Andream de Vega aliosque qui cum eo docuerunt peccata venialia esse proprie contra legem, non obscure perstringit, eorumque sententiam hoc incommodo gravat, quod dicere cogantur legis præstationem esse possibilem, non quod tota simul servari possit, sed quod servari possit maior ejus pars, & à meliori parte fiat denominatio. Et, ut hoc incommodum esse alicujus momenti sciant, subjungit, videndum esse illis, quid respondeant Apostolo Iacobo, dicenti, Quicumque totam legem servaverit, offendas autem in uno, factus est omnium reus.

3. At Vasquez in 1^{am} 2^a tom. 1. disp. 143. cap. 4. num. 5. & Alphonsus Curiel in eandem partem Thomæ quæst. 88. art. 1. dub. 3. §. 1. quicum Vega contra Bellarm. sentire videntur, ut suam sententiam huic incommodo non esse obnoxiam ostendant, ad aliud effugium æquè miserum & desperationis plenum confugiunt. Dicunt enim peccata illa leviora, sine quibus nemo iustorum vivere potest, etsi verè & proprie sint contra aliquod præceptum legis, non tamen impedire quo minus lex Dei iustis impleatur, idque quia præceptum illud, contra quod veniale aliquod peccatum committitur, proprie, perfecte & in rigore non est lex, sive legis præceptum. Et huius paradoxii hanc rationem afferunt,

afferunt, quia hujus generis præcepti observatio non est necessaria ad consecutionem vitæ æternæ, & quia transgressio illius non repugnat charitati quæ est finis legis. In hanc etiam sententiam Ipse Bellarm. alibi propendere videtur viz. lib. 2. de amiss. gratiæ cap. 11. §. Denique peccatum, ubi dicit omnia peccata venialia aut non esse perfectè voluntaria, aut non esse perfectè contra legem, quæ perfectè & in rigore sit lex. Ecce Immanem & projectissimam Iesuit. audaciam, qui peccata sua extenuant & ferè annihilant, ut de justitia sua, etiam apud Deum glorientur: & ne absque ratione Insanire videantur, ipsas Dei leges elevare iisque derogare non verentur.

Similiter quantus sit hujus dissertationis usus in cōfutanda Adversariorum doctrina *de merito ex* 4. *condigno ratione ipsius operis*, ex eo patet quod reatus æternæ mortis, & meritum æternæ gloriæ ex condigno, simul in eadem persona consistere nequeant. Vnde Bellarm. lib. 3. de Justif. cap. 12. *Mereri (inquit) simul æternam vitam & mortem æternam repugnantiam includit: & proinde qui talis esset, deberet vivere in æternum, & non vivere in æternum, mori in æternum & non mori in æternum.* Et Suarez. lib. 12. de divina gratia cap. 14. §. 5. & 6. *Peccator (inquit) ex merito suo dignus est privari vita æterna. Ergo fieri non potest ut simul acquirit ius justitiæ ad vitam æternam.* Hoc posito sic argumentamur: Qui meretur mortem æternam, is mereri non potest vitam æternam. At justī seu fideles ob peccata quotidianæ incurfionis, quæ venialia vocantur, intrentur mortem æternam ergo me-

rerum non possunt vitam æternam. Major ab Adversariis conceditur. Minor infra fusè contra omnia adversariorum effugia probabitur: & proinde certa & infallibilis est conclusio.

5. Ut igitur brevi & compendiosa, sed efficaci via, convellamus adversariorum doctrinam de perfecta legis impletione, & meritoria causalitate nostrorum actuum supernaturalium, operâ dabimus ut peccata venialia ex se & sua natura æternam mortem mereri, item ea verè & propriè esse contra finem legis, id est, contra charitatem, non solum ex Scriptura & ratione, sed etiam ex ipsorum Adversariorum principiis & communibus placitis demonstremus.

S E C T I O II.

An, & quo sensu, Evangelici admittant partitionem peccati in mortale & veniale.

I.

E peccatorum inæqualitate nulla nobis cum Pontificiis est controversia. Illi enim Stoicorum errorem de peccatorum omnium æqualitate, quem Iovinianus Hæresiarcha quarto Ecclesiæ Christianæ sæculo interpolavit, nobiscum damnant, multisque retrò sæculis damnarunt, nisi quod Conradus, celebris D. Thomæ interpret, scribens in 1^a 2ª quæst. 73. art. 2. aliquid huic errori affine tradidisse.

De peccato Mortali & Veniali. [5

tradidisse videtur. Dicit enim omnia peccata, quæ ideo tantum mala sunt quia prohibita sunt, seu ut planius dicam, ea omnia peccata, quæ legum positivarum transgressionibus sunt, esse inter se equalia. In quo etiam errore fuisse alios Theologos Scholasticos, imprimis verò ipsum Thomam lib. 3. contra Gentes, cap. 139. & Ferrariensem ibidem, intrepidè affirmat Vasquez in 1^{am} 2ª disput. 99. cap. 2. & 5. Nemo tamen ex nostris Scriptoribus hinc ansam arripit postulandi Ecclesiam Romanam huius erroris, quasi is communiter in ea receptus esset. Novimus enim eum damnari & rejici ab omnibus recentioribus Lombardi & D. Thomæ interpretibus. Vide Vasquezium, loco citato, Curielem in 1^{am} 2^a quest. 72. art. 2. §. 3. & Franciscum de Herrera, in 2um sentent. disp. 32. quest. 1.

Haud parem candorem adhibent Adversarii, cum nostrorum Theologorum doctrinam de hac questione proponunt. Nam Edmundus Campianus Iesuita Ratlone 8. illum Stoicorum & Ioviniani errorem etiam Luthero & Calvino affricare conatur. Sed calumniosum hoc superbi Iesuitæ mendacium elidit Bellarm. lib. 3. de Iustificatione, cap. 16. in principio. *Lutherani* (inquit) *non dicunt quod sciam virtutes esse pares, aut paria esse peccata, neque negant hominem crescere posse spe, dilectione, aliisque virtutibus.* At (inquit Duseus lib. 2. contra Whittakerum) *Calvinus in eo peccata paria fecit, quod omnia mortalia & æternis digna supplicii censuerit.* Ineptam hanc cavillationem diluit ipse Calvinus Institutionis, Lib. 3. Cap. 4. §. 28. *Scio* (inquit) *quam iniquè doctrinam hanc nostram calumniantur.*

calumniantur. Dicunt enim paradoxum esse Stoicorum de peccatorum aequalitate: sed suo ipsorum ore nullo negotio convincentur. Quæro enim an non inter ea ipsa peccata, quæ mortalia fatentur, aliud alio minus agnoscant? non igitur protinus sequitur paria esse peccata, quæ simul mortalia sunt.

- Evangelici non tantum agnoscunt peccata alia esse aliis minora seu leviora, sed etiam ipsam divisionem peccati in *veniale & mortale*, si sano modo intelligatur, tolerabilem esse fatentur. Verum de modo quo hæc distinctio concipienda, & explicanda sit, ut tolerari possit, aliqua inter eos dissensio est; quæ ut intelligatur tenendum est hanc distinctionem quatuor modis concipi posse. Primum cum respectu ad eventum, seu ad futuram horum peccatorum punitionem aut remissionem. Secundò cum respectu ad sententiam legis divinæ secundum rigorem suum considerata. Tertio, cum respectu partim ad sententiam legis secundum rigorem suum considerata, partim ad eventum. Quarto, cum respectu ad æconomiam, seu administrationem providentiæ divinæ sub Evangelio in puniendis eorum peccatis cum quibus Deus gratiosum illud fœdus iniit.
3. Cum respectu ad eventum hæc distinctio tribus modis concipi potest. Nam peccatum mortale, & per consequens etiam veniale, tribus modis potest dici tale ab eventu: viz. vel ab eventu simpliciter, vel à necessitate aut contingentia eventus, vel à facilitate aut difficultate eventus.
 4. Ab eventu simpliciter illa peccata dici possunt mortalia

mortalia, quæ de facto puniuntur æterna morte, illa vero venialia quæ quamvis ex se æternam mortem mereantur, eâ tamen non puniuntur sed gratiosè propter meritum Christi condonantur. Hoc modo Zanchius, Tom. 4. lib. 1. cap. 8. thes. 2. dicit omnia electorum peccata esse venialia; omnia vero reproborum esse mortalia. Distinctio peccati venialis & mortalis sic concepta, nihil falsi in se continet, sed nimis generalis est. Nam electorum peccata graviora & leviora, etsi ab eventu utraque venialia sint, diversos tamen specie effectus habent, propter quos illa mortalia, hæc vero venialia satis commodè dici possunt, ut infra patebit.

Ab eventus necessitate, seu à necessitate future punitionis, *peccatum in Spiritum Sanctum* mortale dici potest, quia necessario & infallibiliter æterna morte punitur: reliqua vero omnia venialia dici possunt à contraria possibilitate future remissionis, quia viz. condonari possunt, aut potuerunt. Hic modus explicandi illam distinctionem quem afferunt Gomarus in syntagmate disputationum Leydensium, Disput. 13. thes. 10. Et Piscator, volumine primò thesium Theologicarum Loco 7. Disp. 2. thes. 64. multo generalior est præcedente, & per consequens minus probandus est. Nam secundum eum omnia peccata, non solum electorum, sed & reproborum, excepto peccato in Spiritum sanctum, venialia sunt, quia viz. remissibilia sunt, si per se, & secluso respectu finalis impœnitentiæ considerentur.

Ab eventus facilitate, seu à majori facilitate future remissionis, illa peccata venialia dici possunt, quæ sub conditione facilioris pœnitentiæ condonantur

nantur : à contraria vero difficultate remissionis illa mortalia dici possunt, quæ nisi accedat difficilior & magis molesta poenitentia, non condonantur, sed æterna morte puniuntur. Hic etiam modus, nisi limitatione aliqua explanetur, & expolietur, ob suam generalitatem & ambiguitatem dammandus est. Nam hoc sensu, non solum illa leviora peccata, quæ *quotidianæ incurfionis* à Tertulliano vocantur, sed etiam gravissima quæque & maxime horrenda, venialia dici possunt, quia viz. eorum alia aliis facilius condonantur. Sit tamen hic modus explicandi distinctionem istam ita proponatur, prout à Spalatensi proponitur lib. 5. de Rep. Eccles. cap. 7. §. 66. admitti potest, ut patebit ex Sect. 4.

8. Secundo, *cum respectu ad sententiam legis secundum rigorem suum considerata* distinctio aut divisio peccati in veniale & mortale concipi & explicari potest, dicendo peccata quædam tam gravia esse, ut secundum rigorem legis æternam mortem mereantur, alia verò tam levia esse, ut ne quidem secundum rigorem legis justè puniri possint æterna morte. Hanc explicationem prædictæ distinctionis soli Pontifici tradunt, & tuentur. Nostri enim omnes Theologi in eo, quod hic caput rei est, conveniunt viz. quod peccata omnia etiam levissima secundum rigorem legis æterna morte justè puniri possint.

9. Tertio, hæc distinctio concipitur *cum respectu, partim ad sententiam legis, partim ad eventum* à Pareo lib. 1. de amissione gratiæ cap. 3. pag. 18, & Gomaro loco supra citato, ubi dicunt omne peccatum, seu omne genus peccati, esse mortale per se, & secundum sententiam legis, quia reddit
peccan

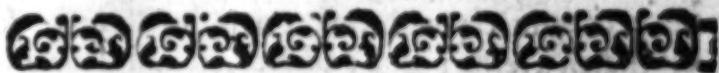
peccantem obnoxium maledictioni legis, quæ proponitur Deuteronomii 27. 26; & e contrario omne genus peccati (intellige, excepto peccato in Spiritum Sanctum) esse veniale ex accidente, quatenus per misericordiam Dei in respicientibus donatur venia propter Christi *αὐτοῦ*. Hic modus explicandi istam distinctionem, etsi doctrinam contineat verissimam, nequaquam tamen satisfacit quia nimis generalis est, & peccata regenitorum graviora, ab eorundem peccatis levioribus non distinguit. Nam hoc sensu omnia regenitorum peccata sunt venialia, imò unumquodque eorum est & mortale & veniale. At secundum sacram Scripturam, ut statim patebit, peccata regenitorum graviora, eorundemque peccata leviora, diversos specie effectus habent, propter quos illa mortalia, hæc vero venialia dici possunt. Vnde ipse Patrus in explicat, Catech. parte 1. quæst. 7. dicit *peccatum regens*, quod in renatis esse potest, ut ipse ibidem monet, esse peccatum mortale.

Quartò, potest hæc distinctio explicari cum *10.*
respectu ad providentiæ divinæ administrationem (sub
fœdere gratiæ in puniendis regenitorum peccatis,
 qui actu ad fœdus hoc gratiæ & Ecclesiâ Dei pertinent, potest inquam explicari, dicendo regenitorum peccata graviora & atrociora esse mortalia, leviora vero & quotidianæ incursionis eorundem delicta esse venialia, quia Deus ob illa iram & indignationem iis denunciat, imò e cœlis exclusionem mortemque æternam ipsis interminatur: ob hæc vero condemnationis aut mortis æternæ metum iis non incutit, imò nec sensum favoris sui, aut fiduciam de remissione peccatorum ab iis aufert.

- II. Hanc distinctionis istius explicationem, quæ procul dubio reliquis præferenda est, apertissimè tradiderunt doctissimi & æterna laude dignissimi Theologi Magnæ Britannię ad synodum Dordrechtanam delegati in suo de sanctorum perseverantia iudicio parte 2. (quæ est de perseverantia quoad ipsos electos) in explicatione thesæos secundæ, ubi sic scribunt: *ex legis quidem rigore quodvis, vel levissimum peccatum est mortiferum, & excludit peccatorem a favore Dei & regno cælorum. Sed cum filiis cum Christo jam adoptatis & iustificatis, Deus nunquam agit stricto iure. Sunt quidem peccata aliqua ob quæ Deus hisce filiis suis iram atque indignationem denunciat, imò e cælis exclusionem, mortemque æternam interminatur. Qualia ea sint, videre licet. 1. Cor. 6. 10. Gal. 5. 21. Coloss. 3. 6. de quibus in thesibus sequentibus dicetur. Sunt autem & alia quadam peccata, ob quæ Deus misericors non solet filios suos vel ad tempus lumine vultus sui privare, non metum condemnationis aut mortis illis incutere. Huiusmodi sunt rebelles concupiscentiæ motus, de quibus conqueritur apostolus Rom. 7. Item defectus & nævi, qui etiam optimis venatorum operibus adh. rescunt. Denique ea quotidiana humana infirmitatis delecta, quæ committuntur absque certo aliquo proposito committendi, & quotidiana remissionis postulatione dimittuntur. De hisce Iacob. 3. 2. in multis offendimus omnes. & 1. Iob. 1. 8. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Hisce peccatis non obstantibus, recte dixerit quivis fidelium:*

fidelium: Nihil condemnationis est iis, qui sunt in Christo Iesu. Imò in medio harum infirmitatum, cuius iustificatio Deus dicit quod Apostolo dixit, Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus mea in infirmitate perficitur.

Eandem etiam explicationem quoad substantiam tradiderunt eximii & dignissimi S. S. Theol. Doctores, Richardus Fieldus lib. 3. de Ecclesia cap. 32. Item in appendice illi libro adjecta cap. 9. Franciscus Whitus in libro qui inscribitur Orthodoxa fides & via ad Ecclesiam cap. 2. sect. 1. §. 1. art. 13. & Davenantius de iustitia actuali Cap. 35. pag. 431. 12.

SECTIO III.

Proponuntur & confirmantur variae assertiones de discrimine peccati mortalis & venialis.

T vera doctrina de discrimine peccati mortalis & venialis intelligatur, diligenter considerandæ & tenendæ sunt assertiones sequentes. 1.

Assertio prima. *Omne peccatum ex se est mortale, nullumq;* 2.
est veniale nisi per accidens, sive per DEI misericordiam & ob conditionem subiecti in quo est. Probatur pars prior assertionis, Primò, quia

quia Scriptura generaliter de omni peccato pronunciat *ejus stipendium esse mortem* Rom. 6. 23. *mors aculeum esse peccati* 1. Cor. 15. 56. Et *finem seu fructum peccatorum esse mortem* Rom. 6. 21. Secundò quia omne peccatum, ut infra probabitur, est contra Dei legem, cujus violatio, quæcunque ea sit, maledictionem meretur Gal. 3. 10. & Deut. 27. 26. Tertiò omne peccatum relinquit post se in anima maculam & deformitatem, quæ ex se, & seclusa misericordia Dei, qui illam maculam ex indebito favore aufert, in æternum excluderet peccatorem ex regno cœlesti. Nam *nihil inquinatum in illud intrare potest*. Apoc. 21. 27. Ergo peccatum omne ex se est mortale. Quartò omne peccatum reproborum, etiam levissimum, in die judicii æterna pœna punietur, ut ipsi adversarii fatentur. Ergo peccata reproborum levissima æternam pœnam merentur. Quintò Deus peccata venialia ex gratia remittit. Ergo potest ea nunquam remittere, & proinde æternum punire. Hæc omnia infra fusius probabuntur.

3. Posterior pars assertionis necessariò sequitur ex priori. Si enim omne peccatum est ex se mortale, proculdubio ea quæ sunt venialia, sunt talia per accidens: viz. quia sunt in homine regenito, cum quo Deus non stricto jure sed gratiosè & clementer agere vult. Ab hac parte nostræ assertionis non multum abhorret id, quod dicit Cajetanus in 1^m 2^m super quæst. 87. Art. 5. *Remissibilitas* (inquit) & *irremissibilitas*, tam culpa, quam pœna, positivè sumpta, attenduntur penes statum subiecti, scilicet esse in statu gratiæ, vel non: & non attenduntur universaliter penes ipsa peccata: & non advertere

hoc multos decepit. Et infra penes culpas autem loquendo nulla culpa est secundum se remissibilis positive, quia nulla culpa sibi vindicat remissionem seu veniam, &c. Quod autem ibidem addit aliquam culpam esse ex se venialem seu remissibilem negative, id infra confutabitur.

Secunda assertio: *Omnia reproborum peccata sunt mortalia.* Ratio assertionis est quia nullum peccatum est veniale ex se, sed tantum ex singulari Dei gratia & misericordia. At hæc gratia ad reprobos non extenditur. Ergo eorum peccata omnia, etiam levissima, sunt mortalia; idq; non tantum ex merito, quod jam probatum est, sed etiam ab eventu, quia viz. æterna morte actu puniuntur. Posterius hoc, quod viz. peccata levissima reproborum sint mortalia ab eventu, sive æterna morte puniantur, ab ipsis conceditur adversariis, qui tamen prius illud de eorum merito aut potius demerito præfractè negant. Ita enim docet Thomas 1^a 2^a quæst. 87. art. 5. ad 3^{am}, parte 3^a quæst. 87. art. 4. quæst. 7. de malo art. 10. & in 4. sentent. distinct. 21. qu. 1. art. 2. Ita etiam docent recentiores fere omnes. Sed non advertunt id quod infra probabitur, nullum peccatum posse esse mortale ab eventu, nisi etiam sit mortale ex merito: nam alioqui sequeretur Deum punire peccata graviore poena quam ipsa merentur.

Tertia assertio: *Et si omnia reproborum peccata sunt mortalia, non tamen e contrario dicendum est omnia electorum peccata esse venialia:* Nam peccata eorundem atrocia & conscientiam vastantia non solum merentur exclusionem à favore DEI, & à regno

regno cœlesti, sed etiam ab eo favoris gradu quo antea à D E O diligebantur eos actu excludunt, & si in iis perseverarent, eos à regno cœlesti in æternum excluderent. Ergo peccata atrocia electorum dicenda sunt mortalia. Probatur antecedens, quia Scriptura de huiusmodi peccatis expressè scribit, quod *quicunq; ea facit* (supple & in iis perseverat) *regni cœlestis & vitæ æternæ particeps esse nequeat*, 1. Cor. 6. vers. 9. & 10. Et Gal. 5. 21. Ephes. 5. 5. Item Scriptura dicit, *tribulationem & angustiam esse in omnem animam hominis operantis malum*, Rom. 2. 9. eos qui secundum carnem vivunt, morituros esse, Rom. 8. 13. ob atrocia peccata, *iram Dei venire super homines contumaces*, Coloss. 3. 6. Deumque *odisse ac abominari eos qui talia faciunt*, Prov. 6. vers. 12. vers. 22. 17. vers. 15.

- Quarta assertio: *Quædam regeſitorum peccata*
 6. *reſſè dicuntur venialia*, quia juxta gratioſum D E I ſœdus & paternam benignitatem, non excludunt illos a ſpe regni cœleſtis, aut ab eo favoris gradu, quo prius a D E O diligebantur. Huiusmodi ſunt rebelles & involuntarii concupiſcentiæ motus. Item defectus & nœvi qui bonis renatorum operibus adhæreſcunt. Denique ea quæ ex materiæ parvitate venialia vocantur, quia viz. in re levi aut minoris momenti committuntur. De hiſce peccatis loquitur Scriptura, Iac. 3. 2. *In multis offendimus omnes*, 1. Ioh. 1. 8. *Si dixerimus nos peccatum non habere, fallimus nos ipſos, & veritas in nobis non eſt.* Et Eccleſ. 7. 20. *Non eſt juſtus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.* Quod autem huiusmodi quo-

quotidianæ incurſionis delicta non excludant fideles a favore D E I, & à ſpe regni cœleſtis, patet, quia non obſtantibus his peccatis fideles dicuntur *ambulare non ſecundum carnem, ſed ſecundum ſpiritum.* Nulla autem eſt condemnatio iis qui ſic ambulant, Rom. 8. 1.

Quinta aſſertio. Quod huiusmodi regenitorum peccata eos non excludant à favore D E I, & à ſpe regni cœleſtis, id ſimpliciter & abſolutè habent, non ex natura ſua, ſed ex D E I miſericordia. Huius aſſertionis veritas patet ex iis quæ dicta ſunt in explicatione primæ aſſertionis. Si enim omne peccatum ex ſe meretur exclusionem a favore D E I, & a regno cœleſti, neceſſariò ſequitur ea peccata quæ renatos non excludunt a favore D E I, hoc non ex ſe & ſua natura habere, ſed ex D E I miſericordia. Notet autem lector hanc noſtram doctrinam de peccatis levioribus regenitorum quod viz. non ex ſua natura, ſed ex D E I miſericordia venialia ſint, olim in ipſa Eccleſia Romana traditam & propugnaram fuiſſe a Gersono & Iacobo Almaino, quos poſtea ſequutus eſt Roſſenſis contra Lutherum ſcribens, vt teſtantur ipſi adverſarii viz. Bellar. lib. 1. de amiſſione gratiæ, cap. 4. Vaſquez. in 1^m 2° Diſput. 142. cap. 1. Curiel in eandem partem Thomæ quæſt. 88. Art. 1. dub. 2. & alii multi.

Sexta aſſertio : Si verò peccata regenitorum leviora comparativè conſiderentur (hoc eſt ſi conferantur cum eorundem peccatis gravioribus) ſiſq. quærat^{ur} cur illa potius quam hæc ſint venialia, & à favore D E I non excludant? dicendum eſt ea ex ſe & ſua natura hoc habere. Eſſi enim abſolutè loquendo hæc

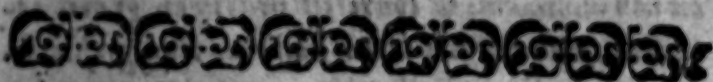
hec peccata sunt gravia, *comparativè* tamen levia sunt: & hæc *comparativa* eorum *levitas*, quæ in ipsorum natura est fundata, proculdubio est ratio, ob quam DEVS voluit ea sub foedere gratiæ clementius punire, quam atrocia & conscientiam vastantia peccata.

9. Septima assertio: *Nullum est genus peccati venialiu, quod non fieri possit mortale per multiplicationem actuum*, intellige, *deliberatam & licentiosam*. v. g. si quis stultiloqui aut vaniloqui peccata, quæ Bernardus de præcept. & dispens. cap. 14. numerat inter leviora & venialia, contemnat, negligat, & ex deliberato consilio multiplicet ac reitet, is proculdubio reatum damnabilem contrahet, & iram DEI adversus se mirum in modum provocabit. Hæc assertio opposita est doctrinæ pontificiorum, qui peccatum veniale non fieri mortale *per multiplicationem actuum*, item, posse aliquem absque gravis offensæ reatu peccata venialia *ex contemptu* committere intrepidè affirmant. Hanc doctrinam, ut falsam & impiam, damnamus. Primò enim hec peccata iis solis venialia sunt, qui ea detestantur, & pro viribus fugiunt, quique sub eorum pondere gemunt, & suam miseriam ac turpitudinem, quam ex eorum maculis & sordibus contrahunt seriò deplorant, juxta Apostoli querimoniam, Rom. 7. 24. Secundò peccata venialia multiplicata ad peccatum mortale disponunt & viam patefaciunt, ut docet Thomas 1^a 2ª quæst. 88. art. 3. & 4. Ergo negligere ea, est ipsum mortale peccatum negligere. Tertiò neglectus aut contemptus peccati cujuscumque non sit sine insigni injuria & offensâ DEI. Est enim ipsum inobedientiæ seu rebellioni

bellionis crimen, de quo vide 1. Sam. 13. 23. Vnde Bernardus loco nuper citato. *Hæc* (inquit) *venialia non criminalia reputantur, excepto cum per contemptum in usum & consuetudinem vertantur:* & infra, *Elatio quippe contemnentis, atq; impunitatis obstinatio, in minimis quoq; mandatis culpam facit non minimam, & convertit in crimen gravius rebellantis nadium satis levem simplicis transgressionis.* Denique in quo inobedientia crimen absq; dubio sit, apud Samaritam (lib. 2. cap. 15. v. 23.) advertite. *Quasi* (inquit) *peccatum bariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatria velle acquiescere.*

Alphonfus Curiel in 1^m 2^m quæst. 88. art. 4. 10.
§. 2. ut ostendat peccatum veniale absque insigni Dei injuria contemni posse, distinguit contemptum peccati in contemptum formalem seu universalem peccati in genere, & contemptum particularem peccati venialis quæ tale est. Priorem, quem appellat contemptum legislatoris & legis, dicit consistere in hoc quod est absolute nolle subjici Deo, & nolle vitare peccata, eumque esse grave & mortale peccatum fatetur. Posteriores verò qui in eo consistit, quod est contemnere peccata venialia, quæ talia sunt, ob eorum levitatem, negat esse offensam aut injuriam gravem. At certè contemnere peccatum veniale in specie quæ tale est, est contemnere legem divinam præcepta, immo ipsum legislatorem. quatenus per ea præcepta peccata venialia prohibet. Nec satisfacit quod in confirmationem hujus effugit assert Curiel, cum dicit præcepta illa quibus prohibentur peccata venialia, non esse absolute præcepta, quoniam eorum observatio non est absolute ad salutem necessaria

cessaria. Nam secundum rigorem legis, observatio cujuscunque præcepti legis divinæ est absolute ad salutem necessaria, quod ex infra dicendis patebit; ostendimus enim Deum in foedere operum omnia peccata & per consequens cujuscunque præcepti legalis transgressionem, sub pœna æternæ mortis prohibuisse.

SECTIO IV.

De quintuplici differentia peccati mortalis & venialis.

I.

PECCATA mortalia ab iis quæ venialia vocantur, quinque modis differunt, viz. 1° ratione evitabilitatis. 2° ratione obligationis qua obligamur ad ea vitanda. 3° ratione ipsorum actuum. 4° ratione effectuum qui hos actus consequuntur. 5° ratione poenitentiae ad eorum remissionem requisitæ.

2.

Primo igitur peccata mortalia ab iis quæ venialia vocantur differunt *ratione evitabilitatis*, hoc est, ratione virium quas per gratiam Dei habemus ad ea vitanda. Potest enim homo regeneritus vi & subsidio gratiæ, partim internæ seu *inherenti*, quæ habitualis dicitur, partim externæ, seu *assistenti*, quæ gratiam auxilii specialis vocat, potest inquit, vitare illa carnis opera manifesta, illa peccata atrocia, quæ 1. Cor. 6. v. 9. & 10. & Gal. 5. vers. 19. 20. & 21. recensentur; unde

De peccato Mortali & Veniali. 19

unde damnamus rigidissimam, & in ipsum Deum contumeliosam quorundam sententiam, qui dicunt hominem non posse plus boni facere quam facit, nec plus mali omittere quam omittit. Hoc enim, sive de homine irrogenito & animali, sive de re-rogenito & gratia sanctificante suffulto intelligatur, falsum est, ut bene observant Theologi magnæ Britanniz in suo judicio de Sanctorum perseverantia Synodo Dordrechtanz exhibito, parte ultima, quæ est de thesibus heterodoxis, thes. 4.

3. Illa verò leviora peccata, quæ venialia vocantur, nullus Sanctorum per eam gratiæ mensuram quam D E V S iis in hac vita admetiri solet, diu vitare potest, nedum toto tempore vitæ suæ, ut patet ex Eccles. 7. 20. 1. Regum 8. 46. Iac. 3. 2. 1. Ioh. 1. v. 8. & 10. Et hoc nunc certum & indubitatum apud omnes est. Quamvis enim de possibilitate vitandi illa leviora peccata discrepantes fuerint patrum sententiæ (nam Hieronymus & Orosius Pelagii dogma, quo assererat nos per D E I gratiam posse esse sine peccato, ut crassum & absurdum errorem damnavant: quinque Episcopi Africani in Epistola ad Innocentium Papam missa, quæ inter Augustini Epistolas est 95. dicebant illud dogma eo modo conceptum, quo a quibusdam Catholicis concipiebatur, (Pelagius enim ambiguo gratiæ vocabulo simplicioribus imponebat) esse errorem, sed humanum & tolerabilem: Augustinus vero, qui etiam illorum quinque Episcoporum unus erat, sepe de hoc dogmate sic scribit, quasi illud pro certo & manifesto errore non haberet, vide ejus lib. 1. de peccatorum meritis & remissione, cap. 6. & lib. de natura & gratia, cap. 42. et 60.) nulla tamen inter nos & adversarios hac de re est controversia. Nam

Concil. Trident. Sess. 6. can. 23. *neminem in tota vita mortali posse peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali & extraordinario privilegio, expresse definivit.* Dicit quidem Vega de Iustif. lib. 14. cap. 21. *Iustos posse per DEI gratiam etiam tota vita omnia peccata venialia vitare; sed Primò illa potentia vivendi sine peccato, quam Logicam, seu Metaphysicam vocat mera chimæra est. Nam ipse cap. precedenti dicit moraliter impossibile esse vitare omnia peccata venialia toto tempore vitæ: & hanc impossibilitatem moralem explicans dicit, neminem ex tota multitudine virorum sapientia & sanctitate conspicuorum, qui tot sæculis elapsis summo studio tota, vi & ope sua conati sunt vivere sine peccato, vitasse, aut moraliter vitare potuisse omnia peccata venialia.* Secundò hanc ejus sententiam damnant & rejiciunt recentiores omnes: Vide Suarezium, lib. 9. de divina gratia, cap. 8. § 13. & sequentibus. vide etiam Vasquezium in 1^m 2ª disput. 189. cap. 16. n. 147. & disput. 212. cap. 2. n. 15. 16. et 17.

4. Secundo differunt ratione obligationis, qua ad ea vitanda obligamur: Quod discrimen ut intelligatur tenendum est Primò, foedus operum obligare ad omnia & singula legis præcepta perfecte quoad omnes particulas, conditiones, & circumstantias exactæ obedientiæ, servanda, & proinde ad vitanda omnia, etiam levissima peccata, idque strictè & præcisè sub periculo, & poena æternæ damnationis. Ita sentiunt Evangelici omnes contra Pontificios, quorum delirium de obligatione legis ad vitanda peccata venialia sub periculo solius

De peccato Mortali & Veniali. 21

lius poenae temporalis, infra Deo adjuvante confu-
tabimus.

Secundò tenendum est foedus gratiae non tol-
lere obligationem legis, quae nos ad omnes gradus,
conditiones & circumstantias, perfectae obedientiae
praestandas, & per consequens ad omnia, etiam le-
vissima peccata fugienda obligat. Ab hac assertio-
ne dissentire videtur Spalatensis lib. 7. de rep. Ec-
cles. cap. 11. §. 135. 136. 139. & 149. Vbi dicit
eas conditiones, particulas & circumstantias per-
fectae obedientiae, quae humanae imbecillitati gratia
adjutae impossibiles sunt, nunc non esse sub prae-
cepto. Item sufficientem legis moralis impletionem,
quoad ea quae sub praeceptum cadunt, esse possibi-
lem. Sed hoc duobus modis concipi potest. Vel
enim intelligit eos obedientiae lege praescriptae gra-
dus, qui nostrae infirmitati impossibiles sunt, non
esse sub praecepto obligante strictè & praecisè sub
poena damnationis; vel intelligit eos nullo modo
esse sub praecepto. Si priori modo concipiatur
ejus sententia, verissima est, ut mox patebit. At
si posteriori modo intelligatur, haud facile defendi
potest. Primò enim si inevitabiles illi nati & de-
fectus nostrae obedientiae nunc lege divina non pro-
hibentur, non sunt peccata, & proinde necesse non
est ut ob eos miseriam nostram ac reatum coram
Deo agnoscamus. At hoc Apostoli Pauli Rom. 7.
24. et, ut puto, omnium piorum praxi repugnat.
Secundo omnes tam Evangelici quam Pontificii
negant Christum liberasse nos ab observatione le-
gis: Imò id negat Christus ipse Matth. 5. 17. et Pau-
lus Christum sequutus. Rom. 3. 31. Tertio foedus
gratiae proponit nobis universam iustitiae perfe-
ctionem ut affectandam & pro viribus assequen-
dam

dam, Matth. 5. 48. 1. Petri 1. 16. & ab iis qui eam non assequuntur, dolorem ac humilem reatus agnitionem exigit. Ergo non simpliciter tollit obligationem, qua ullam legis partem observare tenemur. Quartò, si D E V S ulla in re legis moralis obligationem ad obedientiam sub foedere gratiz tollit, tunc in lege morali dispensat. Nam dispensare in lege aut in præcepto aliquo legis nihil aliud est, quam *removere obligationem à materia præcepti considerata secundum omnes conditiones, quæ in eo requiruntur aut præscribuntur*, ut bene monet Valent. tom. 1. disp. 7. quæst. 4. punct. 6. At Deus in lege morali, seu naturali, non dispensat, ut docent non solum Evangelici, sed & major ac melior Pontificiorum Theologorum pars. Vide Cajetanum in 1^m 3^e super quæst. 100. art. 8. Vasquezium in 1^m 2^a tom. 2. disp. 179. cap. 2 Valent. loco citato, & Becanum parte 1. Summæ Theologicæ tract. 3. cap. 3. quæst. 4. Hi enim sententiam Thomæ & Richardi de indispensabilitate præceptorum decalogi sequuntur contra Gersonem & Almaynum.

6. Tertio denique tenendum est foedus gratiz, etiam obligationem legis non tollat, tollere tamen rigorem, seu severitatem & terribilitatem illius obligationis. Quamvis enim universam justitiæ perfectionem nobis ob oculos ponat ut affectandam & pro viribus assequendam, non tamen strictè & præcisè sub periculo et pœna æternæ damnationis eam exigit. Nam ad certam quidem obedientiæ mensuram, quæ viz. per gratiam ordinariam est possibilis, strictè & præcisè, hoc est, sub æternæ damnationis periculo obligat, exigendo ut eam actu

habeamus

habeamus. Ad ulteriorem verò mensuram, quam viribus gratiæ ordinariis assequi non possumus obligat minus stricte, viz. exigendo ut eam habeamus saltem in voto et conatu. v. g. ad perfectionem partium, ut vocant, obligat precise. Nam non aliter vitam æternam promittit, quam hac conditione, ut eam actū habeamus. Ad perfectionem vero eam quæ graduum dicitur, non tam stricte & precise obligat: sed tantum exigit, ut pro viribus gratiæ nobis concessæ eam assequi studeamus & conemur.

Hinc patet fideles etiam secundum *ἐπιεικειαν* 7. evangelicam stricte & precise sub periculo æternæ mortis obligari ad vivendam sine omnibus illis peccatis, quæ mortalia vocantur. Nam ad perfectionem partium attinet ut non solum de peccatis illis gravioribus poenitentiam agamus, sed etiam ut, ab ijs omnibus abstineamus, hoc est, ut imposterum ea non committamus, juxta illud Christi Iohan. 3. 14. *Eccce sanus factus es, ne pecca amplius*, &c. At non sic obligantur, ut vivant imposterum sine omni peccato etiam levissimo. Nam vivere sine levioribus illis peccatis, quæ venialia vocantur, pertinet ad perfectionem graduum, quæ omnes obedientiæ humanæ nevos ac defectus excludit. Ex supra dictis enim patet hos nevos ac defectus inter leviora seu venialia peccata numerari.

Tertio peccatum mortale & veniale differunt ratione ipsorum actuum: nam foeditas aut deformitas, quæ in peccatis levioribus invenitur, multo minor est ea, quæ peccatis mortalibus inest. In omni enim peccato veniali est aliquid, quod offen-

lam per illud commissam extenuat, & apud gratiosum iudicem quodammodo excusat. Patet hoc ex tribus illis peccati venialis speciebus, quæ à Scholasticis adferri solent. Nam eorum primam, hoc est, *peccatum veniale ex genere suo*, apud Deum gratiosè & secundum multitudinem miserationum suarum judicantem, excusat offensæ levitas (loquor de *levitate comparativa*, nam nullum peccatum *absolutè* leve est) quam habet ex ipsa natura specifica actus in se considerati, absque respectu ad modum agendi, aut ad particularem materiam in qua committitur: ut v.g. in verbo otioso, risu nimio, &c. Secundam verò peccati venialis speciem, hoc est, *peccatum ex subreptione*, excusat levitas offensæ, quam habet, non ex natura specifica actus in se considerati, sed ex modo quo actus ille ab agente procedit, quia viz. agens non plenè et sufficienter deliberavit: ut v.g. in subito appetitu vindictæ aut libidinis. Nam appetitus vindictæ ex natura sua specifica non est peccatum leve, sed per accidens est leve, quia fit ex indeliberatione. Tertiam verò ejus speciem, hoc est *peccatum veniale ex parvitate materiae*, excusat levitas offensæ, quam habet non ex natura specifica actus, sed ex limitatione ejus ad particularem materiam, ut in furto unius oboli. Nam furtum ex natura sua specifica, non est peccatum leve, sed ex accidente, quia committitur in re minoris momenti.

- Quartò differunt *rationes effectuum*, qui hos
 9. actus consequuntur: hoc est, ratione detrimenti quod peccantibus afferunt. Nam calamitates & damna, quæ ex peccatis mortalibus fidelibus accidunt, multo graviora et tristiora sunt iis, quæ consequuntur

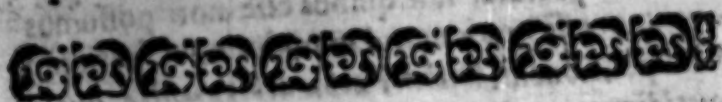
sequuntur peccata leviora, seu venialia, ut ex sequenti sect. parebit.

Quinto differunt *ratione penitentiae ad eorum remissionem requisitae*. Primo enim sicut ipsa peccata mortalia sunt gravia, horrenda, et in vitae Christianae cursu rara & extraordinaria, ita poenitentia quoque ad ea expurganda necessario requiritur, singularis, magis acurata, et extraordinaria esse debet, Psal. 51. Matth. 27. 75. Luc. 7. 38. 2. Cor. 7. 11. At ordinarium et quotidianum penitentiae exercitium, ex Pontificiorum sententia *condignè sufficit*, ex nostra verò *gratiosè à D E O acceptatur*, et pro sufficienti habetur ad expurganda peccata venialia. Vnde Augustinus de Symb. ad Catechumenos, lib. 1. cap. 7. et lib. 50. hom. 28. cap. 6. dicit, propter levia peccata, sine quibus esse non possumus inventam esse orationem Dominicam, et speciatim illam petitionem, *Dimitte nobis debita nostra*, quam *quotidianam medicinam* ibidem appellat.

Secundò ad expurgandum peccatorum mortaliū reatum requiritur specialis eorum agnitio, confessio, specialis item dolor sive contritio, Psal. 51. 14. At pro venialium maxima parte expurganda acceptatur generalis, sed humilis, seria, & dolorosa nostrae corruptionis agnitio, adjunctam habens generalem illam deprecationem *ab occultis munda me*, Psal. 19. 13. Nam leviora illa, et quotidiana incurſionis delicta multò maxima ex parte nostram scientiam fugiunt. Interim libenter fatemur ea huius generis peccata quae à nobis observantur, speciatim agnoscenda et deploranda esse.

Tertiò, poenitentia ad peccatorum mortaliū remissionem, & ad salutem eorum qui ea committunt.

tunt, necessaria, debet esse perfecte practica, hoc est, exire debet in realem & actualem, ab omnibus hujus generis peccatis cessationem, Prov. 28 13. Ioh. 5 14. nam si aliquis uno aut altero peccato mortali relicto in alia subinde labatur, is neq; gratiam in hac vita, nec gloriam in vita futura consequi poterit, 1. Cor. 6. 9. et 10. Gal. 5. 21. Contrà vero pœnitentia ad venialium peccatorum remissionem requisita, nec est, nec esse potest perfecte practica, quoad hujus generis peccata. Nam ut omnes fatentur, nemo sine hujus generis peccatis vivere potest: & per consequens, non periclitatur piorum salus, etsi ante finem vitæ, non possint hoc peccati genus effigere. Vide rom. 1. operum Vrsini, lib. de locis Theol. loco de peccato, quæst. 2. respons. ad dub. 5. de 2. divisione peccati.

SECTIO V.

De primo effectu peccati Mortalis, hoc est, de exclusione peccantis à favore DEI, de duplici distinctione amoris Divini.

I.

Vamvis omnia peccata ex se maximè damnosa & mortifera sint, multa tamen, eaque horrenda & tremenda effecta consequuntur peccata renatorum mortalia, quæ juxta dispensationem providentiæ divinæ sub fœdere gratiæ, peccata leviora

ab ipsis commissis non consequuntur. Non possum in brevi hoc tractatu ea omnia speciatim considerare, Ideoque tria tantum precipua & notissima, ad quæ reliqua omnia aliquo modo referri possunt, in medium afferam & lectori diligentius perpendenda relinquam.

Primum damnum quod peccati mortalis commissionem consequitur, est *exclusio peccantis ab eo gradu favoris divini, quo prius à Deo diligebatur.* 2. Ut autem hoc dextrè intelligatur, observandum est primò specialem Dei amorem, quo electos in Christo prosequitur, distingui in *amorem beneficentia & amorem complacentia.* Amor beneficentia erga electos includit respectum ad beneficium aliquod aut donum iis conferendum. Est enim actus voluntatis divinæ, quo vult conferre iis bona ad æternam salutem utilia. Amor complacentia seu delectatio quam Deus ex iis capit, per se, & qualis est, non includit respectum ad donum aliquod iis conferendum, sed ad donum aliquod iis antea collatum. Deus enim *complacentiam aut oblectationem capit ex virtutibus electorum & earum piis actionibus quæ ipsius dona sunt ut patet ex Psal. 45. 7. Psal. 147. 11. Cantic. 3. 14. Heb. 13. 16.* Item amor specialis beneficentia respicit electos, quatenus sunt beneficiis spiritualibus ornandi, & supra humanam conditionem ad divinæ naturæ participationem evchendi. Amor complacentia respicit eos, quatenus sunt beneficiis spiritualibus jam ornati, & supra humanam conditionem evecti, atque adeo divinæ naturæ consortes facti 1. Pet. 1. 4. De hac distinctione amoris divini in amorem beneficentia & complacentia vide Suarezium lib. 7.

lib. 7. de divina gratia cap. 1. §. 22.

3. Observandum est secundò amorem beneficentiz in Deo distingui in *amorem intentionis* & *amorem executionis*. Hanc distinctionem sic explicat Suarez. lib. 1. de prædestinat. cap. 11. §. 3. *Est* (inquit) *in Deo verus amor præordinans hominem ad aliquod bonum, secundum rationem distinctus ab eo amore, qui consistit in actuali collatione talis boni: et prior dici potest amor intentionis & propositi, posterior vero executionis*. Hæ duæ distinctiones breviores à Clariss. Zanchio in unam trimembrem tamque elegantem & perspicuam reducuntur lib. 4. de natura Dei cap. 3. quæst. 1. num. 2. ubi dicit amorem Dei non significare affectionem aut passionem, sicut in nobis, sed tres res omnino perfectas, viz. primò *æternam benevolentiam* seu propositum benefaciendi, secundò *actualement beneficentiam* seu illius propositi executionem aliquam, tertio *complacentiam* seu oblectationem in aliqua re. Verum quia amor executionis, seu actualis beneficentia, minus propriè dicitur amor: est enim potius amoris divini effectus; idcirco lectori prudenti judicandum relinquo, utrum ejus loco substitui debeat alius terminus, viz. *promptitudo benefaciendi*. hoc est, benevolentia Dei considerata cum respectu ad eum hominis statum in quo ille talis beneficii capax est. Quamvis enim Deus ex se semper paratus sit ad benefaciendum homini illi, quem elegit, justificavit, & in filium adoptavit, sæpe tamen peccata ejus dividunt inter Deum & illum, & abscondunt faciem Dei ab eo, ne exaudiat eam. Isaiæ 59. 2. In quo casu benevolentia divina quasi ligata & impe-

impedita est, ne in actū exeat, idq; ob nullam ejus mutationē in se, sed ob incapacitatē subjecti, quia viz. durante eo statu, hoc est, quamdiu in hujusmodi peccatis perseverat, & per poenitentia non resurgit, Deus non potest salva sua veracitate & immutabilitate decreti, quo decrevit nulli adulto remittere hujusmodi peccata, nisi praeunte extraordinaria poenitentia, non potest inquā, peccata ea in quā lapsus est remittere, cumq; participē facere spiritualiū beneficiorum, quā in iustificatos *secundum spiritum ambulantes* conferre solet: hoc est, non potest *protunc* in eum conferre augmentum gratiæ inherētis, latitiā spiritus, pacem & tranquillitatem conscientia, & protectionem contra tentationum impulsus, quam Scholastici vocabulo barbaro, sed ad rei naturam exprimendā aptissimo, & phrasi Scripturæ convenientissimo, *maintenētiā divinam* vocant. Vide Psal. 73. 23. & 24.

Tertiū est observandum amorem Dei, quo prosequitur iustificatos, omnes hos tres actus in se complecti. Primū enim *amat eos amore intentionis, seu propositi*, quia consilium & propositum suum de illis ad æternam gloriā perducendis non mutat, ne quidem cum illi in gravissima scelera prolabantur, Ierem. 31. 3. Hof. 2. 19. Malach. 3. 6. Rom. 8. 38. 39. & 11. 29. Et proinde multo minus illud mutat quando illi in suo novæ obedientiæ proposito permanent.

Secundū, *amat eos amore executionis*, estque absolute & simpliciter promptus ac paratus ad priora beneficia posterioribus cumulanda: hoc est, ad augendam in iis gratiam, pacem conscientia, & latitiā spiritualem, item ad condonandos novos

ac defectus obedientiæ quam sibi præstant, & tunc eos ex hac vita evocet, ad eos glorificandos. Dico cum simpliciter seu omni ex parte esse paratum ad hæc facienda, quia objectum benevolentiae divinæ, hoc est, homines electi, tunc capaces sunt horum beneficiorum & proinde nihil impedit, five ex parte Dei, five ex parte electorum, quominus ea dona in illos tunc conferantur, quæ Deus novit esse ipsis pro tempore utilia. De hoc amore actualis beneficentiæ erga electos fusè differt Zanchius loco citato quæst. 3. & 4. ubi variis tum S. Scripturæ testimoniis, tum rationibus probat præter amorem intentionis seu propositi esse alium, cumq; ulteriorem amoris divini actum erga iustificatos, secundum spiritum ambulantes, quo vult eos tunc & durante illo statu suorum beneficiorum magis ac magis participes esse. Sed res ex se clara est.

6. Tertiò, *amat eos amore complacentiæ seu oblationis*, quia quo magis virtutibus spiritualibus, earumque actibus ornantur, eo DEO similiores, & per consequens pulchriores, ac amabiliore in conspectu ejus sunt, ut egregiè docet Zanchius loco citato. Hoc etiam manifestimè patet ex testimoniis Scripturæ supra citatis, §. 2. Ea enim ostendunt DEVM *piis hominibus, & victimis bonorum operum*, quas ei offerunt, *oblectari*: item, *eorum vocem apud eum esse dulcem, & aspectum esse decorum*, non quod hæc per se, & secluso intuitu meritorum Christi, valeant hominem DEO gratum facere, aut quod possint eum iustificare, seu DEO reconciliare; Sed primò quia ex his resultat pulchritudo quædam spiritualis, & quædam imago, similitudo ac participatio divinæ naturæ, 2. Pet. 1. 4. quæ, si
pet

per se, & secluso respectu nęvorum ei adhęrescentium consideretur, non potest non esse DEO grata & jucunda. Secundò, quia piorum obedientia, licet imperfecta sit, gratosè tamen a DEO propter Christum acceptatur: nam nos *gratis sibi acceptos fecit in illo dilecto*. Ephes. 1. 6.

His positis facile est ostendere regenitos, cùm peccatorum mortalium reatum contrahunt, excludi ab eo favoris gradu, quo DEVS ipsos prius prosequabatur. Quamvis enim semper eos diligat, *amore intentionis seu propositi*, ut supra monui, non tamen semper eos diligit, *amore executionis, & amore oblectationis*. Quando enim suo vitio in atrocia peccata incidunt, tunc benevolentia DEI erga ipsos ita ligata & impedita est, per obicem quem eorum peccata ei ponunt, ut non possit durante eo statu in eos conferre remissionem peccatorum, aut pacem & gaudium conscientię, & multò minus illam gloriam, ad quam ab æterno eos ordinavit. Patet hoc ex his omnibus Scripturę testimoniis, quę docent eos qui talia faciunt, *vite æternę participes esse non posse*: item, ex iis locis, quibus asseritur, *impios perituros esse nisi penitentiam egerint*, & DEVM non exaudire illos qui *iniquitatem in corde suo respiciunt*. Vide Psal. 66. 18. Ezech. 18. 20. 21. 24. 26. 27. Luc. 13. 3. Ioh. 9. 31. 2. Timoth. 2. 19. Similiter quod ad *amorem complacentię* attinet, sicut Scriptura testatur Deum delectari piis secundum Spiritum ambulantibus, ita etiam testatur Deum non delectari his qui se *subducunt*, Heb. 10. 38. *eumque odisse omnes qui iniquitatem operantur*, Psal. 5. 5. Item Deum abominari, seu detestari

detestari oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes sanguinem, &c. Prov. 6. 16. Hinc enim manifestè sequitur ipsos regenitos in hæc peccata prolapsos, quæ tales sunt, esse objecta odii divini, & abominationem animæ ejus. Præterea Scriptura testatur eos qui hujusmodi atrociora peccata committunt ita Deo displicere, ut ipsa bona opera quæ durante hoc statu faciunt nullo modo Deo grata sint, aut accepta. Isa. 1. 11. 13. 14. & 15.

8. Cæterum, notet hæc Lector, odium hoc, quo DEVS regenitos mortaliter peccantes prosequitur non esse odium hostile, seu (ut Scholastici loquuntur) odium inimicitia, sed tantum odium displicentia; nam non est conjunctum cum proposito damnandi, sicut odium, quo prosequitur reprobos in talia peccata prolapsos. Secundò notandum est regenitos, cum in atrociora peccata incidunt, non totaliter, sed magna ex parte excludi à divino amore executionis & complacentiæ. Nam semen Dei in ipsis manet, ut testatur Iohannes, 1. Epist. cap. 3. 9. & per consequens DEVS, etiam durante eo statu, aliquo modo exequitur propositum suum de iis salvandis, quia viz. cœleste illud semen in eorum cordibus conservat, & ex eo sic conservato complacentiam & oblectationem aliquam capit. Tertio notandum est, partialem hanc & temporariam justificatorum exclusionem ab amore divino (loquor de amore executionis, & amore complacentiæ) accidere sine ulla reali mutatione voluntatis divinæ, ut patebit ex sectione sequenti.

SECTIO VI.

Deum posse eos amare quos prius odit, & odisse eos quos prius amavit, absq. ulla vel physica, vel morali voluntatis suae mutatione, obiter declaratur.

X doctrina precedenti Sectione tradita de iustificatorum ad certum tempus exclusione ab eo favoris divini gradu, quo prius diligebantur, nequaquam sequitur DEVM, aut voluntatem DEI in se mutabilem esse, siue loquamur de *mutabilitate physica*, siue de *mutabilitate morali*.

Nam quod ad divinum *amorem executionis* attinet, DEVM non amare iustificatos peccati mortalis reatu involutos *amore executionis*, nihil aliud est, quam eum non conferre in illos ea bona spiritualia, seu media salutis, quae prius in eos conferebat. Nulla igitur est. hic mutatio quoad *actus immanentes*, qui in ipso DEO existunt, sed tantum quoad *actus transeuntes*, qui sunt extra DEVM & in hominibus recipiuntur, & proinde iis mutatis non mutatur DEVS, sed illi in quibus hi actus, & eorum effecta recipiuntur. Dicit aliquis: DEVS non solum non confert illa beneficia in eos, sed etiam durante eo statu non vult ea conferre: prius autem voluit ea conferre: & proinde mutatus est.

D

Resp.

Resp. Voluit prius illa beneficia communicare iis existentibus in alio statu: Sed iis existentibus in hoc statu impietatis & impoenitentiae, neque jam vult, neque unquam voluit, imò ab æterno noluit hæc beneficia communicare. Quamvis igitur durante hoc statu benevolentia D E I quasi ligata & impedita sit, ut supra monui, hinc tamen non sequitur eam in se mutatam esse: sed tantum mutatum esse ejus objectum, quia viz. objectum ejus, hoc est, homines electi, prius erant capaces istorum beneficiorum: nunc verò eorum capaces non sunt.

3. Major & gravior difficultas est de amore complacentia, & odio displicentia ei opposito. Cùm enim hi actus sint immanentes, hoc est, in ipso Deo existentes, iis mutatis videtur ipse Deus in se mutari. Responderi solet Primò, non mutari hos actus realiter, & à parte rei; quia uterque hic actus in D E O fuit ab æterno, & in æternum in eo durabit, cum respectu ad diversos istius hominis status, quorum alter alteri in tempore successit. Ita respondet Fonseca tom. 3. Metaph. lib. 7. cap. 8. quest. 5. sect. 7 quod si (inquit) quis objiciat eundem posse prius odio haberi a D E O, si sit injustus, postea verò diligi, si sit justus & vice versa, sine ulla divina voluntatis mutatione, ergo nihil repugnare quo minus divina voluntas nullo modo mutata transeat a volitione in volitionem rei ejusdem, ex dictis patet solutio. D E V S enim non eundem odio habet, ac diligit pro eodem tempore, sed pro diversis. Adde, quod, etsi in eodem homine justitia succedit peccato, aut peccatum justitia, tamen odio, quo Deus illam persequitur

ad peccatorem, non succedit amor, quo illum diligit ad
justum, aut contra; sed uterque affectus divinus ater-
nus est respiciens diversos hominis status, quorum al-
ter alteri succedit in tempore.

Secundo respondeo: Quamvis concederemus 4.
esse aliquam mutationem & successionem in acti-
bus immanentibus amoris & odii divini forma-
liter consideratis, quatenus per rationem distin-
guntur ab essentia divina & inter se, hoc est, quam-
vis diceremus actum amoris complacentiæ erga
electum in hoc casu non amplius esse in Deo, eique
succedere actum odii displicentiæ, non tamen inde
sequeretur esse mutationem aliquam realem in ip-
so D E O. Nam actus D E I liberi nihil super-
addunt voluntati aut essentiæ divinæ, præter res-
pectum seu relationem rationis, aut extrinsecam
aliquam connotationem, quæ tamen ad realem eo-
rum entitatem non pertinent. Nam tota eorum
entitas realis est ipsa D E I essentia, nihilque in-
trinsecè includunt præter eam. Quamvis igitur
D E V S defineret amare eos quos prius amabat,
non mutaretur mutatione reali, quia nihil reale
amitteret, sique inciperet eos amare quos prius
odit, non mutaretur, quia nihil reale ei accederet.
Mutatio autem realis non fit, sine aliqua additione
aut ablatione reali.

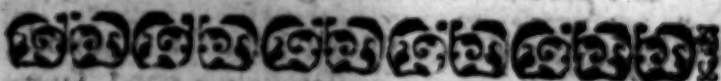
Non necesse est ut hic probem actus illos nul- 5.
lam realem entitatem (sive ea vocetur perfectio,
sive extensio actus divini ad objecta) superaddere
essentiæ divinæ. Nam Evangelici omnes hoc una-
nimiter tenent: & quod ad Pontificios attinet,
quamvis Cajetanus in 1^a partem Thomæ quæst.
19. art. 1. & 3. Fonseca tom. 3. Metaph. lib. 7. cap. 8.
D 2 quæst.

quæst. 5. sect. 4. & Salas 1^a 2^a quæst. 6. art. 3° tract. 3. disp. 3. sect. 8. doceant actus liberos Dei, seu decreta ejus, superaddere essentiæ divinæ realem quandam entitatem, quæ ab æterno potuit non esse in DEO, quæq; revera in eo non fuisset, si ab æterno aliter decrevisset, & hos actus non habuisset, major tamen & melior eorum pars in contraria est sententia, viz. Suarez, tom. 2. Metaph. disput. 30. sect. 9. & Vasquez in 1^{am} partem Thomæ, disput. 80. cap. 1. & 2. Valent. tom. 1. disput. 1. quæst. 19. punct. 4. Arrubal in primam partem Thomæ, disput. 54. cap. 2. & sequentibus, Becanus in Summa, Parte 1. Tract. 1. cap. 11. quæst. 4. Trigossus in Summa Theologica Bonaventuræ quæst. 13. art. 2. dub. 3. conclus. 1. Franciscus Cumel Variarum disput. tom. 1. in disput. de præscientia Dei, dub. 3. pag. 57. &c. Horum sententia procul dubio est verior illa altera, quia si in DEO est realis aliqua entitas, quæ ab æterno potuit in eo non esse, atque adeo potuit non omnino esse, seu esse merum nihil, necessario sequetur aliquid esse in Deo quod non est Deus.

6. Dicet aliquis : si mutatis actibus liberis D E V S realiter non mutatur, poterit salva sua immutabilitate, mutare decreta sua de rebus futuris, & promde poterit incipere velle quod nunquam antea voluit, vel desinere velle quod prius voluit. Nam talis mutatio decretorum divinorum fit sine aliqua additione, aut ablatione reali. Resp. Duplicem esse mutationem, viz. *Physicam* & *Moralem*. *Physica*, seu realis mutatio fit per additionem, aut ablationem alicujus entitatis realis. *Moralis* mutatio est propositi & voluntatis, aut etiam cognitionis & scientiæ mutatio : ut si quis quod antea put

putabat verum, deinde falsum judicet: & quod
antea facere decreverat postea nolit, quod sine
magnam imperfectionem in eo qui sic mutatur ar-
guit. Vide Valquezium in 1^m partem Thomæ su-
per quest. 9. art. 2. Cum igitur Deus dicitur abso-
lutè immutabilis, id non minus intelligitur de
moralis quam de *physica immutabilitate*. Nam muta-
tio propositi & consilii quæ *moralis* vocatur, arguit
incōstantiam, imprudentiam, & cognitionis imper-
fectionem, quæ non minus summæ & absolute Dei
perfectioni repugnant. quam physica, seu realis
mutatio, ut bene observat Suarez. tom. 2. metaph.
disp. 30. sect. 9. num. 18.

Ex his patet Deum, cum odio displicentia pro- 7.
sequitur electū, quem prius amabat amore compla-
centia non mutari; quamvis fortasse nunc minime
sit in eo actus complacentiæ consideratus, ut respec-
tum rationis ad tale objectum essentia divinae su-
peraddit: Primò enim ablato tali actu, DEVS
physicè & realiter non mutatur, quia nihil ei de-
cedit præter merum respectum rationis ut irrefra-
gabilibus argumentis demonstrant Suarez & Val-
quez, locis citatis. Secundò, neque mutatur *mo-
raliter*, quia non mutat propositum, sed contrà
permanet in suo proposito, aut potius in naturali
inclinatione, qua ab æterno fuit, nunc est, &
semper erit, propensus ad amandam virtutem, &
ad detestanda vitia, seu peccata. Permanet etiam
in suo proposito perducendi eos quos elegit & ju-
stificavit ad æternam gloriam. Nam solidum stat
vel fundamentum, habens sigillum hoc, novis Domi-
nus eos qui sunt sui, 2. Tim. 2. 19.

S E C T I O VII.

De secundo & tertio effectu peccati mortalis, hoc est, de privatione gratia, & omissione presentis aptitudinis ad ingrediendum regnum caelorum.

1. **SECUNDUM** effectum peccati mortalis est amissio gratiae inherens, de qua Pontificii in quibusdam nobiscum consentiunt, in aliis vero dissentiunt, partim à nobis, partim etiam inter se.
2. Consentimus Primò in hoc, quod dona Spiritus S. aliqua ex parte amittantur, seu deperdantur per peccata mortalia. Secundo, quod iustificati mortaliter peccantes omnia dona habitualia gratiae non amittant. Tertio speciatim quod peccata mortalia fidei & spei habitus non excludant, aut expellant. Ita communiter docent Ecclesiae nostrae, ut patet ex Theologorum, tum exteriorum, tum provincialium, de Sanctorum perseverantia iudiciis Synodo Dordrechtanae exhibitis. Ita etiam sentiunt Scriptores Pontificii, ut expressè testatur Suarez, lib. 11. de divina gratia, cap. 5. item in opere de triplici virtute Theologica disp. 7. de fide sect. 3. & disp. 1. de spe, sect. 8. §. 2.
3. Dissentiunt à nobis in tribus: Primò enim illi negant charitatis & gratiae habitum remanere in

eo, qui peccatum aliquod mortale commisit: hoc est, peccata mortalia totaliter expellere charitatis habitum opinantur. Secundò, consequenter docent fidei & spei habitus, qui in iustificatis lapsis remanent, iustitiæ, & gratiæ sanctificantis. Deoque nos gratos facientis, rationem omnino amittere: ideoque tum hanc, tum illam *informem* vocant, quia viz. separantur a charitate, quæ eas prius formabat, vitamque & vires ipsis impertiebat. Tertiò habitus fidei & spei, etiam non excutiantur per alia peccata mortalia, excuti tamen per peccata ipsorum actibus contraria: hoc est, habitum fidei per quemlibet actum hæreseos, & habitum spei per quemlibet desperationis actum totaliter amitti & 46 expelli affirmant.

Nostri verò Theologi fatentur quidem habitus fidei, spei & charitatis per peccata mortalia in electis multum debilitari & diminui posse, idque non tantum extrinsecè, quoad fervorem & facilitatem, seu promptitudinem his habitibus utendi, sed etiam intrinsecè, quoad ipsam earum entitatem. Habent enim hi habitus sufficientem gradum latitudinem, intra quam, sicut de facto augentur, ita etiam remitti possunt per actus iis contrarios. Fatentur etiam præcipuos horum habituum actus & operationes, posse ad tempus interciedere, interciedere etiam non raro, idque non tantum secundum plus & minus, sed et totaliter, non finaliter tamen, ut patet ex iudicio Synodi Geldricæ, de quinto articulo controverso, Synodo Dordrechtanæ exhibito.

Et quia fides non iustificat, ut habitus, sed ut *actus*. 5 Christi merita apprehendens, consequenter docent fidem quoad actum illum vivum, quo iustificat, in renatis

renatis mortaliter peccantibus interrumpi, & deliquium pati, ita ut durante eo statu eos iustificare, aut fides iustificans dici non possit. Vnde Parvus, lib. 1. de amissione gratiæ, cap. 7. prope finem, sic scribit. Fides tunc dicitur iustificare, cum actum proprium accipiendi remissionem peccatorum exercere potest, atque exercet. Hunc vero actum non exercet, neque exercere potest fides agra, sanctis, sordibus carnis oppressa, peccatorum compedibus quasi ligata. Et infra, Iustificatus vero lapsus Deus non imputat peccata nempe resipiscantibus: ante resipiscentiam certe imputat infligendo penas temporales, et imputaret etiam infligendo penas æternas, nisi resipiscerent. Tandem sic concludit. Tunc igitur fides in lapsis habitualiter tantum manens proprie iustificans dici, aut eos iustificare non potest. Vide etiam venerandi Episcopi Sarisburiensis Animadvers. in Thomsoni Diatribam de intermissione iustif. cap. 2. pag. 1:4.

6. Negant tamen Primò eos habitu charitatis penitus & totaliter privari. Secundo negant fidem & spem habitualiter in electis lapsis manentes esse informes, mortuas, & iustitia inharerens, aut gratiæ sanctificantis nomine indignas. Eas enim neque à charitate sejungi, aut separari, neque à conjuncta charitate formari aut actuari credunt. Tertio, negant fidei aut spei habitus uno aut altero actu contrario corrumpi, aut totaliter destrui. Contra vero affirmant spiritualem animæ vitam, cum fundamentalibus illis donis, sine quibus ea consistere nequit, in illis non obstante corruptione, conservari.

Servari. Nam semen Dei manet in iis, 1. Ioh. 3. 9. & nunquam exarescit fons ille aquæ salientis in vitam æternam, Ioh. 4. 14. nec diffult, aut deperit unde illa Dei manens, 1. Ioh. 3. 27. Sed è contrario Scriptura testatur, eos virtute Dei custodiri in fide, 1. Pet. 1. 5. & perpetua Christi intercessione fulciri, ne fides eorum totaliter unquam deficiat, Ioh. 17. 20. Rom. 8. 34. in quotidianis denique lapsibus, Dominum iis supponere manum ne collidantur, Psal. 37. 24. Testatur etiam fieri non posse, ut electi educantur, Matth. 24. 24. ut oves Christi rapiantur ex manibus ejus, Ioh. 10. 28. aut ut fideles separentur à dilectione Dei in Christo, Rom. 8. 35. 38. & 39. Nam vocatio & dona Dei sunt æterna, Rō 11. 29. Et solidum stat Dei fundamentum, habens hoc signaculum: novit Dominus eos qui sunt sui, 1. Tim. 2. 19.

7. Dissentiunt Pontificii tum à nobis, tum inter se, de modo, quo peccans mortaliter gratiam amittit aut à se expellit: utrum viz. expellat eam *physicè*, hoc est, per veram & realem efficiëntiam, an verò tantum *moralitè* & *demeritorie*, quia scilicet peccando meretur privationem seu ablationem gratiæ à Deo. Valentia tom. 3. disp. 3. quest. 2. punct. 4. & Vasquez. in 1° 2° disp. 91. putant per peccata mortalia gratiam *physicè* expelli: Contrà verò Suárez lib. 11. de divina gratia, cap. 4. & Alphonsus Curiel in 2° 1° quest. 113. art. 3. dub. 3. omnesque alii qui inter gratiam & peccatum mortale repugnantiam *physicam* non agnoscunt, gratiam *demeritorie* tantum à peccato mortali expelli assentiunt.

Nostri

8. Nostri Theologi posteriorem hanc sententiam amplectuntur: priorem verò damnant & rejiciunt. Primò quia habitus est qualitas difficulter mobilis, & proinde non potest ab uno actu contrario per Physicam & realem efficientiam expelli. Secundo contraria, quæ se mutuo ab eodem subiecto Physicè & formaliter expellunt, debent esse ejusdem generis, qualia sunt, vel habitus inter se, vel actus inter se. Nam actus aliquis alium actum sibi contrarium formaliter expellit: & habitus aliquis alium habitum sibi contrarium ex subiecto in quo est excludit, quia inter eos est repugnantia Physica, propter quam in eodem subiecto simul esse non possunt. Contrà verò actus & habitus, cum non sint ejusdem generis, atque adeo propriè non sint contraria, se mutuo & formaliter ab eodem subiecto expellere nequeunt. Cum igitur charitas, seu gratia, sit habitus, peccatum verò mortale sit actus, manifestè sequitur charitatis habitum per peccatum mortale Physicè non expelli.
9. Tertium effectum peccati mortalis est quod homo justificatus, cum ejus reatum contrahit, præsentem aptitudinem ad ingrediendum regnum coelorum amittat. Nam in illud regnum non intrabit aliquis coinquinatus aut abominationem faciens, Apoc. 21. 27. & celestis corona non imponitur nisi iis qui bonum certamen certaverunt, & cursum suum in fide & sanctitate consummaverunt, 2. Tim. 4. 8. Ineptus ergo ad hanc coronam adeundam & ad hoc regnum possidendum est, quisquis impietatis operibus adhuc adhærescit.
10. Amissa hac præsentis aptitudine ad ingrediendum regnum coelorum, necessario etiam ad rem-
pus

pus amittitur sensus consolationis & gratiæ DE I
 & per consequens actus spei, qui est expectatio
 futuræ beatitudinis intercidit & interrumpitur.
 Nam, ut bene observant Theologi magnæ Bri-
 tanniæ (quibus in hoc argumento plurimum debet
 Ecclesia Christi) in suo de Sanctorum perseveran-
 tia iudicio, Persuasio quam iustificati habent de fi-
 nali sua perseverantia, & consecratione æternæ glo-
 riæ, extra studium sanctitatis, & usum mediorum,
 in actum exire non potest: id quia iustificationis
 comes sanctificatio non consistit extra obedientia pro-
 positam. Quod quidem propositum habituale, licet
 multis interruptum lapsibus, sufficit elevis ad sta-
 tum iustificationis in se salvum custodiendum; ad
 presentaneum autem fiducia solatium necessariò re-
 quiritur huiusmodi propositum actuale. Nec potest
 quisquam, ex Spiritus deklimento ad cor suum loquen-
 do, dicere, Ego jam firmiter credo me in statu gratiæ
 indefectibiliter persisturum: nisi simul ex sinceri
 cordis studio adjiciat, Ego jam firmiter statuo in San-
 ctorum Dei mandatorum viâ ambulare. Multo mi-
 nus cogitari potest vivas huiusce fiduciæ affectus stare
 cum actuali & directo peccandi proposito: cum, ut
 habitus habitui, ita affectus affectui opponatur. Nec sine
 infalsa contradictione quinquam fingemus ita sta-
 tuentem, Ego vitam æternam mihi eripi non posse
 plane confido. Simul tamen mihi decretum est, illo-
 cobrosus cupiditatibus inservire. Hæc ac vixit offe-
 ostendit saluator. Nemo potest duobus dominis servire.
 Matth. 6. 24.

Huius

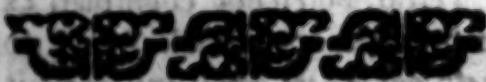
II. Hujus etiam doctrinae veritatem suis sententiis & judiciis confirmarunt reliqui fere omnes Theologi ad Synodum Dordrechtanam delegati. Nam Theologi Palatini, in suo de perseverantia Sanctorum judicio, concedunt fideles in graviora peccata prolapsos, sensum gratiae Dei ad tempus amittere, item peccata atrocia, quae contra conscientiam à volentibus admittuntur, actum fidei impedire, tunc habitum etiam arctare & imminuere. Bremenses in suo judicio de eodem articulo, renatos, cum hujusmodi peccatis Deum offendunt, letitiam Spiritus, & sensum consolationis amittere affirmant. Embliani in consideratione ejusdem Articuli. Non diffitemur (inquiunt) fidem, seu fiduciam actualem ad tempus amitti posse, cum homo fidelis grave peccatum admittit. Atque enim peccati ex quadam consensu perpetrati, cum actuali fiducia de remissione peccatorum consistere nequit. Et Synodus Geldrica in suo judicio de eodem Articulo. Negamus (inquiunt) habitum, semen, radicem, spiritum fidei posse deperdi, & unctionem quam accepimus, posse non manere in nobis. Concedimus autem, actum, fiduciam consolationem, posse intercideri, & intercideri etiam non raro, non tantum secundum plus et minus, sed et totaliter, non finaliter tamen. Sed res ipsa clara est ex innumeris Scripturae testimoniis. Ea enim testatur, electionem ac vocationem nostram nobis certam seu firmam reddi per bona opera, 1. Pet. 1. 10. Item, omnem, qui habet hanc gloriam suam in Christo, sanctificare aut purificare seipsum

seipsum, sicut et ille purus est. 1. Ioh. 3. 3. & et nos per hoc scire quod ipsum novimus si praecepta ipsius observemus, 1. Ioh. 2. 3. & eos solos a legis condemnatione liberatos esse, qui non secundum carnem, sed secundum Spiritum ambulant, Rom. 8. 1. & 4.

Pontificii longe aliter de actu spei sentiunt. Illi 12.
enim neque habitum neque actum spei per peccata mortalia excludi aut expelli concedunt. Unde Suarez locis supra §. 2. citatis fusè contra nos disputat, & varia argumenta in medium affert, ut probet spem, quoad actum, non amitti ab iis qui peccata mortalia committunt. Sed Primo non mirandum est, quod Suarez, & reliqui Scriptores Pontificii ita de actu spei sentiant. Nam spes de qua illi loquuntur, non est spes Christiana, hoc est, non est certa, firma, & solida, sed ex adverso est dubia, infirma, hypothetica & conjecturalis beatitudinis, seu gloriae coelestis expectatio, quae proculdubio in hominibus quantumvis impiis manere potest. Secundo locus ille, quem citavimus ex 1. Ioh. 3. 3. manifestè ostendit veram & propriè dictam spem in iis solis inveniri qui seipsum purificant, seu (ut interpretatur Beza) seipsum castos conservant. Tertiò, potest hoc confirmari ex Augustino, qui in præfatione in Psal. 31. sic scribit: Ille enim sperat, qui bonam conscientiam gerit; quem vero pungit mala conscientia, retrahit se a spe, et non sibi sperat, nisi damnationem. Ut ergo speret regnum, habeat bonam conscientiam, et ut habeat bonam conscientiam, credat et operetur. Item, quomodo mala conscientia tota in desperatione est, sic bona conscien-

tialata

sia tota in spe. Hic locus tam manifeste pro nobis
 facit, ut Suarezius, lib. 11. de divina gratia, cap.
 3. 5. 19. dum ad eum respondere conatur ingenue
 fateatur hominem in gravia scelera prolapsum non
 posse pro eo tempore, & durante eo statu, æter-
 nam gloriam expectare: Dicit (inquit) potest mala
 conscientia indocere desperationem non absolute, &
 pro tempore futuro, sed secundum præsentem iusti-
 tiam. Nam qui habet malam conscientiam, consequen-
 ter credit, quod secundum præsentem statum, si in illo
 moriatur, non salvabitur, & sic desperat de salute se-
 cundum præsentem iustitiam. Sperare autem potest,
 & debet, se posse cum divina gratia mutare conscien-
 tiam, & salvari. Quia verò hac spes, quæ in meritis
 futuris, seu mutatione vitæ in futurum, fundatur,
 periculosa est. & multò minus certa, idè dicti Patres
 dicunt, fidem, utiq; vivam, & perfectam, in bona
 conscientia fundatam esse debere.

DISP.

DISPUTATIO THEOLOGICA,

De vero discrimine peccati mortalis &
*venialis, deq. impossibilitate implendi
legem Dei ob quotidianam pec-
catorum venialium incursum.*

PARS SECUNDA.

In qua duz principales differentiz quas Pontifici
inter peccatum mortale & veniale assignant con-
siderantur & confutantur.

SECTIO I.

*Pontificiorum sententiam de peccatis ve-
nialibus nullo solido fundamento niti.*

ONTIFICII duas ge- I.
nerales & principales diffe-
rentias inter peccatum mortale
& veniale assignant: quarum
prior ab horum peccatorum
punitio; posterior ab eorun-
dem remissione, petita est. Cum

enim de poena hi^s peccatis secundum rigorem ju-
stitiz debita differunt, peccatum mortale poe-
nam aeternam, peccatum vero veniale solam tem-
poralem poenam, ex se, & sua natura, mereri affir-
mant

mant. Cum item verba faciunt de eorundem remissione, docent peccatum mortale esse *ex se & sua natura irremissibile* quia tollit principium penitentiae & remissionis, hoc est, gratiam inherentem, seu habitualem: peccatum verò veniale esse *ex se & sua natura remissibile*, quia peccantem non privat illa gratia inherente, quae ad poenitentiam agendam, & remissionem consequendam, necessaria est. Utramque hanc differentiam nos rejicimus, & dampnamus: ideoque priorem hac sectione, & sequentibus aliquot, posteriorem verò sectione ultima hujus partis examinabimus & confutabimus.

2. Priorem illam differentiam, quam Adversarii inter peccatum mortale & veniale assignant, rejicimus, Primò, quia ea nullo solido fundamento nititur. Nam argumenta, quae Adversarii ex Scriptura, Patribus, & ratione naturali ad eam stabilendam congerunt, prorsus inepta & infirma sunt.

3. Ex Scriptura Bellarminus lib. 1. de amiss. gratiae, cap. 9. & Becanus part. 2. Summae tract. 2. cap. 1. quest. 1. §. 4. proferunt primò dictum illud Christi, Matth. 5. 23. in quo tres vitiosae iracundiae gradus enumerantur & soli ultimo hoc attribuitur, quod peccantem *Gebenna*, seu mortis aeternae reum faciat. Nam duobus prioribus assignantur poenae temporales, quae vocabulis, *Indicii*, & *Concilii* significantur. Sed operam ludunt. Nam Primò eos hallucinari in hujus loci sensu explicando, docent ipsorum sodales, Maldonatus & Barradius in suis commentariis Evangelicis, & Estius in annotationibus in Matth. 5. 23. Afferunt enim vocabulis *Indicii*, *Concilii*, & *Gebenna* ignis,

eres gradus unius specie poenę, id est, mortis æternę significari. In eadem etiam sententia fuerunt Strabus Fuldenfis glossę ordinarię author, & Hugo Cardinalis in hunc ipsum locum scribes. Secundo: Quamvis hic locus explicandus esset, sicut Bellarminus dicit, non tamen ad probandam eorum thesin sufficeret. Aliud enim est *peccatum sola pœna temporali puniri*, aliud verò *illud ex se & sua natura, & non ex Dei misericordia, hoc habere, quod sola pœna temporali puniatur*. Locus hic, admissa Bellarmini glossa, probat illud prius. At nullo modo probat posterius: et proinde non valet ad infirmandam eam sententiam, contra quam adfertur, hoc est, ad confutandam Gersonis, Almayni & Rossensis sententiam, qui nobiscum dicebant, *omne peccatum ex se æternam mortem mereri, & ex Dei misericordia esse, quod peccata leviora ad solam pœnam temporalem imputentur*. At (inquit Bellarminus) Christus hic non discutit, quid possit aut velit divina misericordia in puniendis peccatis levioribus. Respondeo, nec etiam discutit quęnam ex his peccatis sint venialia seclusa Dei misericordia. Et proinde ex hoc textu colligi nequit infallibiliter id, quod Adversarii asserunt, viz. *peccata venialia ex se, & seclusa Dei misericordia, talia esse, ut æterna pœna iustè puniri non possint*.

Secundo proferunt testimonium Iacobi Apostoli qui cap 1 suę Epist. v. 14. & 15. tres motus cōcupiscētię distinguit, & solū ultimū dicit, *generare mortē*: i. mortem mereri. Sed Eustius in commentariis suis in Epistolas, hunc ipsum locum Iacobi explicans, longe aliter eū interpretatur, imo ita eū interpretatur,

tatur, ut Bellarmino, aliisque Scriptoribus Pontificiis, argumentum in eo fundatum eripiat. Primum enim non constituit cum Bellarmino *peccati partem* in consensu voluntatis imperfecto, & *consummationem* peccati in consensu ejusdem perfecto, sed contra, partem peccati in consensu voluntatis perfecto, & ejusdem consummationem in externo opere, seu actu peccati externo, & in consuetudine peccandi, quem actus peccati externus, solet secum adferre, constituit. Dicitque vetustiores Interpretes, hoc est, sanctos Patres in hac sententia esse. Secundum in gradatione Apostoli, non tres, sed quinque gradus, longè probabilius, constituit. Primus gradus ex ejus sententia est in *tentatione concupiscentia*, seu in primo ejus motu & proponitur versu 14. Secundus est in *conceptu peccati per consensum imperfectum*. Tertius in *partu peccati per consensum plenum & perfectum*. Quartus in *consummatione peccati per opus externum*, vel, quod probabilius est, *per habitum & consuetudinem peccandi*. Et quintus ac postremus est in *generatione mortis* ex eo ipso peccato. Tertiò, adversus hujus loci interpretationem à se allatam hanc objectionem proponit: Si peccatum tunc demum generat mortem, postquam consummatum fuerit per externum opus, aut per consuetudinem peccandi, sequetur hoc absurdum, solo interno voluntatis consensu nullam committi peccatum mortale, seu æterna morte dignum. Hæc obiectio ferè coincidet cum argumento Bellarmini, quo contra nos utitur: quia enim generatio mortis hic attribuitur soli consummationi peccati, ille inde concludit peccati conceptionem & partum non generare mortem

mortem. Videamus igitur quomodo huic argumento, occurrat Estius. Non (inquit) dicitur peccati consummatio generare mortem, quia facit hominem dignum morte aeterna; nam etiam peccati parvus hominem aeterna morte dignum facit: sed quia bonum re ipsa ducit ad mortem, quod de peccato nondum consummato non perinde verum est. Nam posteaquam semel quis abjecto Dei timore, quo deterrebat, in opus externum peccati proruperit, non contentus est illud semel fecisse, sed audacior factus subinde id repetit: unde in frequentationem, & consuetudinem peccandi venit, quo fit ut tandem perducatur ad mortem, nisi Deus extraordinaria quadam gratia eum per penitentiam revocet: quod non ita contingit, si peccatum animo conceptum prematur, ne exeat in opus. Hæc Estius. Ex cuius sententia hic dicitur peccatum consummatum generare mortem, non quod illud solum mereatur aeternam mortem, sed quod peccantem magis exponat periculo mortis, & in via damnationis eum longius provehat, quam peccatum non consummatum. Qua interpretatione admissa, planè corrumpitur argumentum Bellarmini in hoc loco fundatum.

Nec solus Estius hunc locum ita interpretatur. Nam Dionysius Carthusianus in suis Commentariis in Epistolas ei viam præiit, Tentatur (inquit) unusquisque à concupiscentia **ABSTRACTVS**, id est, à recto salutis itinere, & vero rationis iudicio, **ET ILLECTVS**, id est, ad culpam attractus, **DEINDE CONCUPISCENTIA CVM CONCEPERIT**, id est, ad con-

sensum perdaxerit, **PARIT PECCATVM**, id est, ream facit. Tunc enim est mortale peccatum interius, cum plenus adest consensus de aliquo concupito contra praeceptum. **PECCATVM VERBO CVM CONSUMMATVM FVERIT**, id est, foris ad effectum perductum, ita quod ex consensu itur in opus, **GENERAT MORTEM**, quia inducit ad consuetudinem vitiosam & obitinationem; deinde ad damnationem aeternam, quae est mors secunda gravissima. Eodem etiam modo verba haec Apostoli Iacobi interpretatur Nicolaus Lyranus, in notis suis in hunc locum.

6. Interim non diffitemur hos tres authores docere duos primos concupiscentiae motus qui perfecte voluntarii non sunt esse peccata venialia: sed id non moramur: neque enim eo fine citamus eorum testimonia, ut probemus Apostolum versu 14. & initio versus 15. non loqui de peccatis levioribus, quae venialia in electis sunt, sed ut ostendamus *generare mortem*, hic non esse *mereri mortem*: & per consequens, Bellarminum male colligere solam consummationem peccati mereri mortem, quia ei soli expresse attribuitur generatio mortis. Nam ex sententia Esai, Carthusiani, & Lyrani, potest peccatum aliquod mereri mortem, quamvis non generet mortem, eo sensu, quo Apostolus hic generationem mortis accipit. Dicunt enim peccati partem mereri mortem, & esse peccatum mortale, quamvis Apostolus hic non dicat eum generare mortem.
7. Tertiò obijciunt illa Scripturae testimonia in quibus quaedam peccata *enlicibus*, quaedam *camelis*,
Matth.

Matth. 23. 24. quædam fescia, quædam trabi,
Luc. 6. 41 quædam novissimo quadrant, sive minuto,
Luc. 12. 59 & quædam ligno, feno, & stipulis, quæ
res natura sua levissimæ sunt, comparantur, 1. Cor.
3. 12. Sed primò hæc testimonia nihil aliud pro-
bant quam, quod nos libenter concedimus, viz alia
peccata esse aliis multò leviora. Secundò quamvis
probarent quædam peccata non æterna, sed tempo-
rali pœna duntaxat a Deo puniri, non tamen suffi-
cerent ad præsentem controversiam determinan-
dam. Quæritur enim utrum quædam peccata ex
se, & seclusa Dei misericordia, tam levia sint, ut
pœna æterna justè puniri non possint? At locis ci-
tatis nihil de hac quæstione determinatur. Fieri
enim potest, ut quædam peccata sint venialia, atque
adeo rebus levissimis similia, non quod ex se &
sua natura talia sint, sed quod Deus in ipsa pœna
statuenda misericordiæ suæ memor, decreverit ea
ad æternam mortem non imputare, atque adeo in-
fra eorum demeritum punire, quemadmodum do-
cuerunt quidam Theologi Pontificii supra citati.

Ex iis quæ dicta sunt luculentè patet Adversarios 8.
frustra sibi, suæque in hac controversia causæ, ex sa-
cris literis præsidium quærere. Et multò magis id
patet ex manifestissimis Scripturæ testimoniis, qui-
bus nostri Theologi omnia peccata, etiam levissi-
ma, peccantes æternæ mortis reatu involvere de-
monstrant. Ea enim generatim de omni peccato
ita pronunciant: *Maledictus omnis qui non manserit
in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis*, Galat. 3. 10.
Animæ quæ peccaverit ipsa morietur, Ezech. 18. 20.
Stipendium peccati mors, Rom. 6. 23. *Qui offenderit*

in uno est omnium reus, Iacob. 2. 10. Qui solverit unum de mandatis istis minimis minimus vocabitur in regno cælorum. Matth. 5. 19.

9. Nec maioris momenti sunt argumenta quæ ex Patrum Scriptis hic afferunt Pontificii. Nam (ut bene observat Gerardus locorum Theologicorum tom. 2. tract. de pecc. actual. cap. 19. §. 101.) quæ ex Concilio Milevitano, Origine, Chrysostomo & Augustino Bellarminus producit, ea nostræ non adverſantur ſententiæ. Probant enim hoc tantum, quod ſint peccatorum gradus, quod ſint quædam venialia peccata, quod renatis sæpe in leviffimis, & aliquando incautis, obrepat peccatum, per quod non deſinunt eſſe juſti, quod ſine levibus, ac brevibus quotidianis peccatis hæc vita noſtra non traducatur, &c. quorum nihil a nobis negatur; probandum verò erat quædam peccata eſſe naturæ ſuæ venialia & veniæ digna, quod diſcretè in dictis ipſorum non occurrit.

10. Denique quod attinet ad rationes a natura rei petitas, quas afferunt, ut explicent & confirment priorem illam differentiam generalem, inter peccatum mortale & veniale, quam initio hujus Sectionis propoſuimus, hoc eſt, ut oſtendant, cur tanta diſcrepantia ſit inter peccata mortalia & venialia quoad reatum poenæ, quem ſecum afferunt, utq; oſtendant hanc diſcrepantiã non in voluntate Dei, ſed in ipſorum natura fundatam eſſe, rationes, inquam, quas ad hanc doctrinam ſtabiliendam artiſcioſè & ſubtiliter fabricant, omnino dubiæ, & incertiæ ſunt. Quod Primò ex variis hac de re Scholaſticorum ſententiis abundè patet. Quidam enim cum Thoma 1^a 2ª quæſt. 88. art. 1. ad 1um dicunt

sunt hoc discrimen inter peccata quoad poenæ reatum, quæ in peccante efficiunt, ex eo provenire, quod quædam peccata sint *contra legem*, & quædam solummodo *præter legem*. Alii cum Scoto, Gabriele, & Bassolio, hujus rei rationem esse dicunt, quod quædam peccata sint *contra præcepta*, & quædam *contra consilia*. Alii hanc differentiam inter peccata quoad gravitatem poenæ quam merentur, ex eo provenire dicunt, quod peccata illa quæ mortalia dicuntur, *circa ipsum finem ultimum* versentur, illa verò, quæ venialia appellantur, *circa media tantum*. Alii denique, quorum sententia hodie maximè recepta & probata est, docent hujus differentix rationem esse, quod *peccatum mortale* habeat, tam ex parte objecti, quam ex parte modi quo committitur, id totum, quod requiritur ut sit *gravis offensæ Dei*, utq; repugnet *amicitiæ & charitati erga Deum*: *veniale* vero propter defectum in aliquo istorum sit *offensæ levis*, & non dissolvat *amicitiam cum Deo*. Ita loquitur Alphonsus Curiel, 1^a 2ª quest. 88 art. 1. dub. 3. §. 3. qui inter omnes Pontificios hanc questionem acuratissimè tractasse videtur. Verba ejus sunt paulò obscuriora: sed ipse postea se explicans, dicit peccata mortalia poenam æternam mereri, quia repugnant charitati, ponuntque in peccante aversionem a Deo. Hoc autem esse verum ex eo ostendit, quod hujus generis peccata sint graves offensæ contra Deum commissæ, tam ex parte objecti, quam ex parte modi, quo committuntur. Contra verò dicit peccata venialia poenam æternam non mereri, quia non sunt charitati contraria, nec peccantem a Deo avertunt:

& hoc probat quia hujusmodi peccata sunt offensæ leves, vel propter parvitatem materiæ seu objecti, vel quia non ex plena deliberatione committuntur : sive ut ipse loquitur, *ob defectum in aliquo istorum*, hoc est, quia deest iis aliquid ex illis duobus, quæ in peccatis mortalibus deformitatem & reatum augent. De his dissensionibus Pontificiorum, vide Curielem loco citato : item Vasquezium in 1^{am} 2^a tom. 1. disp. 143. cap. 1. & sequentibus.

II. Secundo, id etiam ex eo patet, quod ratio illa, seu fundamentum prædictæ differentię inter peccatum mortale & veniale, quam illi maximè probant, omnino inefficax & invalida sit. Nam ex eo quod in peccato mortali sit aliquid, tum ex parte objecti, tum ex parte modi quo committitur, ejus deformitatem & reatum augens, quod in peccato veniali non invenitur, sequitur quidem peccatum veniale esse comparative leve, hoc est, esse levius mortali : At non sequitur id simpliciter & absolute loquendo esse levem offensam. Adversariis igitur probandum incumbit peccata venialia esse absolute loquendo leves offensas, & ita leves, ut æternam poenam non mereantur : quod nondum probarunt, imò nec probare possunt. Nos enim contrarium esse verum infra, Deo adjuvante, probabimus.

12. Tertiò, ridiculus & ineptus est modus, quo Adversarii procedunt in explicanda & confirmanda illa differentia inter reatum peccati mortalis & venialis. Dicunt enim peccatum mortale poenam æternam, & peccatum veniale poenam temporalem mereri, quia illud repugnat charitati, & peccantem a Deo ad creaturam avertit : hoc verò nec charitati

charitati repugnat, nec peccantem a Deo avertit. Et hoc deinde probant, quia illud est offensā gravis: hoc verò offensā levis.

Sed hoc est obscurum per id quod æquè est obscurum probare. Cum enim hoc dicunt, vel intelligunt peccatum veniale esse offensam leviorē peccato mortali; vel intelligunt peccatum veniale esse offensam absolutē & simpliciter levem. Si illud intelligant, inanis & ridicula est hæc ratio, idque quia offensā una potest esse levior altera, quamvis in se gravis sit, & charitati manifeste repugnet. Si verò hoc intelligant, Primò gratis asserunt peccatum veniale esse absolutē levem offensam. Id enim nondum probarunt, ut nuper monui. Secundò probant obscurum per id quod non minus obscurum est. Id enim vel maxime hic in controversiam vocatur, utrum peccatum veniale simpliciter & absolutē levis offensā sit. Sensus enim principalis quæstionis, quam hic tractamus, est, *utrum peccatum veniale sit ex se offensā adeo levis, sive ob parvitatem materia, sive ratione medi quo committitur, ut pena aeterna justè puniri non possit.* Tertid, hic manifestè circulum committunt. Probant enim peccatum veniale esse offensam adeo levem, ut poenam aeternam non mereatur, quia non repugnat charitati, nec avertit peccantem a Deo. Et rursus hoc probant, quia peccatum veniale est offensā levis, & proinde nec charitati repugnat, nec a Deo avertit. Quid est nugari aut in circulum redire, si hoc non est?

Aliam etiam rationem non minus ridiculam & ineptam, ad stabiliendam illam differentiam inter reatum peccati mortalis & venialis, asserere solent.

Pro-

13.

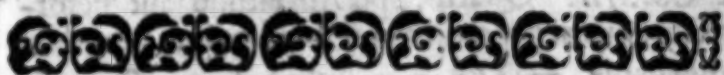
14.

Præbent enim peccata venialia poenam æternam non mereri, quia non important aversionem a Deo, & conversionem ad creaturam: & hoc probant, quia non opponuntur illi legi divine præceptis, quorum observatio est necessaria ad consecutionem beatitudinis, & quia non repugnant divine voluntati manifestata per præceptum grave. Ita ratiocinatur Curiel, scribens in illam questionem Thomæ supra sepius citatam, art. 1. dub. 3. & 3. eandemque doctrinam tradit Vasquez in 1am 2æ disp. 143. cap. 4. num. 8. & 9 dicit enim peccatum veniale poenam æternam non mereri, quia non est contra præceptum præcipuum, hoc est, necessarium ad salutem.

15.

Sed primò, intolerabilis est illa distinctio præceptorum divinorum in *gravia & levia*. Deus illos in *scala* iudicii sui appendet, & minus habentes in *veniet*, apud quos præcepta legis tam exigui pondus eris sunt. Secundo, cum dicunt quidam esse præcepta de peccatis fugiendis, quorum observatio non est necessaria ad salutem, intelligunt Deum iuste non posse prohibere illa peccata sub periculo amittendæ beatitudinis, seu sub poenæ æternæ mortis, ut infra patebit: & per consequens manifestè: rursus principium petunt, & circulum committunt. Probant enim peccata leviora æternam mortem non mereri, & quod eodem redit, sub poenæ æternæ mortis prohiberi non posse, quia non aversionem a D E O, & hoc rursus probant quia præceptorum, quibus prohibentur, observatio non est, nec esse debet ad salutem necessaria, hoc est, quia nec prohibentur, nec iuste prohiberi possunt sub poenæ æternæ mortis. Sed de his

his omnibus infra fusius, favente Numine, differemus. Ostendemus enim levissima peccata sub poena aeternae mortis justè prohiberi posse, item levissima peccata contrariari charitati, & a D E O avertere.

SECTIO II.

De macula peccati: & an macula, quam veniale peccatum post se relinquit, peccantem à regno caelesti excludere possit.

Superiori Sectione Pontificiorum sententiam de discrimine peccati mortalis & venialis, damnandam esse probavimus argumento petito ab infirmitate fundamentorum & rationum quibus ea nititur. Nunc alia argumenta contra absurdissimum hunc errorè, eaque ab ipsa rei, de qua agimus, natura petita in medium asseremus, & ab Adversariorum effugiis, ac cavillis vindicabimus. 1.

Ceterùm quia prima nostra ratio petita est à 2.
macula, quam peccata etiam levissima post se relinquant, idcirco, notandum est Primò, mortale peccatum relinquere post se maculam in peccante, a qua ille *maculatus, immundus, sordidus, & coquinatus* denominari solet. Patet hoc Primò, quia Scriptura dicit peccatum polluerè, seu coquinare homi-

hominem, Matth. 15. 11. & 18. Secundò, Scriptura dicit peccatores esse *sordidos*, Apoc. 22. 11. Tertiò, remissio peccati dicitur *ablusio* & *purificatio*: vnde Scriptura eos quibus peccata remissa sunt, vocat *ablutos* & *mundatos*, vt 1. Cor. 6. 11. & 2. Cor. 7. 1. Quartò, ipsa turpitudine aut deformitas, quam peccatum post se relinquit, expresse appellatur *μακὺλα* & *macula*, Ephes. 5. 27. Quintò, Christus, quod ab omni peccati labe, etiam in diebus carnis suæ immunis fuerit dicitur *ἀμακὺλος* & *immaculatus* 1. Pet. 1. 19. Deniq; hoc egregia cõparatione illustrat Thomas 1^a 2ª quest. 86 art. 1. cuius hic est sensus: sicut corpus aliquod nitidum dicitur maculari, suum q; nitorem perdere, ex contractu alterius corporis, quod vilius & foedius est; ita anima hominis iusti, quæ pura & nitida est peccando maculatur, ex contactu rerum corporalium, & mundanarum, quæ viles, & quasi foedæ sunt. Nam peccatum est quasi quidam animæ tactus, quo res mundanas tangit, iisque per amorem inhaeret. Alla etiam similitudine hoc declarat Becanus, parte 2. Summæ Tract 2. cap. 7. quest. 3. §. 1. Nam (inquit) sicut membrum censetur turpe ac foedum, quod ita distortum est, ut non retineat naturalem situm, ac ordinem cum reliquis membris, ita anima rationalis est foeda, quæ non retinet debitum ordinem ad Deum, ad quem tanquam ad finem ultimum creata est.

3. Secundò notandum est varias esse Scholasticorum sententias de re in qua peccati macula consistit. Ego omissis sententiis Scoti & Durandi, quia

mius

minus probabiles sunt, tres probabiliores, & magis receptas sententias in medium afferam. Prima est Ioannis Bassolii, quem sequitur Vasquez in 1.ª 2.ª disput. 139. cap. 5. Dicunt enim maculam esse ipsum actum peccati præteritum, quatenus nondum est per poenitentiam retractatus, & a D E O condonatus. Nam ipsum *peccasse*, & nondum resipuisse est insignis labes seu macula.

Ad hanc sententiam reducitur alia, quæ asserit maculam peccati esse *habitualement*, seu *permanentem aversionem a D E O*. Nam peccator a Deo avertitur, & aversus manet, non tantum cum actu peccat, sed etiam postquam peccavit, imò semper donec ad Deum per poenitentiam redeat. Cum enim peccator actu voluntatis suæ voluerit peccare, & peccando se a D E O avertere, ac ad creaturam convertere, quamdiu hanc voluntatem non retractaverit, & ad Deum per poenitentiam redierit, item quamdiu Deus eum in gratiam non receperit, tamdiu habitualiter & permanentemente a Deo *aversus* censetur.

Hoc satis apta similitudine illustrat Bellarminus lib. 5. de amiss. gratiæ cap. 17. Nam (inquit) sicut qui a sole se avertit, manet aversus in tenebris, donec ad solem iterum se convertat: & qui ab aliquo recedit, manet in ea distantia, donec iterum accedat: sic etiam qui per peccatum a Deo avertitur & recedit, non solum dum peccat sed etiam postquam peccavit manet a Deo aversus, & longè distans, donec per poenitentiam convertatur, & ad D E V M revertatur.

Secunda sententia est peccati maculam esse pri- 4.

vatio.

vationem gratiæ aut sanctitatis inherētis, quæ est quasi nitor, splendor aut ornamentum animæ. Sicut enim macula corporis, propriè est privatio illius nitoris qui prius erat in corpore, ita macula spiritualis, seu macula animæ, est privatio inherētis gratiæ aut sanctitatis, quæ ut jam monui, est nitor animæ. Nam reddit animam gratam & acceptam Deo ac Angelis, sicut nitor corporis reddit corpus jucundum & gratum oculis hominum. Hęc sententia a multis Thomæ tribuitur, eamque sequitur Sotus in 4. Sentent. dist. 15. quest. 1. art. 2. Aliqua etiam ex parte eam sequitur Suarez, lib. 7. de divina gratia, cap. 20. §. 8. sed propter varias difficultates quibus est exposita eam restringit & limitat. Dicitenim maculam peccati mortalis in homine ordinato ad finem supernaturalem, per se, ac necessariò includere privationem gratiæ *cum morali habitudine ad peccatum commissum, nondum retractatum, aut remissum.*

5. Tertia sententia est Alphonsi Curielis in 2^m 2ª quest. 86. art. 1. & 2. dub. 2. §. 4. ubi dicit, maculam, quæ post actum peccati manet, includere duplicem privationem, viz. *privationem conformitatis cum lege, & privationem gratiæ.* Nam (ut ipse alibi se explicat) peccator transacto peccati actu, non solum destituitur, & privatur gratiæ donis, quibus prius ornatus fuit, sed etiam manet legi divinæ disconformis, & aversus ab ea. Hanc autem disconformitatem, seu habitualement discrepantiam a lege, verè esse maculam probat, quia *macula & deturpat hominem coram oculis Dei, & coram quibus Deus vult ejus reatum manifestare.*

Harum

Harum sententiarum nulla est simpliciter reji- 6.
cienda: nulla etiam est per se, & seclusis reliquis
duabus tenenda Sed potius dicendum est maculam,
quam peccatum mortale post se relinquit esse quid
aggregatū ex multis, vel ut aliter dicam, peccatum
mortale multiplicē maculam, seu labem secum ad-
ferre. Relinquit enim in peccante 1° moralem re-
spectum ad actum præteritum nondum retracta-
tum & remissum, 2° privationem gratiæ, & 3° pri-
vationem habituales conformitatis cum lege Dei.
Nulla enim harum trium falsò aut ineptè dicitur
macula, ut ex supradictis patet.

Tertiò deniq; tenendum est peccata etiam venia- 7.
lia triplicem maculam post se relinquere. Nam
Primo ipse præteritus actus peccati venialis, qua-
tenus nondum retractatus & remissus est, reddit
hominem sordidum & colinquinatum. Secundò
habitualis privatio conformitatis cum lege Dⁱ Eⁱ,
quæ verè & propriè est macula, comitatur etiam
actum peccati venialis. Nam peccatum veniale
lege divina prohibetur: & per consequens, is qui
peccatum veniale commisit, nondumq; retractavit,
verè & propriè legi disconformis manet. Tertiò,
quamyis peccatum veniale non tollat aut minuat
gratiam inherenter, seu habituales, aliquo tamen
modo impedit ejus actus, minuitque fervorem ac
promptitudinem eos eliciendi. Hoc sic explicat
Curiel in 1^m 3ª quest. 89. art. 1. Cum (inquit)
ex actibus charitatis resultet in anima quædam pul-
chritudo, & decentia, quam D. Thomas appellat ni-
torem, & fulgorem æternalem: necesse est, quod ab-
latio istorum ætnerum sit quædam macula: quod vero
peccatum veniale sit causa ablationis istorum ætnerum,
probatur

probat, quia, licet non auferat eos omnino, tamen impedit ne elician:ur, non solum apponendo, quantum est de se, impedimenta pravorum habituum & passionum insurgentium: sed etiam reddendo hominem indignum, non quidem gratia, & charitate, sed quadam familiaritate, & specialissimis auxiliis, quibus fervor charitatis excitatur, & potentia redduntur habiles, & promptæ ad eius actus.

8. Non deerunt fortassis, qui negabunt peccatum veniale verè & propriè relinquere post se maculam in peccante. Nam ipse Thomas 1° 2^a quest. 89. art. 1. in ea esse sententia videtur; propriè inquit) loquendo peccatum veniale non causat maculam in anima. Sed Thomæ sententiam perstringit, & egregiè confutat Vasquez in 1° 2^a disp. 139. cap. 4. num. 17: Quamvis (inquit) Thomas dicat ex veniali peccato maculam in animam propriè non derivari, & quamvis revera hoc peccatum non privet nos gratia, nec aliquo habitu supernaturali, negari tamen non potest, hominem verè manere aliquo modo pollutum ex peccato veniali, quod semel commisit, donec ab eo justificetur. Nam qui à peccato veniali justificatur, verè dicitur ab eo emundari, & justificari. Eo igitur mansit aliquo modo pollutus. Hec ratio Vasquezii efficacissima est. Nam vera & propriè dicta emundatio presupponit maculam, seu labem, verè & propriè dictam.

9. His positis Prima nostra ratio contra Adversariorum sententiam sit hæc: Ea peccata, quæ ex se, & sua natura, hominem excludunt à regno coelesti, sunt ex se, & sua natura, mortalia, hoc est, digna

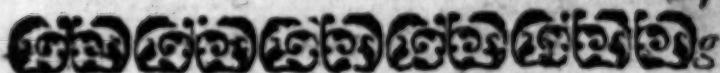
digna æterna morte. At peccata levissima, ex se, & sua natura, excludunt hominem a regno cœlesti. Ergo peccata levissima, ex se, & sua natura, sunt mortalia, seu æterna morte digna. Probatur major: quia Scriptura loquens de peccatis gravissimis, quæ omnium confessione sunt mortalia, hoc iis attribuit, quod hominem excludant a regno cœlesti, 1. Cor. 6. 9. & 10. Item Gal. 5. 21. Deinde ipsi Adversarii hoc tanquam proprium & peculiare peccatis mortalibus attribunt, quod homines excludant, ac privent possessione regni cœlestis. Vide Bellarminum lib. 1. de amiss. gratiæ, cap. 5. §. Vbi Apostolus, & cap. 9. sub finem. Probatur etiam minor: quia peccata levissima ex se, & sua natura, relinquunt post se maculam in peccante, atque adeo eum commaculatum & coinquinatum efficiunt, ut ex supradictis patet. At nihil coinquinatum ingreditur in regnum cœlorum, Apoc. 21. 27. Vnde Bellarminus, libro jam citato, cap. 12. respons. ad objectionem 3. dicit, fieri non posse, ut quis cum sordibus venialium peccatorum in regnum cœlorum ingrediatur, & lib. 4. de Iustif. cap. 21. dicit, peccata venialia, si non misericorditer remittantur, impedire ab ingressu illius regni, in quod nihil coinquinatum intrare potest: Estius etiam in 2. Sentent. dist. 42. §. 6. dicit, neminem quantumcunque justum, nisi sanguine Christi redemptoris etiam à veniali peccato emundatus fuerit, in regnum cœleste admitti posse. Et Suarez. lib. 2. adversus Anglicanæ sectæ errores, c. 15. §. 11. si (inquit) de amplexu patriæ, & visionis beatæ intelligatur, omnino haberi non potest, talis am-
E plexus

plexus, nisi prius deformitas venialium peccatorum auferatur.

10.

Dices responſionem ad hoc argumentum ex ipsis istis authoribus locis citatis colligi poſſe. Docent enim peccata hæc leviora excludere a regno cœleſti, non ſimpliciter, & in æternum, ſed ad tempus duntaxat, donec viz. purgata & remiſſa fuerint, vel in hac vita, vel in purgatorio. At certè hæc reſponſio argumento noſtro non obviat. Nam quod venialia peccata non excludant in æternum, ſed ad tempus, a regno cœleſti, hoc non habent ex ſe, & ſua natura, ſed a miſericordia Dei ea condonantis, & ſuis electis non imputantis. Patet hoc, quia Deus condonat ea ex gratia, & proinde poteſt ea non condonare, ut ipſi fatentur; quod ſi faceret, ea hominem in perpetuum a regno cœleſti excluderent. Ut igitur hoc effugium Adverſariis precludamus, argumentū noſtrum efficacius ſic proponimus. Illud competit peccato ex ſe, & ſua natura, quod ei competit, ſecluſa miſericordia DEI, ejusque gratioſa condonatione, ut docet Bellarminus libro citato, initio cap. 9. & ut per ſe patet. At peccatum veniale, ſecluſa miſericordia & gratia divina, excludit peccantem a regno Dei in perpetuum. Ergo hoc per ſe, & ſua natura, ei competit.

SECTIO

SECTIO III.

*An peccata levissima reproborum sint
mortalia, non solum ab eventu, sed
etiam ex merito.*

ECVND O peccata levif- 1.
sima, ex se, & sua natura,
æternam mortem mereri,
hac ratione probamus: Pec-
cata levissima puniuntur æter-
na pœna in reprobis post
diem judicii, ut patet ex Matth
12. 36. & 37. & ipsi Adversa-

rii fatentur, viz. Bellarminus, lib. 1. de amiss, gra-
tiz cap. 14. §. *Quod si in homine.* Valent. tom. 2.
disp. 6. quest. 17. punct. 4. Vasquez. in 1am 2^a disp.
141. cap. 2. Curiel in 1am 2^a quest. 87. art. 5. §. 1. Et
ante hos multi Scholastici, quos pro hac sua sententiâ
citant viz. Thomas, Ricardus de S. Victore, Bona-
ventura, Ricardus de Media-villa, Capreolus, Ca-
jetanus, Hadrianus, Soto, Major & alii. Ergo, pec-
cata levissima merentur pœnam æternam. Nam
alioqui pœna hæc quæ ob ea infligitur, non esset
justa, & ipsorum demerito proportionata. Respon-
dent Adversarii, hoc fieri per accidens, & propter
conditionem subiecti, cui insunt hæc levia peccata.
Nam quamdiu durat culpa & ejus macula, hoc est,
quamdiu culpa non est remissa, tamdiu is, qui pec-
cavit, dignus est supplicio, ut docet Vasquez, loco
nuper citato. At (inquiunt) culpa venialis, quamvis

ex se sit remissibilis, seu reparabilis per poenitentiam (ut supra dictum est initio sectionis 1.) tamen in reprobis per accidens est irreparabilis per poenitentiam, quia conjuncta est cum mortalibus peccatis, quæ excludunt gratiam illam, quæ ad agendam poenitentiam necessaria est: & per consequens hæc culpa per accidens in iis est æterna, seu durat in æternum, quia scilicet illi non possunt eam retractare per poenitentiam. Ergo etiam poenitentia hujus culpe, æterna est in reprobis, idque per accidens, quia scilicet culpa in iis est æterna: alioqui enim tantum temporalis fuisset. Hæc responsio non satisfacit.

2. Primò enim culpa illa quæ per se est causa damnationis ad poenam æternam, per se punitur poena æterna. At culpa venialis per se erit causa damnationis ad poenam æternam in die judicii: nulla enim tunc erit damnatio ad poenam temporalem. Ergo culpa venialis per se punitur poena æterna. Probatur assumptio ex Matth. 12. 36. ubi Christus dicit, *nos de omni verbo ocioso reddituros rationem in die judicii*, & versu sequente hoc confirmans, dicit, *nos ex sermonibus nostris vel justificandos vel condemnandos esse*, quibus verbis indicat sermones illos de quibus loquebatur versu 36. (hoc est, sermones ociosos, qui ex Adversariorum sententia, sunt peccata venialia) fore sufficientem causam damnationis ad poenam æternam.

3. Secundò magis per accidens est, quod peccata venialia non puniantur poena æterna in electis, quam quod puniantur poena æterna in reprobis: item, quod in illis sint reparabilia per poenitentiam, quam quod in his sint irreparabilia per poenitentiam

nitentiam. Nam posterius hoc competit peccatis venialibus propter annexa mortalia (ut Adversarii sentiunt) quæ, si non specie, saltem genere cum illis conveniunt. At prius illud competit iis beneficio rei toto genere ab iis diversæ, viz. beneficio gratiæ habitualis inherens electis. Hæc enim gratia est principium & causa actuum poenitentiar, sine quibus electi peccata venialia retractare, eorumque remissionem consequi non possunt.

Tertio Deus neque per se, neque per accidens, 4. potest facere id quod est injustum. Ergo, si injustum est punire peccata venialia poena æterna, ut blasphemè loquitur Bellarminus, lib. 1. de amiss. gratiæ. cap. 14. respons. ad objectionem 1, DEVS neque per se, neque per accidens posset illud facere. Et confirmatur, quia peccatum veniale ex eo quod sit in homine reprobato conjunctum cum mortali, non sit peccatum gravius aut majori poena dignum, sed retinet eandem naturam, quam prius habebat. Ergo, si ex se, & sua natura non meretur poenam æternam, tunc in reprobato non meretur poenam æternam: & per consequens in eo non punitur poena æterna: nam alioqui puniretur ultra condignum. Deus autem, ut omnes docent, etsi remuneret bona opera *ultra condignum* non tamen punit peccata *ultra*, sed *citra condignum*: quia scilicet natura sua magis propensus est ad liberalitatem & misericordiam, quam ad vindictivam justitiam.

Ad tertium hoc argumentum respondent Tho- 5. mas 1^a 2^a quæst 87. art. 5. ad 3um, Cajetanus in eum locum, Curiel in eundem locum dub. unico 5. 1. & alij, peccatum veniale ex conjunctione cum

mortali non habere *maorem gravitatem*, seu non fieri gravius, habere tamen ex ea conjunctione *irremissibilitatem*, & æternam durationem maculę, quam post se relinquit: quia scilicet sine pœnitentia, quę in reprobos non cadit, nulla est peccatorũ vel levissimorum remissio, nulla maculę ab iis relicte absterfio. Peccatum igitur veniale, etsi in reprobis non sit *gravius*, tamen est *diuturnius*, seu durabilius propter suam conjunctionem cum mortalibus, & ideo (inquit Curiel) *non respondet ei, quatenus est in reprobis, pœna intensior. sed diuturnior: quia intensio pœna respondet gravitati peccati, & æternitas pœna ejus irremissibilitati.*

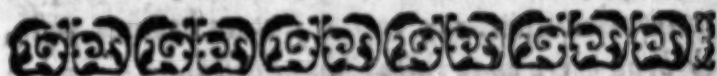
6. Sed contra Primò Adversarii docent peccatum mortale *ob suam gravitatem* puniri pœna æterna, & peccatum veniale *ob suam levitatem* puniri pœna temporali. Ergo sibi contradicunt, cum asserunt æternitatem pœnę non respondere *gravitati peccati*, sed ejus *irremissibilitati*. Secundò omnis pœna, aut gradus pœnę, respicit gravitatem culpę, hoc est, propter ipsam culpam, ejusq; *demeritum* infligitur. At æternitas pœnę est gradus, & insigne augmentum pœnæ, ut patet ex Isai. 66. 24. Mar. 9. 44. 46. & 48. & Matth. 25. 41. Ergo respicit gravitatem culpę, ei que respondet. Tertiò peccata venialia in reprobis, vel sunt digna pœna æterna, vel non sunt digna: si non sunt digna, tunc puniuntur *ultra condignum*, quod absurdum est, ut ipsi Adversarii fatentur: si sunt digna, & æternam pœnam merentur, tunc hoc *meritum*, aut potius *demeritum*, fundatur vel in *gravitate offensa*, vel in *duratione*

vatione reatus & macula, quam hæc peccata venialia post se relinquunt. Illi proculdubio dicent hoc demeritū fundari non in gravitate ipsorū peccatorum venialium, sed in eorū duratione quoad reatū & maculam. Sed contrā Scriptura apertè testatur pœnam æternā in die iudicii infligi propter ea quæ gessimus in corpore, 2. Cor. 5. 10. Ergo tunc non infligitur pœna æterna propter nudam durationem macula post mortem. Deinde, si ullo modo verum est peccata venialia in reprobis mereri graviolem pœnam, necessariò etiam sequetur ea esse graviora in reprobis quam in electis (quod absurdum est, ut monui § 4.) nam quod meretur graviolem pœnā, id peccatum gravius est. Hæc verissima esse patescit ex ingenua confessione Alphonsi Curielis, qui quamvis loco citato doctrinam illam Thomæ fusè explicet & urgeat, tamen alibi viz. In explicatione articuli 3. ejusdem questionis §. 3. pag. 479. nobiscum asserit æternitatem pœnæ non respondere soli durationi culpæ, sed cadere sub demerito peccati, seu quod eodem redit, respondere gravitati culpæ. Negari (inquit) non potest, quod æternitas pœnæ cadat sub demerito peccati: quia etiam ipsa æternitas pertinet ad pœnam, & ex consequenti respicit demeritum culpæ; & ita concedimus, propter peccatum mortale esse aliquem dignum pœna æterna, & non propter peccatum veniale; & esse dignum pœna est mereri eam; & Matth. 25. peccatores propter sua peccata damnantur, non solum ad pœnam absolutè, sed etiam ad pœnam æternam, dicitur enim, ite maledicti in ignem æternum, & sub-
F 4 *jungitur*

ingitur ratio, esurivi enim, & non dedisti mihi manducare, &c. quæ ratio non esset sufficiens, nisi ejusmodi peccatis deberetur pœna æterna. Videa etiam Franciscum de Herrera in 2. Sentent. disp. 42. quest. 2. ubi non solum eandem doctrinam, sed etiam iisdem ferè verbis tradit. Nam ex eo hæc verbatim transcripsisse videtur Curiel.

7. Propter has rationes Scotus in 4. Sentent. dist. 21. quest. 1. docuit pœnam, qua damnati in inferno punientur propter peccata venialia, non fore æternam, sed temporalem : & proinde, eam finem aliquando habituram esse, cum interim in æternum duratura sit pœna, quæ iis infligetur ob peccata mortalia. Ejus sententiam postea amplexi sunt Biel, Vega, Medina, Navarrus, & Almaynus, quos pro hac opinione citat Curiel in 1^{am} 2^a quest. 87. art. 5. dub. unico §. 1. Non deerunt fortassis qui in hanc sententiam ibunt, ut vim argumenti supra propositi §. 1. repellant : facile enim secundum hanc sententiam, ad nostrum argumentum responderi potest, negando reprobos puniri pœna æterna ob peccata venialia. At certè hoc non potest sine magna absurditate negari. Nam Primò reprobis in die judicii propter omnia ipsorum peccata, tam mortalia, quam venialia, dicetur, *ite maledicti in ignem æternum*, &c. Ergo pœna, quæ infligetur ob peccata venialia erit æterna. Secundò sententiam Scoti confutat Vasquez in 1^{am} 2ª disput. 143. cap. 2. hoc argumento: si vera (inquit) sit sententia Scoti, sequetur posse nos orare pro iis qui sunt in inferno, ut citius solvantur à pœna debita pro his peccatis, siquidem illa dandum, postquam satis passum sit,
- à Deo

Deo dimittenda est. Tertio recentiores Scotistę hanc sententiam damnant, dicuntque Scotum non assertivę sed dubitativę eam proposuisse. Vide Franciscum de Herrera in 2. Sentent. Disput. 42. quest. 4.

SECTIO IV.

An peccata levissima electorum sint mortalia ex natura sua?

ERTIA nostra ratio contra Adversariorum sententiam sit hæc: Quod potest nunquam remitti, id potest in æternum puniri, idque justę. At peccatum veniale ab homine justo commissum potest nunquam remitti. Ergo potest in æternum puniri. Hoc argumentum procedit de peccatis levioribus in homine justo, sicut prius procedebat de peccatis levioribus in homine reprobo: & facile confirmatur per partes. Ratio enim propositionis majoris est, quia quamdiu durat culpa, hoc est, quamdiu ea non remittitur, tamdiu durat poenę reatus: quamdiu autem durat reatus poenę, tamdiu ipsa poena justę durare potest, ut Adversarii docent.

I.

Probatur etiam assumptio, quia Deus peccata venialia a justis & fidelibus commissa remittit ex gratia & misericordia: hoc enim patet ex ipso no-

2.

nomine & natura remissionis, ut observat Estius in 2. Sentent. dist. 42. §. 6. Quicquid autem Deus ex gratia & misericordia facit, id potest non facere, & proinde potest peccatum veniale nunquam remittere.

3. Respondent Estius loco jam citato, & Vasquez in 1^{am} 2^a Disput. 142. cap. 2. *statum hominis iusti, & bona opera ab eo facta cōdignè postulare*, atque adeo mereri de condigno, *illam gratiam & misericordiam qua peccata venialia remittuntur*: idque quia *injustum est quenquam* (verba Estii sunt) *excludi in æternum ab eo quod ei jure debetur*. Hominibus autem iustis jure debetur vita æterna: & proinde tenetur DEVS eis aliquando remittere peccata venialia, ne viz. in æternum excludantur a regno cœlesti.

4. Hæc responsio & in se absurda est, & fœdæ arrogantiz plena. Primò enim si homini iustificato ob bona ejus opera jure debetur remissio peccatorum venialium, sequetur pios seu fideles, cum Deum orant ut peccata quotidianæ infirmitatis, seu venialia ipsis remittat, non min^{us} verè posse dicere, *persolve nobis debita tua quam dimitte nobis debita nostra*. Debet enim & ex justitia tenetur Deus peccata venialia piis remittere, ex Adversariorum sententia, ne alioqui injustè eos excludat a regno cœlesti, quod ipsorum meritis debetur. Secundò, omne meritum fundatur in promissione Dei gratuita, ut docent Bellarminus, lib. 5. de Justif. c. 14. & Suarez lib. 12. de divina gratia, cap. 18. Quicquid autem Deus ex gratia promissit, potuit id non promittere, ut per se patet. Potuit igitur DEVS non promittere, atque adeo nunquam conferre piis remissi-

remissionem peccatorum venialium ob bona ipsorum opera : & per consequens potuit ea in æternum punire. Nam si nunquam remitterentur, in æternum punirentur, ut ipsi Adversarii subinde inculcant. Tertiò, hæc responsio nititur alio absurdo & crasso errore quod viz. bona opera mereantur de condigno gloriam & augmentum ac conservationem gratiæ, de quo suo loco, D E O favente, dicemus.

Bellarminus lib. 1. de amiss. gratiæ, cap. 14. aliter, sed longè ineptius, ad hoc argumentum respondet. Loquitur enim solummodo de condonatione pænæ peccatis venialibus debitiæ, non verò de remissione ipsius culpæ venialis, de qua præcipue procedit argumentum nostrum. Supponit enim, ut patet ex ultimis verbis istius capituli, culpam ipsam venialem esse homini iusto remissam, ejusque maculam esse expurgatam per actum dilectionis, seu charitatis, quamvis pænæ ei debita non sit condonata : si gratia (inquit) accipiatur pro liberali condonatione pænæ, fatemur posse Deum absolute non condonare pœnam peccatis venialibus iustorum debitam. Quod enim ex gratia facit potest non facere : si autem Deus vellet non condonare, sed omnino exigere pœnam peccati venialis ab eo qui culpam ipsam venialem per actum dilectionis purgasset, temporalem tantum, non autem sempiternam pœnam exigere posset. Hæc Bellarminus.

At quid si gratia hic accipiatur pro condonatione ipsius culpæ venialis, & abstersione maculæ quam post se relinquit : nonne similiter verum est D E V M posse nunquam remittere ipsam culpam venia

5.

6.

venialem ab homine iusto commissam? Nam ex gratia eam remittit: *quod autem ex gratia facit, potest id non facere*, fatente ipso Bellarmino. Suppono igitur Deum nunquam remittere culpam venialem homini pio, qui eam commisit (nam posito possibili in actu nihil absurdi sequetur) & quaero utrum in hoc casu, poena, quae ei infligi debet ob peccatū veniale, aeterna futura sit, an verò non sit?

7. Bellarminus loco citato dicit poenam, quae infligi potest pio ob culpam venialem, necessario esse temporalem, & non aeternam. Sed Primò non in hoc casu, de quo nos loquimur, sed in alio casu planè alieno a proposito, hoc dicit Bellarminus. Supponit enim peccatum veniale esse homini pio remissum *quoad culpam* non verò *quoad poenam*, & in eo casu dicit poenam aeternam ob illud peccatum ei infligi non posse. Nos contra loquimur de homine pio cui peccatum veniale nondum remissum est quoad culpam, & supponentes D E V M illud nunquam remittere quoad culpam, asserimus poenam ejus fore aeternam. Secundò, non gratis hoc asserimus, sed etiam manifestè probamus ex Adversariorum doctrina: Illi enim unanimiter contra Scotum tenent poenam illius culpæ quae nunquam remittitur, nunquam finiri, & proinde aeternam esse. Imò ipse Bellarminus loco citato, dicit, *deformatatem peccati non debere sempiternam manere sine poena sempiterna*. Cum igitur D E V S possit nunquam remittere peccata venialia piorum (nam ex indebita gratia ea illis remittit. Et quod ex gratia facit, ut ipsi fatentur, potest

potest non facere) manifestum est etiam illum
ea posse in æternum punire.

SECTIO V.

*An peccata leviora, quæ venialia vo-
cantur, sub pœna æternæ mortis à Deo
prohiberi possint? Et an actu sub ea
pœnâ in fœdere operum seu legali pro-
hibita sint.*

QVARTO peccata venialia ex I.
se æternam mortem mereri, ex
eo patet, quod omnes tam E-
vangelici quam Pontificii fa-
teantur DEVM potuisse &
etiamnum posse peccata omnia,
etiam levissima, sub pœna æter-
na prohibere, & consequenter

illos quæ ea committunt, æterna morte punire.
At Deus nihil quod iniquum aut injustum est fa-
cere potest. Ergo peccata venialia æterna morte
justè puniri possunt: & per consequens petulans &
audax est Bellarmini assertio, lib. 1. de amiss. gra-
tiz, cap. 14. respons. ad object. 1^m qua asserit
Deum non posse justè punire peccatum quodlibet,
etiam veniale, pœna omnium gravissima, quæ est
mors æterna. Respondet Curiel in 1^m 2^a quest. 88.
art. 1. dub. 2. §. 2. quod quamvis DEVS ut est
supremus

Supremus mundi Dominus, posset statuere poenam eternam contra peccata venialia, non tamen posset id facere, ut est *Iudex & Legislato*r, idque quia poena eterna non est *proportionata demerito culpa venialis*, sed longè illud excedit. Idem etiam innuere videntur Bellarminus loco citato, & Franciscus de Herrera in 2. sent. disput. 43. quest. 2. Sed falsò & ineptè.

2. Primò enim peccata levissima contra infinitam Dei maiestatem commissa, sunt in se gravia & poena eterna digna, ut infra patebit. Ergo Deus potest ea prohibere sub poena eterna.

3. Secundò, ipsa voluntas Dei lege sua prohibentis peccata sub poena eterna, est sufficiens ratio æquitatis illius poenæ, efficitque ut sit *proportionata demerito ipsius culpa*, ut communiter docent Scholastici, cum de poena peccati mortalis differunt. Hoc apertè testatur ipse Herrera loco citato: Secundò (inquit) Scholastici dicunt, *satis esse quod lege & voluntate Dei sit statuta poena eterna contra peccatum mortale, ut huiusmodi poena sit proportionata demerito ipsius culpa, & secundum se totam habeat simpliciter rationem poenæ*. Ratio huius dicti est, quia satis est ut dicamus hoc de poena statuta per legem humanam, quod talis lex lata fuerit à Legislatore prudente & recto. Ergo a fortiori idem dicendum est de poena statuta a Deo. Probatur sequela, quia lex & voluntas Dei est per se iusta. Confirmatur, quia de premio aeterno concedimus esse proportionatum, & secundum se totum habere rationem premii respectu meriti temporalis, quia voluntate & lege Dei est statu-

datum

datum, ut premium talis meriti. Ergo similiter concedendum est, penam aeternam esse proportionatam, & secundum se totam habere rationem pœna respectu peccati temporalis, quia voluntate & lege Dei est statuta in punitionem talis peccati mortalis. Idem etiam docet Curiel scribens in 1^{am} 2^a quest. 87. art. 3. §. 3. Satis (inquit) est, quod lege & voluntate Dei sit statuta pœna aeterna contra culpam mortalem, ut huiusmodi pœna sit proportionata demerito ipsius culpæ, & secundum se totam habeat simpliciter rationem pœna. Probat, quia satis est, ut dicamus hoc de pœna statuta per legem humanam, quod talis lex facta fuerit a Legislatore prudenti & recto. Ergo, a fortiori idē est dicendum de pœna statuta per legem Dei. Confirmatur primò, quia lex & voluntas Dei est per se iusta. &c. Hęc Curiel verbatim ex libro Francisci de Herrera transcripsit.

Tertiò Deus prohibere potest, imò & actu prohibuit lege positiva sub periculo & pœna aeternæ mortis, res in se licitas & indifferentes, quæ viz. si in se considerentur, rectæ rationi non repugnant, ut patet ex præceptis Ecclesiæ Iudaicæ datis de discretionē ciborum mundorum ab immundis, deque abstinentiā a sanguine & adipe. Ergo multò magis prohibere potest peccata venialia sub pœna aeternæ mortis. Ratio consequentiæ est, quia multa peccata venialia sunt contra legem naturæ, rectęque rationi repugnant, & proinde in se, & seclusa Dei lege, sunt mala, illicita, & detestanda. Si igitur prohibitio Dei efficere potest, ut res in se licita & non detestanda, sit digna aeterna pœna, cur non etiam efficere

efficere potest, ut res ex se illicita & detestanda sit digna æterna pœna.

5. Quarto denique Deus, ut Iudex & Legislator, in fœdere operum, quod pepigit cum Adamo & Eva, & in eorum personis cum toto genere humano, actu prohibuit omnia peccata, etiam levissima, sub pœna æterna. Ergo justè ea prohibere potest sub hac pœna. Scio Adversarios hujus argumenti antecedens cōstanter negaturos esse: sed facilè convincuntur. Nam Deus in fœdere operum promisit hominibus vitam æternam sub conditione plenæ & omnibus numeris absolutæ obedientiæ: & proinde in illo integritatis statu jus ad vitam æternam habere non poterant, nisi imperfectè implendo legem Dei. Hinc manifestè sequitur cujusbet peccati commissionem potuisse eos reddere obnoxios æternæ morti. Nam qui non præstat conditionem in fœdere præscriptam, is non potest assequi præmium: sed contrà, meretur pœnam à legislatore statutam in fœderis violatores. At si Adamus vel minimum peccatum commisisset contra legem Dei ejus menti inditam seu inscriptam, non præstitisset conditionem fœdere præscriptam; hoc est, non implevisset legem perfectè. Ergo non potuisset assequi præmium æternæ gloriæ, sed contra meruisset eo privari in æternum.

6. Dices conditionem, sub qua vita æterna promittebatur in fœdere operum, non fuisse plenam & exactam legis impletionem in omnibus ejus præceptis, sed tantum in gravioribus seu præcipuis, & proinde hominem potuisse in eo statu assequi vitam æternam vitando peccata mortalia, quamvis immunis non esset a reatu peccatorum venialium. Sed hoc effugium omni probilitatis specie caret.

Primò

Primò enim certum est Deum ab homine ante 7.
lapsum exigere potuisse plenam & exactam legis
impletionem, tanquam absolute necessariam ad
consecutionem vitę æternę. Ei enim dederat suffi-
cientes vires ad implendam totam legem, & ad vi-
tanda omnia peccata, tum venialia, tum mortalia,
idque non pro exiguo tempore, sed in perpetuum,
ut docet Valentia, tom. 2. disput. 6. quest. 12. punct.
1. §. 10. col. 659. dub. 2.

Secundò hinc quoque patet, Deum ab homine 8.
integraliter exegisse plenam & perfectam legis imple-
tionem, tanquam conditionem absolute necessariam ad
consecutionem premii promissi. Nam nunc
sub fœdere gratiæ ab homine justificato, sibiq; re-
côciliato exigit, ut sibi serviat, legemq; impleat vi-
tando peccata omnia mortalia simpliciter, & co-
nando vitare etiam peccata venialia, ac de iis po-
nitentiam ordinariam agendo, quoties se ea com-
misisse observaverit (nam huiusmodi peccata sim-
pliciter & absolute a nobis in hoc infirmitatis sta-
tu vitari non possunt) hoc inquam ab eo exigit,
tanquam conditionem absolute necessariam ad
consecutionem æternę glorię. Ergo plus exegit ab
homine integro: & proinde ab eo exegit perfe-
ctam legis impletionem, seu immunitatem ab omni
peccato, tam veniali, quam mortali, tanquam con-
ditionem absolute necessariam ad consecutionem
vitę æternę. Ratio consequentię est, quia æquum
est, ut plus exigatur ab eo, qui plus potest: *Nam
cuiusque multum datum fuerit, multum repetetur
ab eo, & apud quem multa deposuerunt, amplius
repositur ab eo, Luc. 12. 48.*

Tertiò, si fœdus operum non obligabat strictè 9.

& præcisè (hoc est, sub periculo amittendæ beatitudinis) ad vitanda peccata venialia, tunc strictè & præcisè obligabat saltem (sicut nunc obligat fœdus gratiæ) ad ea revocanda, seu retractanda per pœnitentiam. Nam nisi huiusmodi peccata retractarentur per pœnitentiam, nunquam remitterentur, ut ipsi Adversarii docent: & per consequens, in æternum punirentur. At absurdum est posterius. Ergo & prius. Probatur assumptio, quia ubi est obligatio ad pœnitentiam, ibi est promissio veniæ, sub conditione pœnitentiæ. At in fœdere operum non fuit promissio veniæ. Ergo non fuit obligatio ad pœnitentiam. Major per se patet. Probatur minor, quia promissio veniæ, seu remissionis peccatorum, pertinet ad fœdus gratiæ, & non ad fœdus operum: præsertim cum peccata abluantur, non nisi Christi sanguine, & meritis. Vide Bellarminum, lib. 4. de Iustif.

cap. 2. §. *Quartò probatur*, ubi hoc, tanquam dogma ab omnibus concessum ponit, quod promissio veniæ pertineat ad Evangelium, non vero ad legem, seu fœdus operum.

(* *)

SACTIO

SECTIO VI.

An & quatenus malitia in omni peccato, etiam veniali, sit infinita? & an pœna infinita ei respondeat?

QUINTA nostra ratio petita est ^{1.} ab infinita malitia. quæ in peccato veniali, non minus quam in mortali cernitur. Ex ea enim sequitur ei deberi pœnam infinitam. Ut autem hæc ratio melius intelligatur, notandum est Primò ^{2.} infinitatem pœnae respondere infinitati culpa. Pœna enim debet esse *proportionata culpa*, ut monet Thomas 1^a 2ª quest. 87. art. 4.

Secundò notandum est culpam aliquo modo esse infinitam, & aliquo modo finitam: Primò enim ^{3.} est infinita *obiettivè* & *extrinsecè*, quatenus est commissæ contra infinitum bonum. Secundò est infinita *extensivè*, & *ratione durationis*, quia viz. ejus labes, seu macula, durat in æternum, quantum est ex parte peccantis (nam is per se, seu suis viribus, eam nunquam expurgare potest) & proinde ex se & seclusa Dei condonantis misericordia, peccantem in æternum regno cœlesti excluderet, & pœnis infernalibus subiceret. Nam nihil coinquinatum in illud regnum admitti potest. Tertiò est finita *intensivè*, sive respicias entitatem ipsius actus, quam a finita creatura elici non potest actus infinitè intensus

intensus, sive privationem entitati annexam. Ea enim est privatio finitæ rectitudinis, seu conformitatis cum lege. Et confirmatur, quia si malitia peccati esset infinita in quantitate, vel intensione, omnia peccata essent paria, nullumque esset alio majus, aut minus. Nam unum infinitum alio majus esse non potest.

3. Tertiò notandum est poenam peccatis debitam, & in inferno luendam, esse etiam aliquo modo finitam, & aliquo modo infinitam. Primò enim est infinita *objectivè*, quia privat peccantem bono infinito, id est, D E O, juxta illud, Matth. 25. 41. *Discedite à me.* Secundò est infinita *extensivè*, seu *ratione durationis*, juxta illud quod sequitur, *in æternum ignem.* Cur autem poena reproborum æterna esse debeat, variæ rationes afferuntur à Theologis: ego hîc unam tantum afferam, eamque petitam ab æternitate culpæ. Primò enim maculæ ex peccatis in hac vita mortali commissis contractæ in iis durant in æternum: & proinde, reprobi sunt in æternum foedi, & D E I consortio, ac amicitia indigni. Secundò habitualis eorum pravitas ac malitia, & speciatim eorum odium erga Deum, durat in æternum. Ergo etiam eorum poena in æternum durare debet. Æquum enim est, ut is qui nunquam desinit esse malus, nunquam desinat esse miser. Tertiò est finita *intensivè*, tum quoad tristitiam qua afficiuntur ob amissionem summi boni, quæ pertinet ad *pœnam damni*, tum quoad cruciatus, quos patiuntur ab igne infernali, qui pertinet ad *pœnam sensus*. Ratio manifesta est, quia creatura finita infinitorum cruciatuum capax non est.

De peccato Mortali & Veniali. 83

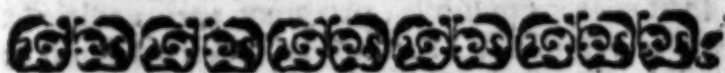
Quæri hic potest, an poena reproborum sit *infinita intensivè de jure* (certum enim est eam non esse *infinitam intensivè de facto*, ut ex dictis patet) hoc est, an eorum peccata mereantur poenam intensivè infinitam? Quidam enim recentiores Pontificii, ut testatur Vasquez. in 1^{am} 2^a super quest. 87. art. 4um, docuerunt peccato mortali ex se deberi poenam intensivè infinitam, si ea posset infligi, hoc est, si peccans illius capax esset. Contrarium tamen tenendum, & ad quæstionem propositam duabus assertionibus respondendum est. Prior est, *reprobis procul dubio deberi poenas multò graviores & acerbiores, illis quas acta patiuntur.* Verè enim dicunt Theologi DEVM, sicut pios supra condignum remuneratur, ita etiam impios citra, seu infra condignum punire. Posterior est: *non tamen deberi iis poenas intensivè infinitas ex ordine justitiæ.* Primò enim hæc poena non est possibilis: nam creatura finita non est capax infinitorum cruciatuum, ut supra monui. Secundò si peccato deberetur poena intensivè infinita, sequeretur DEVM non posse justitiæ suæ satisfacere puniendo impios: quia viz. hæc poena illis infligi non potest, hoc est, illi capaces non sunt talis poenæ. Absurdum autè est dicere aliquam poenam peccatis de jure deberi quam DEVS non potest infligere. Tertio hinc sequeretur omnibus peccatis æqualem poenam de jure deberi, seu omnia peccata mereri æqualem poenam: quod sanè absurdum est, & divinæ justitiæ contrarium. Probatur hæc connexio seu illatio: si enim minimo peccato debetur poena infinita, tum extensivè, tum intensivè, certè nulla major poena statui potest, maximis & maxime horrendis peccatis.

5. His positis sic argumentamur; Infinita culpa ex ordine justitiæ meretur infinitam poenam. At culpa venialis non minus quam mortalis est infinita. Ergo meretur infinitam poenam. Hujus syllogismi propositio major manifesta est, & ab omnibus conceditur. Probatur minor, quia culpa venialis, non minus quam mortalis, est infinita *objectivè*; nam contra infinitam DEI legislatoris majestatem est commissa. Est etiam infinita *extensivè seu ratione durationis*, quia ejus macula ex se & seclusa DEI misericordia in æternum durat. Ergo ei debetur poena & *objectivè* & *extensivè* infinita.

6. Ad hoc argumentum Alphonsus Curiel in 1^m 2^a quæst. 88. art. 1. dub. 2. §. 2. respondet his verbis. *Quamvis* (inquit) *peccatum mortale dicatur infinitum malum objectivè & extrinsecè, propter infinitatem DEI offensi per ipsum: non sequitur, quod etiam isto modo peccatum veniale dicatur infinitè malum; & ratio discriminis est, quod peccatum mortale ita est contra DEVM, ut omninò avertat ab eo, & dissolvat amicitiam cum ipso: peccatum verò veniale nec avertit a DEO, nec dissolvit ejus amicitiam; & ideo infinitas objectiva, aut extrinseca, quæ solum convenit peccato ratione aversionis, reperitur simpliciter, & absolute in peccato mortali, & non in veniali, nisi valde improprie, quatenus est offensa, quamvis levis, contra DEVM.*

7. Hæc responsio nullo modo satisfacit. Primo enim peccatum veniale est etiam (ut infra patebit) ita contra DEVM, ut peccantem ab eo avertat. Secundo quod peccatum veniale non dissolvat
amicitiam,

amicitiam, quæ nobis cum DEO intercedit, non est ex natura ipsius, sed ex gratia & misericordia DEI. Meretur enim ex se poenam æternam, ut ex tribus præcedentibus argumentis patet: & proinde meretur etiam exclusionem a favore & amicitia DEI.

SECTIO VII.

An peccatum mortale & veniale in hoc differant, quod mortale sit ex se irremissibile per ablationem principii remissionis, hoc est, gratia inhaerentis; veniale verò sit ex se remissibile per non ablationem istius principii?

Consideravimus præcedentibus sectionibus priorem differentiam, quam Adversarii assignant inter peccatum mortale & veniale: viz. eam, quæ petita est ab horum peccatorum punitione. Nunc consideranda venit posterior differentia ab horum peccatorum remissione petita, quam cum adversarii assignant, dicunt peccatum mortale esse ex se irremissibile, quia tollit principium penitentiae & remissionis, hoc est, habitualement seu inhaerentem gratiam; peccatum verò veniale esse ex se remissibile,

missibile, quod peccantem non priveret illa inherens gratia, quæ ad pœnitentiam agendam, & proinde ad remissionem consequendam necessaria est. Quapropter duo hic consideranda sunt: viz. differentia, quam assignant Pontificii inter peccatum mortale & veniale, & fundamentum seu ratio illius differentia. Differentia est quod peccatum mortale sit ex se irremissibile, peccatum verò veniale sit ex se remissibile. Fundamentum verò differentia est quod peccatum mortale tollat principium pœnitentia, seu gratiam inherentem, peccatum verò veniale eam non tollat. Primò igitur de fundamento hujus differentia; deinde de ipsa differentia verba faciam.

2. De fundamento hujus differentia, quatenus in eo asseritur, gratiam inherentem, atque adeo, principium pœnitentia & remissionis totaliter tolli per peccata mortalia, dico Primò illud esse falsum & ipsis Scholæ Pontificia placitis contrarium. Primò enim quamvis peccantes mortaliter multa Spiritus S. dona excutiant & amittant, non tamen *totaliter* ullum ex tribus illis habitibus, (fidem, spem & charitatem intelligo) sine quibus vita spiritualis consistere nequit, amittunt; ut patet ex Scripturæ testimoniis citatis parte 1ª sect. 7. §. 6. Secundo quamvis verum esset id, quod Adversarii dicunt, per peccata mortalia penitus aboleri gratiam inherentem, non tamen inde sequeretur principium pœnitentia & remissionis tolli per peccata mortalia, modo vera sit doctrina illa *de providentia gratia circa impios*, quam Adversarii in Scholis communiter tradunt.

3. Nam principium pœnitentia & remissionis non tantum est *gratia inherens* seu *habitualis*, sed etiam

etiam *gratia assistens*, seu *gratia auxilii specialis*, quæ consistit non in permanente aliquo habitu, sed in motione seu actione DEI, qua cor hominis pulsatur, eumque excitat & movet ad actus bonos supernaturales. Hanc gratiam esse principium poenitentiae & remissionis negari non potest, quia in prima hominis conversione, seu vocatione ad salutem, quæ justificationem præcedit, confertur ei supernaturalis vis & potentia credendi, ac poenitentiam agendi, non per habitualis gratiæ infusionem (hæc enim non ante justificationem, sed eodem momento, quo fit justificatio, infunditur) sed per assistentem gratiam auxilii specialis, seu per motionem DEI cor hominis pulsantis, eumque excitantis, ut communiter docent Pontificii. Si igitur peccatum mortale non tollat aut excludat hanc gratiam assistentem, non tollit & excludit principium poenitentiae & remissionis. At verum est prius ex recepta & communi Pontificiorum doctrina. Ergo verum est posterius. 4.

Probatur assumptio, quia Pontificii plerique docent quemlibet hominem ratione utentem, quantumvis ille impius sit, habere sufficientem gratiam seu auxilium ad pias & salutare actiones, ita ut quovis tempore possit se ad DEVM convertere per salutarem poenitentiam, atque adeo remissionem peccatorum suorum consequi: vide Vegam lib. 13. in concil. Trident. cap. 13. Molinam in concord. gratiæ & liberi arbitrii quest. 14. art. 13. disp. 10. Item Valent. tom. 2. disp. 8. quest. 3. punct. 4. §. 1. propos. 2. ubi hanc sententiam propugnat tanquam communioem & in Scholis magis receptam, & pro ea varios Scriptores Pontificios citat. Alii verò Pontificii docent hoc auxilium gratiæ assistentis, & sufficientis ad conversionem & poenitentiam, hominibus quantumvis impiis dari,

non quidem semper, attamen *pro loco & tempore*. Et speciatim dicunt hoc auxilium sufficiens gratiæ assistentis, nunquam deesse homini, eo tempore quo tenetur ad DEVM se convertere & poenitentiam agere, seu, ut Bellarminus loquitur, *cum non potest sine conversione vitare peccatum*. Vide Bellarminum lib. 2. de gratia cap. 5. & cap. 8. respons. ad object. 1. Becanum opusc. de auxiliis gratiæ cap. 6. & Didacum Alvarez lib. 11. de auxiliis gratiæ disp. 112. num. 5. conclus. 2. vide etiam Suarezii opusc. de reviviscentia meritorum disp. 1. sect. 3. §. 11. ubi dicit peccatores in mortalia peccata prolapsos, non statim privari auxilio gratiæ sufficientibus, imò nec efficacibus, propter peccatum commissum. Si hæc vera sunt, planè corrumpit Pontificiorum doctrina de ablatione principii poenitentiae & remissionis per peccata mortalia. Quis enim dixerit eos carere principio poenitentiae, quibus auxilia gratiæ ad poenitentiam agendam necessaria ac sufficientia, imò etiam quandoque efficacia, subministrantur.

5. Dices primò Pontificios fortassis hoc sibi velle, quod peccatum mortale tollat *principium habituale & internum poenitentiae*: non vero quod tollat omne principium necessarium ac sufficiens ad poenitentiam. Respondeo: hoc non satisfacit argumento nostro. Nam si quis verè & propriè potest agere poenitentiam, atque adeo consequi remissionem, vitiuscunque principii, siue habitualis & inhærentis, siue externi & assistentis, ejus peccatum non potest dici irremissibile, propter defectum principii ad poenitentiam requisiti. Certè non multum refert per quod principium possit quis poenitentiam agere, modo verè & propriè illud possit.

Secundò dicet aliquis, peccatores in peccata 6.
mortalia prolapsos non semper quando tenentur
ad DEVM se convertere, actu habere omnia, sed
tantum quedam auxilia ad ipsorum conversionem
necessaria per modum principii; dici tamen habere
auxilium sufficiens, quia per auxilia quæ actu ha-
bent, est in eorum potestate facere aliquid, quod
si faciant, reliqua auxilia necessaria consequentur.
Vnde Suarez. lib. 3. de auxiliis gratiæ cap. 6. §. 4.
& 5. dicit hujusmodi auxilium non esse sufficiens
absolutè, proximè, & in actu, sed remotè & in
potentia. Respondeo Primò: quibusdam peccato-
ribus statim postquam peccatum mortale commise-
runt, communicatur auxilium absolutè & proximè
sufficiens, imò efficax, ut docet Suarez. in opusc.
de reviviscencia meritorum disput. 1. sect. 3. §. 11.
Et patet exemplo Petri, quem CHRISTVS statim
post tertiam ejus negationem oculis misericordiæ
respexit, & in viam justitiæ per sinceram poeniten-
tiam reduxit. Secundò sicut claudus aut æger qui
non potest ambulare nisi innitendo baculo, verè
dicitur posse ambulare, quamvis non actu baculo
utatur, quia viz. potest eum arripere eoque, uti
quando voluerit, ita etiam qui non habent actu
omnia auxilia ad poenitentiam requisita, sed pos-
sunt ea habere quando & quoties voluerint, illi
verè dicuntur posse poenitentiam agere. Et con-
firmatur: quia is qui peccati mortalis reus est, quan-
do tenetur poenitentiam agere, vel verè & pro-
priè potest poenitentiam agere, vel non potest. Si
Adversarii dixerint eum verè & propriè posse poe-
nitentiam agere, habemus propositum: sequetur
enim peccatori in peccata mortalia prolapsio non
deesse principium poenitentiae & remissionis: hoc
est

est auxilia gratiæ ad poenitentiam agendam necessaria. Si dixerint eum verè & propriè non posse, sequetur secundum ipsorum doctrinam eum non liberè sed necessariò esse impoenitentem, & proinde ejus impoenitentiam non esse peccatum. Nam libertas seu *indifferentia ad oppositum*, ex eorum sententia, est conditio necessaria ad actum moralem, tam bonum, quam malum.

7. Dico secundò hoc fundamentum non sufficere ad stabiliendam hanc posteriorem differentiam inter peccatum mortale & veniale, quam assignant Pontificii, cum dicunt peccatum mortale *esse ex se irremissibile*, & peccatū veniale *esse ex se remissibile*. Sensus enim illius differentiæ est, quod peccatum mortale ex propria sua natura est irremissibile, & peccatum veniale ex propria sua natura est remissibile. Ad hanc autem differentiam stabiliendam illud solum fundamentum sufficere potest, quod ab ipsa natura peccati mortalis & venialis petiturum est. At hoc fundamentum non est ab horum peccatorum natura petiturum; sed a quodam eorum effectu, quod merè & absolutè, aut saltem præcipuè, a D E I voluntate pendet. Nam quod peccatum mortale gratiam inherenter excludat, aut pellat, sive totaliter, sive ex parte, peccatum vero veniale eam non tollat, seu excludat, id non pendet à natura horum peccatorum, sed a voluntate divina.

8. Probatur hoc Primò, de peccato mortali. quia potest jam D E V S; secundum potentiam ejus absolutam, conservare gratiam inherenter, & speciatim habitum charitatis, simul cum peccato mortali; & si ita ei visum fuisset, hoc est, ita decrevisset ab æterno, potuisset semper & ordinariè

eam in peccatoribus peccato mortali inquinatis conservare. Ita docet Suarez, lib. 7. de divina gratia, cap. 19. §. 14. & sequentibus. Item, cap. 20. §. 6. & sequentibus. Ita etiam docet Alphonsus Curiel in 1^{am} 2^a D. Thomæ quest. 113. art. 2. dub. 3. §. 2. & 3. & multi alii recentiores Scriptores : idque hac ratione confirmant, quia conservatio gratiæ & charitatis in eo qui peccavit mortaliter, illudque peccatum nondum retractavit, nullam implicat contradictionem aut repugnantiam, sive respectu potentiae Dei, sive respectu bonitatis & sapientiæ ipsius, hoc est, ut planius & brevius dicam, sicut non excedit virtutem potentiae Dei infinitæ, ita nullo modo ejus sapientiæ & bonitati repugnat, ut illi locis citatis fusè demonstrant. Ergo quod peccatum mortale actu excludat, & tollat gratiam, non est ab ipsius natura, sed a libero Dei decreto, qui decrevit auferre gratiam inhaerentem, seu habitualement, solum ex parte, ab iis qui mortaliter peccant. Potuit igitur Deus efficere ut peccatum mortale, non minus quam veniale, esset remissibile per non ablationem gratiæ inhaerentis, seu principii interni & habitualis ad poenitentiam requisiti : & per consequens, quod peccatum mortale nunc sit remissibile per ablationem gratiæ inherens, ut volunt Adversarii, non est ab ipsa natura peccati mortalis, sed a libera DEI voluntate.

Dices quamvis peccatum mortale, ex se, & sua natura, non excludat gratiam, quia eam non expellit physice, seu per propriè dictam, & veram efficientiam, verè tamen dici potest eam, ex se, & sua natura excludere, quia ex se, eam excludit mortaliter, seu demeritorie : hoc est, meretur ut is
qui

qui peccavit, privetur gratia inherente. Resp. Primò, rō mereri privationem gratiæ, non minus verè attribuitur peccato veniali, quam mortali, ut statim patebit. Ergo peccatum mortale per hoc non distinguitur a veniali. Secundò, ut peccatum aliquod dicatur exclusivum, seu expulsiuum gratiæ, & charitatis, aut irremissibile per expulsionem gratiæ, non satis est, quod mereatur privationem gratiæ & charitatis. Nam peccatum mortale meretur etiam privationem, seu ablationem habituum fidei & spei, ut fatentur omnes Adversarii : & tamen ineptè quis diceret peccatum mortale esse exclusivum fidei & spei, aut esse irremissibile per ablationem istorum habituum, idque quia actu & realiter eos non expellit. Nam peccatores in peccata mortalia prolapsi, etsi amittant gratiam & charitatem, ex Pontificiorum sententia, non tamen amittunt fidem & spem. Vide Suarezium de divina gratia, lib. 11. cap. 5.

10. Similiter de peccato veniali idem probatur. Nam quod peccata venialia non excludant gratiam inherentem, seu quod commissionem peccati venialis non sequatur gratiæ privatio, non est a natura ipsius peccati venialis. sed a DEI voluntate, & misericordia, qui gratosè & clementer nobiscum agit, *non retribuens nobis secundum peccata nostra*, Psal. 103. 10. Probatur hoc Primò, quia quavis peccata venialia nō dissolvant nunc actu amicitiam, quæ est inter Deum & homines, tamè ex se, & secundum rigorem justitiæ, merentur dissolutionem amicitie divinæ. Ergo etiam merentur abstractionem, seu ablationem gratiæ inherents, quæ est effectum favoris & amicitie divinæ. Consequentia per se patet.

ter. Probatur antecedens, quia peccata venialia merentur mortem æternam, ut probatum est sectionibus precedentibus, & magis patebit ex parte 3. hujus disputationis. Ergo merentur dissolutionem amicitie illius, quæ homini cum DEO intercedit. Secundò quamvis non merentur dissolutionem amicitie illius, quæ est inter DEVM & homines justos, mereri tamen possent ablationem gratie habitualis, seu inherrentis, idque quia vera amicitia potest inter Deum ac homines esse ac conservari, quamvis illi carerent gratia habituali, seu inherrente, modo habeant auxilia gratie assistentis sufficientia & efficacia, ut pie vivere, & peccata graviora vitare possent. Hoc adeo certum est, ut doctissimi ex Adversariorum numero id concedant: nam quamvis Aureolus, & quidam alii cum eo docuerint neminem posse esse Deo gratum, aut Dei amicum, sine habituali justitia inherrente, tamen plerique Pontificii qui subtiliores habentur, quique hanc questionem accuratius tractarunt contrarium sentiunt. Vide Suarezium, lib. 7. de divina gratia, cap. 3. & Alphonsum Curielem in 1° 2^a quest. 113 art. 2. dub. 2. §. 6.

Dices: Quamvis possibile sit aliquem puniri privatione gratie inherrentis, & tamen non puniri exclusionem à favore & amicitia Dei, ut probat argumentum jam allatum, non tamen inde sequitur peccatum veniale mereri privationem gratie inherrentis. Nam ablatio tanti doni videtur esse poena gravior, quam postulat natura peccati venialis. Respondeo: Argumenta quæ Adversarii afferunt pro levitate poenæ peccato veniali debitæ, solummodo probant ea non mereri exclusionem à favore Dei in hac vita, & mortem æternam in altero

tero saeculo. Ergo non obstantibus illis argumentis, dicere possumus peccatum veniale mereri eam privationem gratiae inherēntis, quae secum non adferat exclusionem à favore divino, & ad mortem aeternam viam non sternat. Secundò, si Deus ob peccatum veniale auferret ab homine justificato gratiam inherēntem, & tamen eum non excluderet à favore suo, nec privaret eum auxiliis gratiae assistentis ad piè vivendum necessariis, sed tantum auferret habitualem illam facilitatem benè agendi, is non posset iuste conqueri de severitate Dei, praesertim cum ex *summa ejus benignitate sit quod non sumus absumpti*, ut habetur Thren. 3. 22. Tertiò, ratio quam affert Suarez lib. 11. de divina gratia, cap. 8. §. 15. ad probandum peccatum veniale non mereri ullo modo privationem gratiae, falsa & inepta est. Dicit enim hominem peccando venialiter nullo modo se avertere à Deo, ut ab ultimo fine : & inde concludit, Deum non posse ob peccata venialia se avertere ab homine, auferendo ab eo gratiam, vel in totum, vel in parte. Dico hanc rationem esse falsam, quia qui peccat venialiter verè & propriè se avertit à Deo, & ad creaturam convertit, ut infra patebit. Concludo igitur peccatum veniale posse iuste à Deo puniri privatione gratiae, & per consequens non ex se, & sua natura, sed a voluntate & decreto Dei, hoc habere quod gratiam inherēntem non excludat. Hujus conclusionis veritatem quidam etiam ex Adversariis viderunt & agnoverunt : unde Filiucius Iesuita, tract. 22. sui operis, §. 277. *non esset* (inquit) *contra justitiam, si Deus vellet totam charitatem corrumpi per peccata venialia.*

Hactenus

Haftenus de fundamento posterioris differentiae, 12.
quam Adversarii assignant inter peccatum mortale & veniale, verba fecimus. Nunc de ipsa illa differentia paucis differemus. Dicunt Adversarii peccatum veniale esse *ex se remissibile*. Nos modum illum loquendi damnamus ut falsum & absurdum, & contra asserimus peccatum veniale non ex se, & sua natura, sed per accidens esse remissibile in iis in quibus est veniale, hoc est, in electis justificatis. Nam quod in iis sit veniale seu remissibile, id habet non ex natura sua, sed per accidens, viz. propter conditionem subjecti, hoc est hominis qui peccavit venialiter: nimirum quia is est praeditus gratia inherente, & quia est DEI filius, amicus, & confederatus, cum quo DEVS non secundum rigorem iustitiae sed secundum *multitudinem miserationum suarum* agere vult. Interim fate-mur peccatum veniale habere hoc ex se & sua natura, quod dignum sit leviore gradu poenae aeternae, quam peccatum mortale. Fatemur DEVM quoque aliquo modo respicere ipsam naturam peccatorum venialium, & eorum levitatem respectivam (non enim absolute sed respectivè & comparativè levia sunt, quia viz. sunt leviora mortalibus peccatis) cum ob ea non infligit graves illas poenas, quas ob peccata mortalia infligere solet; & cum sub conditione facilioris poenitentiae ea condonat. Sed in hoc ab Adversariis dissentimus, quod illi dicant naturam peccatorum venialium per se, & seclusa DEI misericordia, esse totalem & adaequatam rationem, cur DEVS ob peccata venialia non infligat graviores illas poenas, & aequè tam facile remittat. Nos enim contra asse-

rimus DEVM, cū ita se gerit erga iustificatos in peccata venialia prolapsos, præcipue respicere misericordiam suam, & gratiosum illud fœdus quod nobiscum in CHRISTO inire dignatus est.

13. Quod igitur peccatum aliquod levius, ut v. g. verbum otiosum non sit ex se, & sua natura, veniale seu remissibile, hac ratione demonstramus. Si peccata leviora sunt ex se & sua natura remissibilia, etiam ex se & sua natura sunt per pœnitentiam revocabilia, vel, ut alii loquuntur, retractabilia. At falsum est posterius. Ergo & prius. Probatur propositio quia si hæc peccata, quæ venialia vocantur, nunquam retractarentur per pœnitentiam, aut per alium aliquem charitatis actum, tunc nunquam remitterentur: si autem nunquam remitterentur, semper punirentur: & sic pœna eorum esset æterna. Ergo idem est esse *ex se veniale, seu remissibile*, & esse *ex se retractabile, seu revocabile per pœnitentiam*, vel per aliquem charitatis actum. Vnde Bellarminus lib. 1. de amiss. gratiæ cap. 14. respons. ad object. 3. dicit peccatum veniale esse natura sua remissibile, *quia relinquit in homine charitatem, ex cuius actu facile remitti potest*. Et Vasquez in 1^m 2^a disput. 142. cap. 2. in fine, dicit peccata venialia esse ex se reparabilia per pœnitentiam, quia manent conjuncta cum principio vitæ, hoc est cum gratia.

14. Probatur etiam assumptio, Primo quia id non competit rei ex se & sua natura, quod competit ei beneficio alterius rei toto genere ab eo diversæ. At esse retractabile per pœnitentiam competit peccatis venialibus beneficio charitatis seu gratiæ, quæ

quæ est res toto genere diversa a peccatis venialibus. Nam homo iustificatus, qui peccatum veniale commisit habet vim & potentiam agendi penitentiam de peccato veniali, non ab ipso peccato veniali, sed a gratia inhaerente, quam DEVS misericorditer, & ex indebito favore in eo conservat. Secundo peccata venialia non necessario secum trahunt aliquid, unde per poenitentiam revocari possint. Vel, ut planius dicam, non sunt ex se & necessario conjuncta cum gratia inhaerente, quæ principium est actuum poenitentiae & charitatis, quibus peccata venialia retractantur. Ergo non sunt ex se & sua natura retractabilia per poenitentiam. Probatur antecedens quia peccata illa, quæ in electis venialia sunt, possunt esse, & saepe sunt sine gratia inhaerente, hoc est, possunt esse & saepe sunt in subiecto destituito gratia & charitate, ut patet ex reprobis ea peccata committentibus. Ergo non sunt ex se & necessario conjuncta cum gratia inhaerente.

Dicit aliquis Primò: quamvis peccata venialia ex se, & sua natura, non sunt conjuncta cum gratia, tamen ex se & sua natura non repugnant gratiæ, nec eam tollunt: & hoc satis est ut dicantur ex se remissibilia, seu reparabilia per poenitentiam. Respondeo non satis est: nam quamvis verum esset, quod illi dicunt, peccata venialia ex se & sua natura non tollere eam gratiam inhaerentem, quæ est necessaria ad eorum remissionem obtinendam, tamen adhuc verum esset, ea ex se illam gratiam non ponere, & proinde ea non esse ex sua natura revocabilia per poenitentiam, Nam, ut supra monui, pec-

ata illa leviora non sunt remissibilia et venialia, nisi quatenus sunt revocabilia per poenitentiam, semper enim requiritur poenitentia ad remissionem peccati.

16.

Secundò dicet aliquis cum Cajetano in 1^a 2ª super quest. 87. art. 5. quamvis peccatum veniale non sit ex se remissibile *positive* ut probat argumentum (quia ex se non ponit principium remissionis et poenitentiae, hoc est, ex se et sua natura non est conjunctum cum gratia et charitate) nihilominus tamen illud posse dici ex se remissibile *negative*, hoc est, posse dici remissibile per non ablationem principii poenitentiae & remissionis: quia viz. non excludit aut tollit inhaerentem gratiam, quae poenitentiae et remissionis principium est. Respondeo Primò illum modum loquendi esse valde abusivum et improprium. Nam sicut ineptè quis diceret illud, quod per se, et ex se, neque gaudii neque doloris causa est (ut v. g. tollere festucam, fricare barbam) esse ipse delectabile aut jucundum, quia tristitiam non affert, et causam gaudii non tollit, ita etiam ineptè et absurdè loquuntur qui dicunt peccata leviora esse ex se remissibilia, quia principium seu causam poenitentiae et remissionis non tollunt. Secundò quod peccatum veniale sit remissibile *negative* per non ablationem gratiae inhaerentis, quae est principium poenitentiae et remissionis, quod, inquam, hoc modo remissibile sit, non est a natura hujus peccati, sed a voluntate et decreto DEI. Nam peccatum veniale meretur ablationem seu privationem gra-

tig

De peccato Mortali & Veniali. 101

et, ut supra moui §. 10. hujus sectionis, et
proinde DEVS justè posset efficere ut peccans ve-
nialiter careat gratia habituali seu inherente, per
quam peccatum veniale, est remissibile. Ergo

falso dicit Cajetanus peccatum

veniale esse ex se et sua

natura remissibi-

le negative,

PARS TERTIA.

SECTIO I.

DISP.

DE PECCATO VENIALI

DISPUTATIO THEOLOGICA,

De vero discrimine peccati mortalis &
venialis, de *q.* impossibilitate implendi
legem Dei ob quotidianam pec-
catorum venialium incursionem.

PARS TERTIA.

In qua considerantur & confutantur fundamen-
tales differentie, quas assignant Pontificii inter
peccatum mortale & veniale.

SECTIO I.

*An rectè doceant Adversarii offensas in
re levi commissas non mereri dissolu-
tionem amicitie.*

I.

ifferentie quas consti-
tuunt Pontificii inter pec-
catum mortale & veniale, di-
stingui possunt in principales,
& subservientes, seu funda-
mentales. Principales differen-
tie sunt illæ, quæ exprimunt formales & específicas
rationes, propter quas quædam peccata mortalia,
&

& quædam venialia in Scholis Papisticis dicuntur. In Adversariorum enim Scholis quædam peccata dicuntur mortalia, quia mortem merentur, & gratiam excludunt, & proinde ex se irremissibilia sunt. Quædam vero venialia appellantur, quia mortem æternam non merentur, nec gratiam excludunt, & sic ex se remissibilia sunt, quia viz. principium poenitentiz & remissionis non tollunt. Subservientes, seu fundamentales differentiz, sunt fundamenta & rationes, quæ ab Adversariis afferuntur, ut peccata mortalia poenam æternam & gratiz privationem mereri, venialia verò hæc non mereri, ostendant. De priori genere differentiarum, quas inter peccata mortalia & venialia assignant Pontificii, egimus parte præcedenti hujus disputationis: & proinde de posteriori earum genere hac tertia atque ultima parte differendum est.

Fundamentales differentiz, quas Pontificii inter peccata mortalia & venialia assignant, sunt variz. Dicunt enim peccata venialia non mereri poenam æternam, & privationem gratiz, mortalia verò ea mereri 1° quia hæc sunt contra legem, illa verò non sunt, 2° quia hæc repugnant charitati, illa non repugnant, 3° quia hæc avertunt peccantem a Deo, ut a fine ultimo, illa verò non avertunt, 4° quia hæc tam ex parte objecti, quam ex parte modi quo committuntur, sunt graves offensæ, illa verò, vel ex parte objecti, vel ex parte modi quo committuntur, sunt leves offensæ. Ego ab ultimo hoc discrimine peccati mortalis & venialis, hujus tertiz partis initium faciam. Nam eo sublato reliquæ differentiz facilius confutantur. Et quia Adversarii de levitate peccatorum venialium differentes, probant ea non posse aut debere dissolvere ami-

citiam, quæ nobis cum Deo intercedit, quia leves offensæ non solent dissolvere amicitiam quæ inter homines est, ideo ostendam primò argumentum Adversariorum ab analogia amicitie humanæ petitum non esse firmum & validum : deinde probabo peccata venialia, etsi multò leviora sint mortalibus, non tamen esse simpliciter & absolute leves offensas.

3. Quod ad prius attinet, intrepidè affirmamus amicitiam divinam, causasque seu rationes, propter quas ea vel conservatur, vel dissolvitur, non esse exigendas ad amicitiam humanam, & ad causas, per quas ea conservatur, aut dissolvitur. Idque Primò, quia multa sunt offensarum genera, quæ non dissolvunt amicitiam humanam, & tamen, ex ipsa Adversariorum sententia, dissolvunt amicitiam divinam hominesque ab ejus favore meritò excludunt. Error v. g. & ignorantia, etiam si *vincibiles* sint, sæpius ita excusant & extenuant amicorum offensas & injurias, etiam graves, ut eorum amicitiam non dissolvant. At tamen non inde sequitur offensas graves ex vincibili ignorantia commissas non dissolvere amicitiam inter D E V M & homines. Nam ejusmodi offensæ vocantur peccata mortalia. Item cum quis, ex proposito & intentione benefaciendi, amicum in re majoris momenti offendit, putans se ei facere rem gratissimam & utilissimam, non propterea excluditur ab amicitia aut favore amici sui. At qui ex zelo & intentione placendi Deo in re gravi peccat, ut v. g. Paulus qui existimabat se persequendo Ecclesiam præstare obsequium Deo, is peccat mortaliter, & proinde à favore Dei excludi censetur. Item non solent viri boni, & prudentes, ob unam offensam, etiam

etiam in re graviore commissam, veteres, fideles, & optime de se meritos amicos, a favore suo & amicitia excludere. At unum peccatum mortale ab eo commissum, qui diu antea in statu gratiæ perseveraverat, multisque pietatis & charitatis operibus illustris fuerat, potest & solet, ex Adversariorum sententia, *totaliter*, imò etiam *finaliter*, eum excludere a favore divino. Ob hoc argumentum Gregorius Martinez in 1^{am} 2^a D. Thomæ quest. 1. art. 5. dub. 2. resp. ad object. 2. fatetur impari esse rationem amicitie divinæ et humanæ, quod illa consistat in indivisibili, hæc verò habeat latitudinem quandam, & gradus: unde (inquit) licet amicitia humana non amittatur per unum actum, bene tamen divina (supple, per unum actum amitti potest) juxta illud Jacobi. Qui offendis in uno, factus est omnium reus.

Secundò, ob leves offensas non solet amicus amico, imò nec Dominus servo, aut Princeps subdito, graves poenas infligere. At ex Adversariorum sententia, Deus ob peccata venialia, amicis et filiis suis solet gravissimas et acerbissimas poenas infligere, viz. poenas Purgatorii, quarum minima est major maximâ poenâ hujus vitæ, ex sententiâ Thomæ in 4. Sentent. dist. 10. quest. 1. art. 2.

Tertiò evidens ratio asferri potest cur amicitia divina, potius quam humana, ob offensas in re levi commissas jure dissolvi possit: Quatuor enim sunt, quæ hujusmodi offensas contra homines commissas excusabiles et veniales reddunt; viz. 1° quod inevitabiles sint. 2° quod mutue sint, et communes inter amicos. 3° quod non committantur contra specialem amici offensam præmonitione. 4° quod non

non committantur ex plena & perfecta deliberatione. At ex his, tres primæ nunquam, quarta verò non semper, sed aliquando tantum excusare potest offensas contra DEVM commissas.

6. Primò igitur in amicitia humana offensas in re levi commissas excusat earum *inevitabilitas*, seu necessitas. Nam ab amicis nostris exigere non possumus, ut in omnibus nobis placeant, & in nulla re nos offendant: idque quia hæc conditio est simpliciter impossibilis & eorum vires superat. At cum DEVS fœdus amicitie cum hominibus ante lapsum pepigit, jure hoc ab iis exigere potuit, idque quia in illo statu facillimè & sine ulla molestia peccata omnia, etiam levissima vitare potuimus. Nec refert quod jam id nos præstare non possimus; nam quamvis nos amisimus potentiam seu vires præstandi perfectam obedientiam, tamen DEVS non amisit jus suum exigendi perfectam obedientiam a nobis: & per consequens eam etiamnum exigere posset, si stricto jure nobiscum agere vellet.

7. Secundò leviores offensæ contra homines commissæ veniales habentur, quia *mutuæ sunt, & communes inter amicos*, hoc est, quia amici se mutuo hujusmodi levibus injuriis offendunt. Mutuæ autem offensiones mutuam ignoscentiam requirunt. At in amicitia divina ita se res non habet. Nam nos innumerabilibus peccatis DEVM nostrum offendimus, is verò nunquam vel levissima injuria aut offensa nos afficit. Vnde Ierem. 2. 5. sic conqueritur DEVS de populo Israelitico. *Quid inveniant Patres vestri in me iniquitatis, quod longè abfesserant à me?* & Threnor. 3. 33. testatur se cum

hominem

homines ob peccata punire, non affligere ex animo suo, aut malitia afficere filios viri.

Tertio offensas leviores hominum contra ipsorum amicos commissas excusare debet & potest **8.**
defectus pramonitionis, aut saltem talis pramonitionis, quali DEVS utitur, cum nos pramonet ne peccata, vel levissima, committamus. Certè si amicus ab amico in re levi aut parvi momenti offensus eum non solum moneret, sed etiam studiosissimè rogaret, hortaretur & obtestaretur, ne in ea re imposterum eum offendat, & simul etiam significaret eam rem, licet alioqui in se levem, & parvi momenti, sibi vel maximè displicere, sique alter amicus sic pramonitus in eandem offensam singulis horis & horarum momentis relaberetur, profecto is hoc faciendo justissimam causam præberet amico sic offenso excludendi eum a favore suo. Ita planè se res hìc habet. DEVS enim, non tantum monet, & mandat, sed etiam nos rogat, hortatur, & per ministros suos nos obtestatur, ut ab omni peccato caveamus, imò etiam in verbo suo apertè declarat se summo odio prosequi omnem iniquitatem, utpote suæ naturæ maximè contrariam. Qui igitur post tot admonitiones, exhortationes, & obtestationes committit peccata, vel levissima, quæ tantopere DEO displicent, is certè a favore DEI excludi meretur.

Quarto leviores offensas ab hominibus contra ipsorum amicos commissas sæpè excusant error, **9.**
ignorantia, inadvertentia, & ut verbo dicam, *defectus plenæ deliberationis*. Nam alioqui si quis sciens, volens, & ex plena deliberatione amicum offendat in re aliqua, quam, licet levioris momenti
 se

fit, amico tamen suo maximè displicere intelligit, ejus offensa pro insigni injuria & contemptu habetur: & proinde amicitiz dissolutionem mereri judicatur. At scpe illa peccata, quæ levia & venialia vocantur, sunt perfectè voluntaria, id est ex plena deliberatione committuntur ab iis, qui probè intelligunt ea D E O displicere, ut faterentur omnes Adversarii. Nam peccata deliberatissima seu maximè voluntaria in re levis momenti commissa pro venialibus habent. Ergo ea pro insigni injuria & contemptu habenda, & proinde amicitiz nostræ cum D E O dissolutionem mereri judicanda sunt. Alias responsiones ad argumentum Adversariorum ab analogia amicitiz humanæ petitem, vide apud Chamierum tom. 3. lib. 6. cap. 10. §. 18. & 19. & apud Parzum in lib. 1. Bellarmini de amicitia gratiæ cap. 11. respons. ad argum. 4.

Sacro

SECTIO II.

An peccata, quæ venialia vocantur, sint simpliciter & absolutè leves offensæ?

VOD ad posterius attinet, dico peccata venialia, etsi sint leviora multò peccatis mortalibus, non tamen esse simpliciter & absolutè leves offensas. 1.

Primò enim peccatum veniale committitur contra divinam excellentiam. Nam ea quolibet etiam peccato levissimo offenditur: & per consequens peccatum veniale est altioris ordinis, seu est malum gravius, quam sint omnia mala peccata, vel offensiones contra homines commissa, quales sunt, ut expressè facetur Suarez. lib. 11. de divina gratia cap. 3. §. 17. 2.

Secundò tantò gravius est peccatum, quantò major est persona, contra quam peccatur, ut v. g. percutere principem est multò gravius peccatum, quam percutere hominem privatum. Ergo si persona contra quam peccatur, sit infinitè excellentior qualibet alia persona, peccatum contra eum commissum erit infinitè majus quolibet alio peccato; & proinde erit peccatum infinitum, seu habebit malitiam infinitam. Hæc illatio non est nostra, sed Granatensis, Scriptoris Pontificii pii & docti, qui in libro, quem Michael ab Isele ex variis ejus operibus collegit, & *Flores Granatensis* inscripsit, 3.

parte

parte 3. cap. 5. sic scribit. Certum (inquit) est quòd persona in quam peccatur nobilior est, eò peccatum majus esse, ut si persona offensa sit infinita dignitatis etiam offensa in illam facta erit infinita gravitatis. Hic videtur Granatensis loqui de peccato in genere: sed sive de eo loquatur, sive non loquatur, parum interest. Nam argumentum quo utitur bene accommodari potest omni peccato. Si enim bene sequitur peccatum mortale esse infinitæ gravitatis, quia contra majestatem infinitam committitur, bene etiam sequitur peccatum veniale esse infinitæ gravitatis, quia illud etiam contra infinitam DEI majestatem committitur, ut per se patet. Respondet Curiel in 1^m 2^a quest. 88. artic. 1. dub. 2. impari esse rationem peccati venialis & mortalis, quia peccatum mortale ita est contra infinitam DEI majestatem, ut peccantem a DEO, quatenus est finis ultimus, avertat, quod de peccato veniali dici non potest. Sed hoc effugium infra confutabimus & ostendemus per peccatum veniale, non minus verè & propriè quam per peccatum mortale hominem averti a D E O, quatenus is est finis ultimus vitæ humanæ.

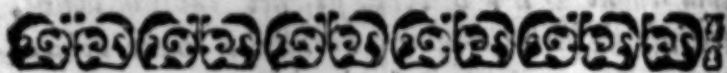
- Tertiò, si consideremus omnes circumstantias
4. peccati venialis, videbimus illud malè comparari levibus offensis, aut minorioribus hominum negligentis in suo obsequio erga amicos. Nam, ut suprà monui, offensa etiam in re levi contra hominem commissa, gravis esse, & amicitie dissolutionem mereri judicatur, si committatur post varias personæ offensæ admonitiones, exhortationes, & obsecrationes in contrarium, sique persona offensa sepius antea declaraverit se eam rem, in qua offensa com-

De peccato Mortali & Veniali. III

committitur maximè averfari. At peccatum veniale hoc modo committitur contra gloriofam & infinitam Dei majestatem, ut patet ex iis quæ dicta sunt sectione præcedenti. Quibus hoc etiam addendum est, quod odium, quo Deus se peccatum quodlibet prosequi in verbo suo testatur, sit longè majus eo odio, quo nos res maximè nobis molestas & damnosas averfamur. Cùm enim homines pii & amore Dei flagrantés peccata omnia, etiam levissima, detestentur, certè Deum ipsum ea multò magis detestari necesse est. Vnde Granatensis loco nuper citato cap. 7. dicit, odium, quo *DEVS* peccatum persequitur, tantum esse ut nullius id capiat intellectus: idque hac ratione confirmat. *Quantò* (inquit) *quis melior est, tantò magis bonitatem diligit, oditque malitiam seu iniquitatem cum itaque DEVS bonus sit, nec tantum bonus, sed infinitè bonus, sequitur ut infinito amore bonitatem diligat, odioque infinito malitiam prosequatur.* Hæc Granatensis.

Similiter offensa, etiam in re levi contra hominem commissa, ut supra monui, gravis esse, & dissolutionem amicitia mereri judicatur, si committatur ex plena deliberatione contra eum, cui offendens scit eam maximè displicere. Ergo etiam peccatum levissimum ex plena deliberatione commissum contra *DEVM*, cui tantopere displicet, pro gravi offensa & injuria habendum est. Et confirmatur, quia, qui in re parvi momenti Deum ex plena deliberatione offendit, is exiguam delectationem aut utilitatem voluntati divinæ, & observationi mandatorum ejus præfert. Homini enim deliberanti, an hujusmodi peccatum committere

mittere præstet, ab una parte proponitur delectatio, aut utilitas, quam illud peccatum ei adferre potest, ab altera parte proponuntur Dei voluntas, & amor quo virtutem, & odium quo vitium prosequitur Deus: ita ut in unam lancem mittatur Deus, & in aliam temporalis utilitas aut delectatio. Si ergo in hujus deliberationis conclusione, homo apud se statuatur peccatum illud committere, temporalem, eamque exiguam utilitatem Deo manifeste præfert: atque ita coronam & gloriam, quæ debetur Deo tanquam ultimo fini ei subtrahit, & creaturæ, hoc est, temporali utilitati, aut voluptati imponit. Ita ratiocinatur Granatensis loco citato, cap. 6: ubi de solo peccato mortali expresse loqui videtur: sed argumentum quo illic utitur, non minus veniali quam mortali peccato accommodari potest.

SECTIO III.

*An peccata venialia sint contra legem?
& an sint contra finem legis?*

1.

Q UOD ad primam questionem in titulo hujus Sectionis propositam attinet, Lombardus in 2um Sent. dist. 35. littera A. Thomas 1^a 2ª quest. 88. art. 1. ad 1um. & inter recentiores Põtificios Belarminus lib. 4. de Iustif. cap. 14.

docuerunt peccata venialia, non esse contra, sed

præter legem, & sola mortalia verè & propriè esse contra legis præcepta. De hac sententia dico primò eam esse in se falsam & absurdam.

Primò enim qui peccat venialiter, ad certam poenam condemnari potest, ut omnes fatentur. 2. Omnis autem condemnatio ad poenam fit vi legis alicujus, qua talis poena peccantibus decernitur. Cum igitur lex iis solis, qui ipsam transgrediuntur, poenam comminetur, manifestè sequitur eos, qui peccant venialiter, qua tales sunt, esse transgressores legis.

Secundò peccata venialia sunt contra rectam rationem. Nam recta ratio dicitur verba ociosa, cogitationes inordinatas, & multa alia ex iis, quæ peccatorum venialium nomine censentur, esse illicita & fugienda : Ergo peccata venialia sunt etiam contra legem Dei. Ratio consequentiæ est, quia recta ratio prohibens aliquid, aut dictans aliquid esse malum, illicitum, aut fugiendum, nihil aliud est quam lex Dei cordi inscripta, juxta illud, Rom. 2. 15. *qui ostendunt opus legi scriptum in cordibus suis.* 3.

Tertiò, si peccata venialia non contra, sed præter Dei legem tantùm essent, jam non peccata essent, sed opera indifferentia : & proinde licita. Licitum enim est quicquid nulla lege prohibetur. Item si hæc doctrina vera esset, qui ab hisce peccatis abstineret, is faceret opus non *præcepti*, sed *consilii*, atque adeo faceret opus supererogationis. Nam opus consilii & supererogationis idem valent. Docent enim Pontificii, omne opus bonum, quod non est a Deo præceptum, esse opus supererogationis. At certè nimis absurdum est dicere hominem 4. absti-

abstinendo à quocunque peccato facere opus supererogationis.

5. Dico secundò hanc sententiam & olim displicuisse & hodie displicere plerisq; Theologis Pontificiis. Nam hanc sententiam rejiciendam esse, nisi aliter accipiatur quam verba sonant docent Durandus in 2. Sentent. dist. 42. quest. 6. §. 12. Major in 2. Sentent. dist. 42. quest. 6. Vega in Concil. Trident. lib. 14. cap. 13. Vasquez in 1^{am} 2e disp. 143. cap. 3. Valent. tom. 2. disp. 6. quest. 18. punct. 1. col. 712. Alphonsus Curiel in 1^{am} 2e quest. 38. art. 1. dub. 3. §. 1. Estius in 2. Sent. dist. 35. §. 2. Becanus part. 2. Summæ Theologicæ, tract. 2. cap. 2. quest. 7. conclus. 2. Ioannes à Rada in 2. Sent. controv. 17. art. 1. conclus. 2. & Franciscus de Herrera in 2. Sent. disp. 42. quest. 4. in fine; Imò ipse Bellarminus, licet lib. 4. de justis. cap. 14. damnet Andream de Vega asserentem peccata esse propriè contra legem Dei, tamen lib. 1. de amiss. gratiæ, cap. 11. fatetur quædam venialia peccata esse contra legem, sed non perfectè.

6. Ad secundam questionem in titulo propositam, Estius in 3um Sent. dist. 35. §. 2. Becanus in Summa Theol. part. 2. tract. 2. cap. 2. quest. 7. & multi alii, cupientes periculosam illam & difficilem Lombardi, Thomæ ac Bellarmini sententiam molire & cautius proponere, respondent peccata venialia non esse propriè contra finem legis. Nam (inquiunt) finis legis est charitas, 1. Tim. 1. 5. Nullum autem veniale est contra charitatem. Sed hæc sententia non minus falsa & absurda est, quam præcedens. Nam charitas dicitur esse finis legis, ut docet Becanus, loco citato, quia omnia præcepta legis

legis expectant, ut diligamus Deum ex toto corde,
& proximum nostrum, sicut nos ipsos. Matth. 22. 37.
& 39. & Rom. 13. 8. & 10. At qui peccat venialiter
D E V M ex toto corde non diligit, ut ex sectione
3. patebit.

SECTIO IV.

*An simpliciter ac sine adiectione dicen-
dum sit peccata venialia esse contra
Dei legem?*

Alphonfus Curiel in 1^a 2^a quest.
88. art. 1. dub. 3. suam sententiam
de hac questione proponit his
verbis. *Peccatum veniale reipsa
est contra aliquam legem, & con-
tra aliquod preceptum: quam-
vis, quantum attinet ad modum*

1.

*loquendi, non sit dicendum simpliciter, & sine addito,
quod sit contra legem, aut contra preceptum: id
quia in Scriptura nomen legis aut precepti absolute
sumptum solet tribui solum preceptis, quorum obser-
vatio est necessaria ad consecutionem vite aeternae,
&c. Sed peccata venialia non sunt contra huiusmodi
precepta. Ergo non est dicendum simpliciter, & sine
addito, quod sint contra preceptum, aut contra legem.
Hanc etiam sententiam amplectitur Vasquez, in
1^a 2^a disp. 143. cap. 4. num. 8.*

2. *Distinctio* hæc præceptorum legis divinæ in ea, quorum observatio est necessaria ad consecutionem æternæ gloriæ, & ea, quorum observatio non est necessaria, duobus modis intelligi potest. Cum enim adversarii dicunt quorundam præceptorum observationem non esse necessariam ad vitam æternam obtinendam, seu, quod idem valet, quædam peccata non prohiberi sub pœna æterna; si intelligant ea nunc sub fœdere gratiæ non prohiberi strictè & præcisè sub periculo pœnæ æternæ, quamvis secundum rigorem justitiæ, sub ea pœna prohiberi possint, & etiam actu prohibita sint in fœdere operum, illi nihil contra nos dicunt, sed pbtius in nostram sententiam transeunt. Nam nos directè & expressè tantumdem asserimus, ut patet ex primâ parte hujus Disput. sect. 3. §. 5. 6. & 7. Si verò intelligant quædam esse præcepta quorum observationem D E V S exigere nequit, ut præcisè necessariam ad salutem, & consequenter, quorum transgressionem justè punire non potest pœna æterna, manifestè errant, & in assignanda fundamentali ratione, propter quam peccata venialia dicuntur non mereri mortem, principium petunt.
3. Dico eos errare, quia supra probavimus primò omnia peccata, etiam levissima a Deo justè prohiberi posse sub pœna æternæ mortis: secundò ea omnia sub hac pœna prohibita esse in fœdere operum: & tertio peccata ea, quæ comparativè levissima sunt, esse in se & simpliciter offensas graves, & æterna morte dignas. Duo prima ex his parte 1. sect. 5. tertium vero duabus primis sectionibus tertiæ hujus partis, & tota ferè parte 2. validissimis argumentis demonstravimus.

Dico

Dico eos principium petere, quia ut ostendant
peccata venialia æternam mortem non mereri, id
ipsum pro argumento sumunt, quod hîc in contro-
versiam vocatur, viz. *quorundam præceptorum di-*
vinorum transgressiones justè prohiberi non posse sub
pæna æternæ mortis, quia scilicet æternam mortem
non merentur. 4.

At (inquit Curiel) Scriptura, sacra sæpius testa-
tur, neminem æternam gloriam assequi posse nisi
servet mandata, ut v. g. Matth. 19. 17. Ioan. 14.
15 & 1 Ioh. 2. 4. quod non de omnibus mandatis
intelligi debet. Nam mandata ea quæ prohibent
peccata venialia, servari non possunt ab hominibus
justissimis, qui tamè æternam gloriam cõsequuntur.
Ergo de quibuldam tantum mandatis intelligen-
dum est, & per consequens, quædam mandata
sunt, quorum observatio est necessaria ad salutem,
quædam verò sunt, quorum observatio non est ne-
cessaria. Deinde id confirmat, quia Scriptura te-
statur *eum qui proximum diligit implevisse legem,*
Rom. 13. 8. At qui peccat tantum venialiter, dili-
git proximum. Ergo is legem implevit: hoc est,
observavit ea præcepta legis, quorum observatio
est ad salutem necessaria.

Respondeo, testimonia S. Scripturæ, quæ di-
cunt observationem mandatorum esse ad salutem
necessariam, & ab iis actu præstari, qui vera cha-
ritate præditi sunt, diversimodè intelligenda esse.
Quædam enim ex iis intelligenda sunt *de legalibus*
mandatorum observatione, ad quam perfecta &
omnibus numeris absoluta obedientia; &, quod
idem valet, immunitas ab omni peccato, etiam
veniali, est necessaria. Alia verò intelligenda sunt

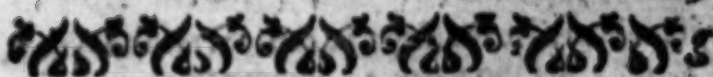
de Evangelica mandatorum observatione, quæ eam solam obedientiæ & spiritualis perfectionis mensuram à nobis, ut præcisè ad salutem necessariam exigit, quæ per gratiæ nobis concessæ auxilia est possibilis, & quæ cum levioribus illis peccatis, sine quibus nemo Sanctorum vivit, aut vivere potest, faciliè consistit. Primus locus ab Adversario citatus de priori illa mandatorum divinatorum observatione a multis orthodoxis intelligitur, & proinde ex eo probatur non quorundam, sed omnium præceptorum legis, etiam, eorum quæ prohibent venialia peccata, observationem esse necessariam ad salutem. Vide Pazum in lib. 3. Bellarmini de Justif. cap. 12. pag. 812. & lib. 4. cap. 2. pag. 966. Reliqui de Evangelica mandatorum observatione intelligi debent: & proinde ex iis probatur solummodo quædam esse præcepta aut interdicta legis, quorum observatio nunc sub foedere gratiæ non exigitur, ut præcisè necessaria ad salutem, quamvis secundum rigorem justitiæ sic exigi posset.

Vnde sequitur eorum mandatorum transgressiones esse peccata venialia, non ex

se, aut secundum rigorem legis, sed

secundum indulgentiam Evange-

licam, & ex singulari Dei
misericordia,

SECTIO V.

An peccata venialia repugnent charitati qua est finis legis?

BELLARMINVS lib. 1.
de amiss. gratiæ cap. 11. ar-
gum. 3. peccata venialia æter-
nam mortem non mereri hac
ratione probare conatur. Pæ-
na æterna non debetur peccato
nisi ratione aversionis à bono æ-

terno, quod est Deus. At peccatum veniale ex na-
tura sua non ponit in homine aversionem a Deo, cum
non repugnet charitati, ut perspicuum est. Igitur
peccatum veniale ex natura sua non est ejusmodi, ut
reum faciat hominem supplicii sempiterni. Hujus
Syllogismi propositio sana & orthodoxa est. As-
sumptio verò, ejusque confirmatio, falsissimæ sunt,
ut ex hac Sectione, & duabus sequentibus mani-
feste patebit.

Ad questionem igitur in titulo hujus sectionis
propositam, Respondemus peccata venialia verè
& proprie repugnare charitati, quæ est finis le-
gis: idque quia repugnant præcepto charitatis
quo jubemur DE VM supra omnia, seu ex toto
corde diligere. Hoc autem probamus Primò ex
lis interpretationibus hujus præcepti, quas Ad-
versarii afferunt. Hoc enim præceptum sic expli-
catur a Bellarmino, lib. de Monachis, cap. 2. & 13.

item lib. 1. de amiss. gratiæ, cap. 12. resp. ad object.
2. & a Becano parte 2. Summæ tract. 4. cap. 4.
quest. 1. § 30. diligere Deum ex toto corde, est eum
ita diligere, ut nihil D E I amori anteponamus, vel
adequemur, utque nullius creatura amore vel ti-
more velimus Deum offendere. Similiter Suarez,
lib. 1. de divina gratia, cap. 31. §. 13. sic describit
amorem D E I supra omnia, *Amor Dei* (inquit)
super omnia esse debet amor obedientialis, quo vo-
luntas velit Deo non solum bonitatem quam in se
habet, sed etiam propter illam velit Deo placere
in omnibus, & fugere omnia contraria, solum ut ei
complaceat. Vasquez in 1^{am} 2^æ disp. 194. cap. 3.
sub finem. Idem (inquit) est diligere Deum ex toto
corde, quod diligere Deum ex corde simplici, in quo
nihil contrarii amoris admittatur.

3. Sic etiam Valent. tom. 3. disput. 3^æ quest. 4.
punct. 2. col. 546 loquens de illo præcepto quo ju-
bemur DEVM diligere ex toto corde, ex tota ani-
ma, &c. Non (inquit) per hæc requiritur a nobis
summa etiam intensio actus dilectionis, seu ut diliga-
mus D E V M plus quam omnia intensivè, sed ut
appreciativè quidem summè DEVM diligamus: id
quod fit cum nulla alia res anteponitur Deo ut est al-
tissimus finis noster. Imò ipse Thomas 2^æ 2^æ quest. 24.
in corpore articuli 12. eodem sensu explicat præ-
ceptum charitatis: Est (inquit) de ratione chari-
tatis quod homo sic diligit D E V M, ut velit se in
omnibus ei subicere, & regulam præceptorum ejus
in omnibus sequi: quisquid enim contrariatur præ-
ceptis

ceptis ejus, manifestè contrariatur charitati. Et Alvarez lib. 6. de auxiliis divinæ gratiæ disp. 51. §. 4. dicit diligere DEVM ex sententia Thomæ, esse omnia in DEVM tanquam in ultimum finem referre, & nihil in corde divinæ dilectioni contrarium admittere.

At juxta has explicationes præcepti charitatis manifestum est innumera peccata venialia esse contraria charitati. Nam qui committit peccatum levissimum sciens, volens, & ex plena deliberatione, is temporalem utilitatem, aut delectationem, ob quam peccat DEO ejusque amoris præfert, & proinde non diligit DEVM super omnia *appreciative*; is ob amorem vilis creaturæ DEVM offendere non curat; is non studet DEO in omnibus placere, nec fugit omnia quæ voluntati divinæ contraria sunt; is etiam aliquid contrarii amoris seu illiciti amoris creaturarum in cor suum admittit; is, ut infra patebit, non omnia in DEVM ut in ultimum finem refert. Denique, ut verbis Thomæ utar, *is DEO in omnibus se non subjicit, nec regulam præceptorum ejus in omnibus sequitur*. Omne enim peccatum est transgressio legis divinæ: nam alioqui non esset peccatum.

Ad hoc argumentum Adversarii variè respondent variisque effugiis utuntur ut ostendant eos qui venialiter tantum peccant perfecte se DEI legi subicere & regulam præceptorum ejus in omnibus sequi. Quidam enim dicunt peccata venialia non esse contra sed præter legem. Alii vero ea non esse contra præcepta illa legis, quorum observatio ad salutem necessaria est. Sed hæc effugia duabus præcedentibus sectionibus confutata sunt.

6. Secundò peccata venialia adversari præcepto charitatis evidentissima ratione probamus. Qui enim diligit aliquid plus quam DEVM, hoc est qui aliquid ei præfert, is manifestè transgreditur præceptum charitatis. At qui peccat venialiter, aliquid DEO præfert. Ergo, &c. Major hujus syllogismi conceditur ab omnibus Adversariis. Dicunt enim mortale peccatum adversari charitati *quia is qui illud commisit præfert creaturam creatori*. Vide Vasquezium in 1^m 2^a disput. 143. cap. 4. num. 7. Ut igitur minorem, quam pertinaciter negant adversarii probemus, querimus ex iis *quid sit peccatum præferre creaturam creatori? aut diligere eam plus quam creatorem? Item quo sensu ipsi dicant eum, qui mortaliter peccat diligere creaturam plus quam creatorem?*

7. Cùm enim dicunt eum qui mortaliter peccat diligere creaturam plus quam creatorem, vel intelligunt eum *formaliter & expresse* habere creaturam pro excellentiori bono, vel intelligunt eum *virtualiter & interpretative* hoc facere, id est, ita se gerere, ac si creatura esset bonum excellentius DEO, eique præferendum. Prius dicti non potest: nam Christiani fornicationem committentes constanter credunt DEVM esse summum hominis bonum: imò sæpe ita affecti sunt, ut parati sint pro DEI gloria & veræ religionis defensione vitam suam, & honorem, omnesque facultates periculo exponere, si necessitas ita postulet, ut docent Gregorius Martinez in 1^m 2ª quest. 1. art. 5. dub. 3. respons. ad argum. 3. & Vasquez in eundem articulum 5. disput. 5. cap. 1. respons. ad argum. 3. Præterea id
magis

magis confirmatur exemplo eorum qui peccant mortaliter *ex ignorantia crassa & vincibili*, existimantes se obsequium præstare DEO, ut Paulus v. g. in persecutione Ecclesiæ. Illi enim faciunt, aut saltem sibi facere videntur id quod faciunt, ex vero amore erga DEVM: & proinde *formaliter & expresse* non præferunt creaturam creatori. Dicendum igitur est posterius, ut benè observavit Alphonsus Curiel in 1^m 2^a quest. 88. art. 1. dub. 3. §. 3. viz. eos *virtualiter tantum & interpretativè* hoc facere: quia viz. propter creaturæ amorem DEVM offendere ac injuria afficere audent. At qui venialiter peccat, is etiam *virtualiter & interpretativè hoc facit*: quia propter creaturam DEI voluntatem & præceptum non dubitat transgredi, atque adeo ita se gerit, ac si creatura creatori præferenda esset. Nam propter creaturam transgredi mandatum, & contemnere voluntatem creatoris, est ita se gerere, ac si creaturæ plus quam creatoritribuendum esset.

Respondent Adversarii imparem in hac re esse rationem eorum qui mortaliter, & eorum qui venialiter transgrediuntur DEI mandata propter creaturam aliquam. Idque primò quia qui venialiter peccat, is non ita præfert creaturam DEO, ut velit propter eam committere gravem offensam contra DEVM, sicut facit is qui mortaliter peccat. Secundò is qui venialiter peccat non potest dici præferre creaturam amicitie divinæ: idque quia novit per peccata venialia non dissolvi amicitiam, quæ nobis cum DEO intercedit, sicut ea per mortalia dissolvitur. Sed hæ rationes ineptæ sunt, & manifestè principium petunt.

Nam

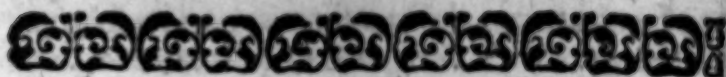
9. Nam quod ad priorem rationem attinet, ea id supponit tanquam verum & certum, quod hic maxime in controversiam vocatur, viz. peccata venialia esse simpliciter & absolute loquendo leves offensas. Nos hoc falsum esse ostendimus supra sect. 2. hujus tertiae partis. Secundò ex hac ratione id tantum sequitur, quod nos libenter concedimus, viz. cum qui peccat venialiter, non ita praefere creaturam creatori, sicut facit is qui peccat mortaliter. Sed quid hoc ad rem? nam si aliquo modo eam praefert, firmum stat nostrum argumentum, & rectè in eo concluditur eos qui venialiter peccant diligere creaturam plus quam creatorem *virtualiter seu interpretative*.

10. Quod ad posteriorem rationem attinet; qui peccata venialia committunt ex plena deliberatione, existimantes per ea non dissolvere amicitiam nostram cum DEO, vel putant ea ex se ita levia esse ut amicitiae divinae dissolutionem non mereantur, vel putant ea mereri quidem dissolutionem amicitiae divinae, DEVM tamen ita gratosè nobiscum agere, ut propter ea ab amicitia sua nos non excludat. Si putent ea non mereri dissolutionem amicitiae divinae, insigniter errant imò graviter peccant contra DEVM pronunciando sua peccata esse levia, & figendo limites ac terminos justitiae DEI, quasi non liceret DEO gravioribus poenis hujusmodi peccata punire. Hujus erroris absurditas patet ex tota 2. parte hujus disputationis, & ex praecedentibus sectionibus hujus partis: & proinde hic manifestè principium petunt Adversarii, cum dicunt haec peccata non mereri dissolutionem amicitiae divinae. Si vero putent ea mereri dissolutionem amicitiae divinae, & ex gratia DEI esse, quod

illi qui ea committunt à favore DEI non excludantur, tunc sequetur eos, qui ob amorem creaturarum DEVM his peccatis offendunt, præferre creaturas DEO ejusque favori & amicitiz. Nam qui propter creaturam aliquam facit id quod justè cum excludere possit a favore DEI, is creaturam præferre favori DEI dicendus est. Nec contemptum amicitiz divinæ, cujus ille reus est, ullo modo excusat aut extenuat, sed contrà vel maximè aggravat, quod illè sciat hæc peccata actu non excludere hominem justificatum a favore aut amicitia DEI. Cùm enim ex mera & singulari DEI gratia sit quod peccata venialia non excludant peccantem a favore DEI, certè qui hac DEI clementia abutuntur ad peccandi licentiam, illi DEI amicitiam insignitè contemnere, *ejusque gratiam in lasciviam transferre* dicendi sunt.

Ex his argumentis, quæ ab Adversariorum effugiis sufficienter vindicavimus, patet Vasquezium nugari cùm disput. 143. in 1^{am} 2^a D. Thomæ cap. 4. num. 7. sequitur Alexandrum Alensem dicentem cum qui peccat venialiter diligere creaturam *citra DEVM*, non verò *supra DEVM*, vel *æquè cum DEO*. Quamvis enim justus venialiter peccans, *habitualiter* DEVM supra omnia diligat, quatenus tamen venialiter peccat, creaturam DEO præfert, & proinde supra DEVM diligit, ut jam probavimus. Et confirmatur ex verbis ipsius Vasquezii isto loco ubi dicit *diligere creaturam citra DEVM, esse eam ita diligere, ut amor creature non sit contra legem divinæ charitatis*. At amor creature in peccato veniali *directè*

reſcè repugnat legi divine charitatù, prout ab ipſis Pontificiis explicatur, ut ex eorum testimoniis ſupra citatis abundè paret.

S E C T I O VI.

An peccata venialia in peccante ponant averſionem a D E O, ut ab ultimo fine?

1.

PONTIFICIÛ peccatum mortale a veniali præcipuè in hoc differre arbitrantur, quod peccans mortaliter ſeipſum a D E O, quatenus iſ eſt ultimus finis, avertat, peccans vero venialiter, licet per peccatum quod committit quodammodo

divertatur a D E O, propriè tamen ab eo non averſatur. Vt huius delirii falſitas appareat quædam prænotanda ſunt.

2.

Primò notandum eſt averſionem peccatoris a Deo ab Adverſariis diſtingui in *averſionem formalem*, ſeu *expreſſam*, & *virtualem*, ſeu *implicitam*. Averſio formalis ex eorum ſententia eſt, quando iſ qui peccat expreſſè & formaliter vult non habere amicitiam cum Deo, & pro ultimo ſuo fine non habere Deum, ſed creaturam. Averſio virtualis eſt, quando iſ qui peccat, etſi expreſſè non velit conſtituere ſuum finem ultimum in creatura potius quam

quam in creatore, tamen hoc facit *interpretative*: hoc est, ita se gerit, quasi non creatorem, sed creaturam pro ultimo fine haberet.

Secundò, notandum est formalem illam & expressam aversionem à Deo non inveniri in omni peccato mortali, sed tantum in odio Dei, & in peccato Atheismi, virtualem verò, seu implicitam aversionem à Deo inveniri in omni peccato mortali, ex adversariorum sententia, idque quia, quicumque peccat mortaliter, is ut consequatur bonum aliquod creatum, ut v. g. temporalem voluptatem, aut utilitatem, obedientiam Deo debitam omittit. Quicumque autem hoc facit, is ita se gerit, ac si bonum illud creatum magis, quam Deum diligeret: & ex consequenti denegat D E O locum ultimi finis, cujus proprium est *amari supra omnia*.

Tertiò, quia in Scholis communiter dici solet eos, qui se a Deo ut ultimo fine avertunt, constituere ultimum finem in creatura, notandum est duobus modis posse aliquem constituere ultimum finem in creatura, viz. *positive*, & *negative*. Is *positive* constituit ultimum finem in creatura, qui diligit creaturam *ut totale & supremum suum bonum*, & omnia quę agit in eam refert, ut in finem. Is *negative* constituit ultimum suum finem in creatura, qui licet eam diligat solummodo *ut parziale bonum*, atque adeo eam non habeat pro summo suo bono, tamen nullo modo refert, neque refert potest eam in Deum, tanquam in finem ultimum. Qui mortaliter peccat, non constituit ultimum finem in creatura priori modo, nisi cum Atheis in eo errore sit, quod summum hominis bonum sit in voluptate, divitiis, aut in aliqua alia re creata: con-

constituit tamen ultimum finem in creatura posteriori modo, quia illicita illa utilitas aut voluptas quam peccando acquirit, aut acquirere conatur, est quid irreferibile in Deum, hoc est, neque actu refertur, neque referri potest in D E I gloriam, ut in finem, quoniam D E O displicet, & est ab ipso prohibita.

5. His positis, quæritur an peccans venialiter, non minus verè & propriè, quam peccans mortaliter, avertat se a Deo *aversione virtuali*? & an finem ultimum constituat in creatura saltem *negative*? Adversarii asserunt eum qui peccat venialiter, non averti a Deo, ut ab ultimo fine: sed nullam solidam suæ assertionis rationem in medium asserunt; imò dum hoc explicare & confirmare conantur manifestissimè principium petunt, declarando & probando obscura per ea quæ sunt æquè obscura & dubia. Nos contrà asserimus eum qui peccat venialiter verè & propriè se avertere a Deo, ut ab ultimo fine: idque probamus.

6. Primò ex ipsis Adversariorum verbis, quibus describunt *virtualem illam aversionem a Deo*, quæ fit per peccatum mortale. Suarez lib. 11. de divina gratia, cap. 3. §. 8. dicit eum, qui peccat mortaliter, *avertere se a Deo, eumque graviter offendere, & illi præferre creaturam, quia eam supra Deum diligit*: & hoc probat, quia *contra Dei voluntatem eam deligit*. Becanus parte 2. Summæ tract. 1. cap. 2. quæst. 2. §. 2. de aversione eorum qui peccant mortaliter a Deo sic differit: Ratio (inquit) peccati mortalis propriè consistit in *aversione a Deo, vel in contemptu divine amicitie, vel in eo quod quis creaturam*

De peccato Mortali & Veniali. 129

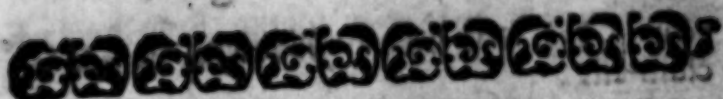
creaturam plus amat quam Deum. Nam hac tria, si
breve explicentur, idem valent. Qui enim peccat mor-
taliter, v. g. qui committit adulterium, plus amat
voluptatem quam Deum, quia ut voluptate frui possit,
contemnit legem Dei, quæ prohibet adulterium, &
hoc modo avertit se a lege & voluntate Dei, ac pro-
inde etiam ab amicitia Dei. At hæc non minus ve-
re dicuntur de peccato veniali quam mortali. Nam
qui peccat venialiter, Deo præfert creaturam,
eamque plus quam Deum diligit, secundum ratio-
cinationem Suarezii, idque quia contra Dei volun-
tatem eam diligit. Item, qui peccat venialiter
proferendo mendacium jocosum voluptatis gratia,
is juxta rationem Becani, plus amat volup-
tatem quam Deum, quia ut levi illa voluptate frui
possit, contemnit legem Dei, quæ prohibet omne men-
dacium, & hoc modo avertit se a lege ac voluntate
Dei, & proinde etiam ab amicitia Dei, supple. si
Deus secundum rigorem justitiæ suæ cum eo agere
vellet.

Secundò peccantem se avertere a Deo ad crea- 7.
turam revera, nihil aliud est, quam diligere crea-
turam plus quam Deum. Nam qui creaturam plus
quam Deum diligit, is, ut monui Sect. 2. coro-
nam & gloriam, quæ D E O tanquam ultimo
fini & summo bono debetur, ei subtrahit &
vili creaturæ imponit. Vnde Vasquez in 1° 2°
disput. 5. cap. 1. probat contra Adrianum, eum
qui mortaliter peccat, avertere se a D E O, hoc
præcipue argumento, quia creaturam plus quam
D E U M diligit. At qui venialiter peccat prop-
ter temporalem utilitatem, aut voluptatem, is

eam plus quam DEVM diligit. Ergo is qui venialiter peccat, se a DEO, ut ab ultimo fine avertit. Hujus syllogismi propositio per se patet. Assumptio etiam manifesta est, partim ex sect. 2. partim etiam ex iis quę dicta sunt sectione precedenti à §. 6. ad finem.

8. Tertiò, quicumque convertit se ad creaturam, & in ea finem ultimum constituit, ille avertit se à DEO, quatenus is est ultimus finis. At peccans venialiter convertit se ad creaturam, & in ea finem ultimum constituit. Ergo is avertit se à DEO. Propositio patet: quia tota ratio aversionis à DEO est inordinata conversio ad creaturam, sicut tota ratio recessus a termino a quo est accessus ad terminum ad quem. Probatur Assumptio: quia omnis actio humana habet aliquem finem ultimum, ut docet Thomas 1^a 2^a quest. 1. art. 6. & per consequens illa actio quę est peccatum veniale, habet aliquem ultimum finem. At non habet pro ultimo fine Deum, quia repugnat cuilibet peccato in Deum referri. Ergo habet pro ultimo fine creaturam.

SECTIO.

SECTIO VII.

*An homo iustificatus peccando venialiter
constituat ultimum finem in creatura?*

AD medium ultimum argumen-
ti tertii superiori sectione pro-
positi, quod viz. peccans venia-
liter non referat, nec referre
possit, actum suum vitiosum in
Deum tanquam in finem, sexpe
respondet S. Thomas, viz. 1.
2^a quest. 82. art. 1. ad 2um & 3um, & 2^a 2^a quest. 24.
art. 10. ad 2um & in questionibus disputatis quest.
7. de malo art. 1. ad 4um 9um & 22um. Summa re-
sponsionis est, quod objectum immediatum peccati
venialis, seu creatura, quæ in peccati venialis com-
missione diligitur, referatur ab homine iustificato
ad Deum *habitualiter*, etsi non *actualiter*, idque
quia peccatum veniale non excludit gratiam inha-
rentem ac charitatem, per quam homo iustificatus
habitualiter, seu per stabilem & permanentem in-
clinationem, se & omnia sua in Deum refert.
Hoc igitur discrimen constituit inter peccatum
mortale & veniale quod peccans mortaliter neque
actu, neque *habitualiter*, referat opus suum in Deum,
seu in Dei gloriam, idque quia peccando amittit
habitum charitatis, sine quo nihil in Deum, referri
potest, peccans verò venialiter referat opus suum
in Deum non quidem actu (quia cum peccat nihil
actu

actu in DEVM refert) *sed habitu*, ut jam dictum est.

2. Recentiores Thomistæ variis modis conantur hanc ejus doctrinam explicare & defendere, sed operam ludunt. Quamvis enim sæpe contingat aliquem referre opus suum ad Deum habitu quando actu illud ad eum non refert (ut v. g. cum pius aliquis obsequium præstat parentibus nihil actu cogitans de Deo) tamen hoc nunquam accidit, nisi in operibus bonis & laudabilibus quæ ad DEVM referri possint, neque huic relationi repugnant. At de peccatis, qualiacunque illa sint, id est, siue sint mortalia, siue venialia, hoc dici nequit qualis naturæ sunt ut in Dei gloriam a peccante referri non possint. Vnde sic argumentor: quod nunquam potest in Deum actu referri, illud male dicitur habitualiter in Deum referri. At peccatum veniale nunquam potest in Deum actu referri, quoniam ei displicet, & est ab ipso prohibitum. Ergo male dicitur habitualiter in Deum referri. Hoc argumento utuntur Vasquez in 1^{am} 2^a quest. 1, art. 5. disput. 5. cap. 1. & Curiel in eundem articulum §. dub. unico, §. 6: eoque confutant effugia Cajetani, & aliorum quibus hanc doctrinam Thomæ tueri conantur.

3. Rejecta responsione Thomæ aliter ad argumentum ultimo §. præcedentis sectionis propositum respondet Vasquez loco jam citato & disput. 143. cap. 4. §. 10. Vbi revera nihil aliud docet, quam peccantem non eo modo aut eo gradu constituere finem ultimum in creatura per peccatum veniale, quod eum constituit per peccatum mortale. Hoc enim discrimen constituit inter peccatum mortale & veniale, quod amor creaturæ in peccato mortali non
solum

solum sit irreferibilis in DEVM, seu referri nequeat in DEVM tanquam in finem, sed etiam sit contrarius amor charitatis, quo DEVS a nobis ultimus finis diligitur propter se, amor vero creaturæ in peccato veniali licet in DEVM ut finem referri nequeat, non tamen sit contrarius DEO, aut amor charitatis, quo DEVM diligimus.

4. Hæc responsio multis nominibus tanto Theologo indigna est. Primo enim parum refert quod peccans venialiter aliter amet creaturam, quam peccans mortaliter: nam hoc non obstat peccans venialiter non minus verè & propriè constituit ultimum finem in creatura quam peccans mortaliter, idque quia non magis potest referre suum opus in DEVM ut finem, quam peccans mortaliter. Ergo tantum refert illud ad creaturam: & per consequens creatura est ultimus finis peccantis venialiter, qua talis est. Secundo, falso asserit Vasquez amorem creaturæ illicitum in peccato veniali non contrariari charitati, aut DEO, qui esse debet ultimus finis omnium actionum nostrarum. Caritas enim a nobis exigit ut DEI legi obediamus, utque DEVM supra omnia diligamus, atque adeo ut nullum bonum creatum DEO ejusque voluntati præferamus. At qui peccat venialiter, legem divinam transgreditur, ut patet ex sect. 3. & 4: hujus partis & vilem creaturam DEO ejusque voluntati præfert, ut probatum est sect. 5. Tertio, ratio quam Vasquez affert cur amor illicitus creaturæ in peccato veniali non repugnet DEO aut charitati, cum dicit eum non excludere, aut expellere habitus charitatis & gratiæ, quibus in DEVM habitualiter dirigimur & ordinamur, (hoc est, secundum eorum mentem

mentem, non mereri privationem gratiæ & charitatis) hæc inquam ratio valde inepta & ridicula est.

- Primò enim est nugatoria principii petitio.
5. Nam id sumit & supponit quod præcipuè hic in controversiam vocatur, viz. peccatum veniale tam leve esse, ut non mereatur puniri privatione gratiæ. Secundò manifestè hic circulus committitur. Probat enim Vasquez peccatum veniale ex se & sua natura tale esse, seu tam leve esse, ut non mereatur privationem charitatis & gratiæ, quia homo per illud non avertitur a DEO, nec constituit suum finem ultimum in creatura, sicut facit per mortale peccatum. Et rursus, probat per peccatum veniale hominem non averti a DEO, nec constituere finem ultimum in creatura, quia hoc peccatum non excludit charitatem (seu non mereatur privationem charitatis) qua in DEVM habitualiter dirigimur & ordinamur. Tertio ex eo, quod charitas, qua habitualiter in DEVM referimur & ordinamur, maneat in piis venialiter peccantibus, hoc tantum sequitur pios, quatenus præditi sunt habitu charitatis, habitualiter in DEVM referri: non verò sequitur pios, quatenus venialiter peccant, habitualiter in DEVM referri. Nam sicut ipsum peccatum veniale nullo modo in DEVM tanquam in finem refertur, ita etiam peccans venialiter, quatales est, nullo modo in DEVM refertur. Quia enim talis est, DEO aliquo modo displicet, & legem DEI transgreditur. Non obstante igitur habituali relatione aut ordinatione hominis pii ad DEVM, ut ad finem ultimum per habitum charitatis, fieri potest ut actu per peccatum veniale avertatur ab eo, & convertatur ad creaturam tanquam

quàm ad finem ultimum, loquendo de fine ultimo negativè sic dicto.

Alphonfus Curiel in 1^m 2^a quest. 1. art. 5. dub. unico §. 6. percipiens, ut videtur, infirmitatem responsionis a Vasquezio allatę, aliam excogitavit. Nam ad illationem illam, qua in tertio argumento præcedenti sectione proposito usi sumus, dicentes peccatum veniale non habere DEVM pro ultimo fine, & per consequens pro ultimo fine habere creaturam; respondet negando consequentiam. Putat enim dari quid medium inter DEVM ut ultimum finem, & creaturam ut ultimum finem, viz. *beatitudinem in communi*, seu, ut ipsius verbis utar, *bonum satiativum appetitus nostri*. Vnde de homine iusto seu pio peccante venialiter sic scribit: Nam (inquit) *quamvis operatio seu actio, quæ est peccatum veniale quantum est ex intentione operantis, non habeat pro ultimo fine DEVM, non sequitur quod habeat pro ultimo fine creaturam, quia satis est quod habeat pro ultimo fine bonum satiativum appetitus ipsius iusti*.

Ut hoc effugium Alphonfi Curielis confutemus, notandum est primò eum hic non loqui de fine peccati venialis in genere, seu in quocunque subiecto, sed tantùm de fine peccati venialis ab homine iusto commissi. Secundò notandum est duplicem esse finem ultimum viz. *finem ultimum formalem & finem ultimum materiale*. Finis ultimus *formalis* est communis seu generalis notio beatitudinis, vel ut alii loquuntur, est ratio beatitudinis in communi. Finis ultimus *materialis* est illa res in particulari in qua illa ratio beatitudinis invenitur.

nitur. V. g. hæc ratio beatitudinis secundum rei veritatem in solo DEO invenitur. At secundum hominum æstimationem multoties etiam in creaturis invenitur. Tertio notandum est unumquemque hominem propter finem ultimum formalem, id est, beatitudinem in communi appetere ea omnia quæ appetit, & facere omnia quæ facit, sive sint bona & licita, sive mala & illicita. Semper enim id nostris actionibus nobis proponimus, ut melius nos habeamus, & proinde ut ulteriores progressus faciamus in adeptione *boni satiantis appetitum nostrum*. At longè alia est ratio finis ultimi *materialis*. Non enim habent omnes in omnibus suis actionibus unum & eundem finem materiale sibi propositum; sed alii in creatore, alii in creatura aliqua eum constituunt. Hanc observationem tradit Thomas 1° 2^æ quest. 1. art. 7. estque ab omnibus recepta.

8. His positis Curielis effugium his rationibus confutamus. Primo finis ultimus peccati venialis ab homine impio seu irrogenito commissi est creatura, ut omnes fatentur. Ergo etiam finis ultimus peccati venialis ab homine pio commissi. Nam eadem est natura utriusque. Nec refert quod in homine pio sit habitus charitatis, qui possit dirigere ejus actiones in alium finem. Nam, ut notat ipse Curiel loco citato, charitas ea sola potest referre in DEVM, quæ in eum sunt referibilia. At peccatis venalibus repugnat in DEVM referri, ut ipse etiam ibidem fateatur. Secundo qui peccat mortaliter pro fine ultimo habet beatitudinem in communi, ut patet ex observatione tertia, & ex doctrina Thomæ loco illuc citato: & tamen hoc

non obstante dicunt Theologi eum constituere sibi finem ultimum in creatura. Ergo idem dicendum est de peccante venialiter, qua talis est. Ratio consequentia est quia peccans mortaliter dicitur constituere sibi finem ultimum in creatura, non quod creatura, quam in quolibet peccato mortali diligit, sit ei finis ultimus *positivè*: hoc enim est impossibile; sed quod sit ei finis ultimus *negativè* (scilicet quia nullo modo eam referre potest in DEVM ut in finem ultimum) juxta distinctionem a me propositam sectione precedenti §. 4. At peccans venialiter hoc modo constituit finem ultimum in creatura, ut ipse Curiel non solum docet, sed & efficaciter probat. Dicendum igitur est peccantes venialiter, qua tales sunt, non minus verè & propriè quam peccantes mortaliter pro fine ultimo *formali* habere *beatitudinem in communi* & pro fine ultimo *materiali* habere *creaturam*. Nullum enim alium finem materiale habere possunt peccantes venialiter, ut ex dictis patet.

Respondet Curiel, imparem tamen esse rationem peccantium mortaliter & peccantium venialiter: 9. Idque quia peccantes mortaliter non solum non possunt referre creaturam quam diligunt in Deum, sed etiam, quantum est ex parte affectus sui, aut, ut alii dicunt, interpretativè, præferunt creaturam quam diligunt D E O, quod de peccantibus venialiter hic dici non potest. Hæc responsio sectionis §. confutata est. Nam in ea probavimus etiam peccantes venialiter interpretativè præferre creaturam propter quam peccant D E O, quia viz. propter eam DEI voluntatem contemnunt, ejusque mandatum transgredi non dubitant. Ibidem etiam ulterio

ulteriora effugia Curielis, quibus hanc responsionem explicare & confirmare conatur confutavimus. Præterea hæc responsio Curielis difficultatem non exhaurit. Cum enim peccans venialiter pro fine *materiali*, seu pro re, in qua foelicitatem quandam temporalem quærit, habeat creaturam, cumque creatura illa illicitè ab eo appetita nullo modo ad ulteriorem finem materiale, id est, ad D E V M referatur, ut concedit Curiel, necessariò sequitur illam creaturam esse ultimum ejus finem materiale. Vnde patet verum esse id, quod supra diximus, omnes peccantes, sive mortaliter, sive venialiter peccent, pro fine ultimo *formali* habere beatitudinem in communi, & pro fine ultimo *materiali* habere creaturam.

10. Alia etiam effugia excogitarunt Suarez & Martinez : Nam Suarez lib. 11. de divina gratia, cap. 3. §. 1. & 17. putat hominem justum peccantem venialiter, etsi pro fine materiali, neque habeat D E V M, neque aliquid ad D E V M referibile, non posse tamen dici constituere finem ultimum in creatura: Idque quia aut non perfectè deliberat prout necessarium est ad constituendum sibi finem ultimum, vel materia peccati (seu id in quo peccatur) est adeo levis, ut moraliter non figat cor suum & amorem in illa, divino amorì illam formaliter aut virtualiter præferendo. Nemo enim (inquit) censetur moraliter loquendo rem levem & parvi momenti ita diligere. Hic Suarez duas rationes affert, cur peccans venialiter dici nequeat constituere finem ultimum in creatura. Una est, quia non plenè & perfectè deliberat : secunda est, quia creaturam, quam pro fine habet, non amat
ita

ita vehementer, ut possit dici cor suum & amorem in eo figere, aut eam DEO vel virtualiter praeferre. Sed prior ratio locum non habet in omnibus peccatis venialibus, sed in iis solummodo, quae dicuntur venialia ex subreptione, seu ex in-
deliberatione: & proinde hac ratione non obstante, de reliquis peccatis venialibus verum erit id, quod hic asserimus, viz. hominem ea committendo finem ultimum in creatura constituere. Posterior vero ratio planè inepta est, quia ex ea sequitur etiam illos qui peccant mortaliter, quae tales sunt, non semper constituere finem ultimum in creatura. Nam saepe homines mortaliter peccant in ea re quam non multùm diligunt, imo a qua maximè abhorrent, ut v. g. cum is qui homicidium maximè detestatur, ex subita ira, aut ex vincibili ignorantia homicidium committit. Denique, quicumque ex plena deliberatione in re levissima peccat, is creaturam DEO virtualiter & interpretativè praeferit, ut patet ex iis quae supra dicta sunt, sect. 5.

Gregorius Martinez in 1am 2. quest. 1. art. 5. dub. 1. respons. ad object. 9. tribus responsionibus argumento nostro occurrit. Primò dicit actum peccati venialis ab homine justo commissi in Deum ut finem referri *habitualiter*, etsi non *actualiter*. Sed hæc responsio initio hujus sectionis confutata est. Secundò dicit actum peccati venialis referri in DEVM secundum communem rationem *boni* aut *delectabilis*, licet non secundum particularem rationem *summi delectabilis*, aut *summi boni*. At quid est in DEVM secundum rationem communem *delectabilis* referri? Ad hanc questionem ipse

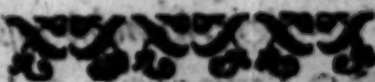
II.

ipse

ipse respondet, scribens in articulum 6. prædictæ
 quæstionis dub. 3. sub finem : *Peccator* (inquit)
& demon etiam in suis peccatis, Deum querunt,
considerando Deum secundum communem rationem
boni. Plenitudo enim bonitatis in nullo alio quam in
Deo reperitur : querendo ergo bonum in communi
dicuntur implicite querere Deum. Et initio ejus-
 dem dubii citat Thomam dicentem, in omni bono
 appeti summum bonum, eo quod sit quædam partici-
 patio summi boni, quod est *DEVS*. At hoc sensu
 non solum peccatum veniale, sed etiam mortale in
DEVM refertur, ut ibidem expresse docet Mar-
 tinez, & per se patet : nam peccans mortaliter
 pro fine habet bonum in communi, ut supra mo-
 nui. Nemo autem ob hoc negat peccantem mor-
 taliter constituere finem ultimum in creatura. Er-
 go neque ob hoc negandum est peccantem venia-
 liter constituere finem ultimum in creatura. Ter-
 tiò, dicit hominem justum, seu fidelem, peccantem
 venialiter tendere in *DEVM*, & in creaturam,
 propter quam peccat, ut in duos ultimos fines
 adequatos, & non subordinatos, sed in *DEVM*
efficaciter & absolute, in creaturam vero inefficaci-
ter, imperfectè, & secundum quid : idque quia per
 habitum charitatis in eo permanentem præcipue
 respicit Deum, ut suum ultimum finem. At primò
 si peccans venialiter aliquò modo respicit creatu-
 ram ut finem, tunc aliquò modo constituit finem
 ultimum in creatura. & sic habemus propositum,
 Secundò quamvis ipsa persona quæ peccat venia-
 liter habitualiter tendat in *DEVM*, ut in finem,
 propter habitum charitatis in ea manentem, tamen
 ipse actus peccati venialis ab ea commissi nullo
 modo

De peccato Veniali & Mortali. 141

modo in Deum tendit, ut in finem, quia nullo modo ad Deum referri potest. Ergo peccans venialiter, quia talis est, nullo modo in Deum refertur, ut in finem, sed pro fine ultimo habet creaturam. Tertio per accidens, & ex mera Dei gratia est, quod habitus charitatis non auferatur ab homine peccante venialiter. Nam omne peccatum, secundum iustitiae rigorem, meretur ablationem charitatis, ut supra probavimus. Quarto, si Deus in homine peccante mortaliter, conservaret habitum charitatis (quod est possibile etiam ex Adversariorum sententia, ut monuimus supra, parte 2. sect. 7.) tunc peccans mortaliter tenderet in Deum habitualiter, & tamen hoc non obstante, simpliciter & absolute diceretur constituisse finem ultimum in creatura. Ergo idem dici potest de peccante venialiter, etiamsi in eo maneat habitus charitatis.

APPENDIX

DE POSSIBILITATE

implendi legem Dei confide-

ratam secundum imēntiam

Evangelicam,

IN QUA

Duæ utilissimæ quæstiones tractantur
& explicantur. Prior est, *An Deus sub*
fædere gratiæ eam mandatorum suorum observatio-
rationem, qua nobis simpliciter impossibilis est, stricte
& præcisè, ut necessariam ad salutem exigit? Po-
sterior est, An ex nostra doctrina de culpabili bonorum
operum imperfectione sequatur iustificatos nullam
partem legis implere, seu nullum bonum opus facere?

SECTIO I.

An ea legis observatio, quam Deus nunc
sub fædere gratiæ, ut præcisè necessariam
ad salutem, exigit, sit nobis possibilis?

1.

Sertio prima: *Ea legis obedi-*
tia, quam fædus operum, seu lex
secundum rigorem suum confide-
rata, a nobis exigit, ut præcisè
necessariam ad salutem, neq; per
natura vires (ut olim sentiebant
• Pelagiani) neq; per ordinaria gratiæ auxilia (ut hodie
docent

docent Pontificii) nobis est possibilis. Patet hoc, ut ex multis aliis argumentis, ita etiam ex impossibilitate vitandi peccata venialia, quam Adversarii communiter agnoscunt. Ea enim verè esse contra D. E. I. legem, contra finem legis, id est, Charitatem, & contra præcepta quorum observatio ex rigore iustitiæ ad vitæ æternæ consecutionem necessaria est, secunda & tertia parte hujus disputationis fusè contra omnia Adversariorum effugia demonstravimus.

Affertio secunda: *Ea legis obedientia, quam Evangelium, seu fœdus gratiæ, a nobis ut præcisè necessariâ ad salutem exigit, per ordinaria gratiæ auxilia nobis est possibilis, imò omnia Dei mandata sive legalia, sive evangelica, sigillatim ex ea parte impleri possunt, ex qua a Deo nunc proponuntur ut strictè & præcisè obligativa sub periculo & pœna damnationis æternæ.* 2.
Hanc assertionem expresse tuentur multi, iiq; magni nominis Doctores Evangelici, viz. Mortonius in appellatione Protest. lib. 5. cap. 12. lect. 4. ubi evangelicam mandatorum divinarum observationem, hoc est, obedientiam illam imperfectam, quæ in CHRISTO gratiosè a DEO acceptatur, esse possibilem, & doctrinam eorum, qui hoc negant, ex communi Patrum & Evangelicorum sententia esse hæreticam opinionem affirmat; Davenantius de iustitia actuali cap. 51. ubi dicit DEVM omnia dare (id est vires faciendi omnia subministrare) quæ secundum fœdus Evangelicum necessariè pertinent ad obtinendam salutem; & tamen non dare in hoc vita possibilitatem implenda legis, intellige, secundum

dum rigorem ipsius; et insignis ille orthodoxæ fidei propugnator Franciscus Whitæus in Replicæ ad Fischeri Iesuitæ Respons. pag. 524. ubi adversario objicienti DEVM non exigere a nobis impossibilia sic respondet: Si Iesuita loquatur de actionibus & officiis simpliciter ad salutem necessariis, DEVS, (ut in CHRISTO & per Evangelicam misericordiam speculum nos respiciens) non exigit a filiis suis impossibilia & pag. 533. Non credimus (inquit) DEVM in Evangelico fœdere severè a nobis quicquam exigere, ut necessarium ad salutem, quod per gratiam adiutorium præstare non possumus.

3. Ab his revera non dissentiunt reliqui Scriptores nostri, quamvis pauci ex iis apertè hoc asserant. Docent enim nos per CHRISTVM liberatos esse a lege morali, quatenus est *lex damna*ns, seu a damnatione & maledictione legis. Quæ liberatio duo insignia beneficia, seu duas speciales, & ratione saltem distinctas liberationes, ex nostrorum Theologorum sententia, complectitur. viz. 1° liberationem a damnatione, cui obnoxii fuimus ob peccata præterita: 2° liberationem a damnatione cui, obnoxii esse possumus, imò necessariò, seclusa gratia Evangelica, futuri sumus ob obedientiæ in posterum præstandæ imperfectionem. Vnde magnus ille Calvinus lib. 2. Institut. cap. 7. §. 15. Solvi ergo nos a legis vinculis oportere docet Apostolus, nisi velimus sub illis miserè perire. Sed quibus vinculis? illius austeræ & infestæ exactionis, quæ ex summo jure nihil remittit, nos transgressionem
- nullam

nullam impenitentiam finis. Nam ut ibidem verbis præcedentibus monet hic Author, non solum docet lex, sed imperiose exigit quod mandat. Si non exhibeatur, imò si qua in parte ab officio cesset, maledictionis fulmen stringit. Similiter Polanus Syntag. Theolog. lib. 6. cap. 10. in disputat. contra Antinomios respons. ad object. 8. dicit. *Christianos a subiectione legis redemptos esse, non simpliciter, quasi nullam amplius obedientiam legi debeant, sed secundum quid, nempe quatenus non amplius teneantur perfectissimè implere legem DEI, quam CHRISTVS pro ipsis implevit.* Et cap. 38. ejusdem libri, *Liber-tas* (inquit) *a iugo legis moralis duplex est: nempe tum a necessitate implendi legem perfectissimè in hac vita, ac proinde etiam a rigidissima, & severissima illa exactione perfectissimæ obedientiæ in hac vita præstanda ad obtinendam vitam æternam, tum a maledictione, &c.* Piscator etiam in Aphorismis doctrinæ Christianæ loco 8. qui est de lege DEI Aphorif. 15. *Fideles a legis tam maledictione, tum rigore seu rigida exactione, per CHRISTVM esse liberatos affirmat: & in exegesi istius Aphorif. asserit Ioannem cum dicit, mandata DEI non esse gravia, loqui de liberatione fidelium a rigore legis.* Vide etiam Zanchium tom. 4. cap. 28. de legis abrogatione, Bucanum loco 33. quest. 8. Rivetum in Synopsi purioris Theologiæ disput. 35. thes. 13. Amesii Bellarminum enervatum tom. 4. lib. 6. cap. 5. sub finem.

Ex his patet doctrinam a me propositam assert.

L

2. de 4.

146 De possibilitate implendi legem.

2. de obedientia legis, esse communiter in Ecclesia nostris receptam. Docent enim nos liberatos esse per Christum a necessitate implendi legem perfectè, sub poena damnationis : nec tamen putant nos simpliciter liberatos esse a necessitate obediendi legi divinæ, etiam sub poena damnationis. Nam agnoscunt bona opera ad salutem esse omninò necessaria, nullumque æternam damnationem vitare posse, nisi *secletur sanctimoniam, sine qua DEVM nemo videbit*, Heb. 12. 14. Ergo sentiunt nos strictè & præcisè sub periculo æternæ damnationis ad eam solam obedientiæ mensuram, quæ nobis per gratiam ordinariam est possibilis, obligari.

5. Idem etiam patet ex multis aliis nostræ doctrinæ capitibus. Docent enim nostri Theologi eam perfectionem, quam DEVS in Scripturis, Gen. 17. 1. Matth. 5. 48. Coloss. 1. 28. 3. Tim. 3. 17. ut necessariam ad salutem ab omnibus requirit, esse perfectionem non graduum, sed partium : & hanc non solum esse possibilem, sed etiam fideles eam actu assequi fatentur. Vnde clarissimus Paræus in Bellarmini lib. 4. de Iustif. cap. 11. respons. ad secundum genus testimoniorum, in locis (inquit) allegatis, quæ perfectionem aliquibus tribuunt, vel ab omnibus requirunt, perfectio intelligitur, non graduum, sive is obedientiæ gradus, quem legibus *Beati* requirit, sed perfectio partium, hoc est, verum studium obediendi DEO, & repugnandi cupiditatibus, atque initium obedientiæ secundam omnia DEI mandata. Similliter docent nostra bona opera quamvis sint imperfectè bona Deo placere in Christo : & proinde eam obedientiam

nam quam legi præstamus gratiosè a Deo acceptari, quasi esset absolutè perfectà. Vide Ursini explanationes Catecheticas parte 3. loco de bonis operibus, quest. 4. & Paræum in lib. 4. Bellarmini de Iustif. cap. 15. respons. ad testimonium 7. ubi sic scribit: *Placere tamen Deo dicuntur fidelium opera in throno misericordiæ, propter Christum ea acceptanti, non quod in se sint absolutè bona, sed accepta habet quasi talia; quia sunt filiorum obsequia.* Cùm igitur obedientia ea, quam DEVS gratiosè acceptat, sit necessaria, & secundum fœdus gratiæ sufficiens ad salutem, cùmque obedientia ea, quæ nobis per Spiritus S. auxilium est possibilis, ex nostrorum Theologorum sententia, a Deo gratiosè acceptetur, manifestè sequitur eam obedientiæ mensuram, quæ nobis per Spiritus S. auxilium est possibilis, ex nostrorum Theologorum sententia esse sub gratioso hoc fœdere sufficientem ad salutem.

Sed quid ego in citandis hominum testimoniis diutius moror? res ipsa de qua loquor ex Scripturis plana & perspicua est. Primo enim Christus Matth. 11. 30. *jugum suum esse facile, & onus suum esse leve* dicit: quod non de lege secundum rigorem suum considerata, ut somniant Pôtifici, sed de Evangelio, seu fœdere gratiæ, intelligendum est, ut nostri Theologi passim docent. At jugum Evangelii non esset facile si nullam spem salutis proponeret nisi sub conditione impossibili, hoc est, sub exactissimæ mandatorum obedientiæ conditione. Item Ioannes 1. Epist. cap. 1. 3. dicit *mandata DEI non esse gravia.* At gravia essent si strictè & præcisè perfectam obedientiam exigerent a nobis

148 De possibilitate implendi legem.

qui eam præstare non possumus. Vnde Beza in locum ex Matth. 11. citatum notat jugum Christi esse facile, *quia facile ferri potest. Nam* (inquit) *mandata ejus gravia non sunt.* Ioan. 5. 3.

7. Secundò Scriptura salutem æternam *ambulantibus secundum Spiritum* promittit, Rom. 8. 1. 4. & 13. At illi qui imperfectam & Evangelicam hanc obedientiam præstant, secundum spiritum ambulant, ut ex locis citatis patet. Ergo iis salus æterna promissa est, & per consequens ad salutem consequendam exacta obedientia non est iis necessaria.

8. Denique hoc evidentissima ratione demonstrari potest. Vel enim dicendum est nullam legis obedientiam nunc esse ad salutem necessariam, vel dicendum est perfectam legis obedientiam esse nunc necessariam ad salutem. vel denique dicendum est eam obedientiæ mensuram, quæ per gratiam ordinariam est possibilis, esse necessariam, & secundum gratiosum D E I foedus sufficientem ad salutem. Ex his tribus primum dici non potest, quia sic nulla esset necessitas bonorum operum; nec secundum, quia sic nulla esset spes salutis iis qui legem perfectè non implent. Ergo dicendum est tertium, viz. eam obedientiæ mensuram, quæ per gratiam est possibilis, esse nunc necessariam & sufficientem ad salutem.

9. Dicet aliquis secundum membrum illius disjuncti esse verum, nec ex eo sequi illud incommodum, quod in ejus confutationem adfertur, idque quia obedientiæ ab electo aliquo præstitæ imperfectio suppletur per exactissimam Christi obedientiam ipsi imputatam, & sic illi ad damnationem

non

non imputatur. Respondeo: si id quod deest obedientie ab eo preestitę suppletur per Christi obedientiam ei imputatam, habemus quod volumus, viz. id quod obedientie ejus deest non exigi ab eo ut necessarium ad salutem, seu ut necessario ab eo in propria sua persona prestandum. Ut igitur omnia hujusmodi effugia contra sentientibus precludamus, sic argumentum nostrum proponimus: Præter sanctitatem seu justitiam Christi nobis imputatam requiritur alia a nobis ipsis verè & realiter in propriis nostris personis præstanda, ut necessaria ad salutem, requiritur inquam, non sub meriti aut satisfactionis, sed sub gratitudinis & novę obedientie ratione, Luc. 11. 28. Ioh. 13. 17. Heb. 12. 14. At hæc obedientia quæ a nobis ipsis sic præstanda est ut necessaria ad salutem, non est perfecta illa obedientia; quæ legi exactè satisfacit: sic enim nullus æternam vitam consequeretur. Ergo hæc obedientia quæ a nobis ipsis præstanda est ut necessaria ad salutem, est obedientia illa imperfecta, quam Deus gratosè acceptat, quæque nobis per gratiam est possibilis.

Dices primò, posse aliquem salutem consequi, quamvis non præstet obedientiam illam, quæ nunc requiritur ut necessaria ad salutem: idque quia quamvis gravia & horrenda peccata committat potest tamen poenitentiam agere, & sic salutem consequi. Respondeo primo: contradictionem implicat dicere aliquem servari posse absque illa obedientia quæ ad salutem necessaria est. Secundo justificatus in gravia peccata prolapsus salvari non potest, quamdiu in eo statu manet. Nam cum peccatum mortale committimus, tunc non *secundum Spiritum ambulamus*, sed aberramus a via illa quæ

ad salutem ducit, & ingredimur *spatiosam viam* quæ in exitum adducit: & per consequens, si progrediamur in ea ad vitæ finem, necessario peribimus. Absit autem ut hoc de homine justificato peccante venialiter dicamus. Cum enim nostra fides, poenitentia, & bona opera iis navis, quæ verè peccata, sed in electis per D E I gratiam venialia sunt, commaculentur, cumque credendo, poenitentiam agendo, & bona opera faciendo, secundum spiritum ambulemus, & in arcta illa via, quæ ad salutem ducit progrediamur, non solum possumus in eo statu manere, & salutem consequi: sed etiam necesse est ut in eo statu, hoc est, in statu justitiæ imperfectæ, & peccatorum venialium (quæ vitare conamur sed non possumus) commixtione maculatæ perseveremus, modò salutem consequi velimus. Non quod hæc justitiæ imperfectio ad salutem utilis aut necessaria sit; nam e contrario planè inutilis, imò damnosa & secundum rigorem justitiæ mortifera est; sed quia durante hac vita ab ea plenè liberari non possumus, seu quod eodem redit, quia hæc imperfectio est inseparabilis conditio justitiæ illius in qua perseverare tenemur. Nam hic ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus: postquam autem advenerit quod perfectum est, tunc quod ex parte est, abolebitur. 1. Cor. 13. 9. & 10.

- II. Dices secundo: nullus Sanctorum assequi potest eam obedientiæ perfectionem ad quam assequendam sufficientes gratiæ vires a Deo concessas habet. Omnes enim pii fatentur, se potuisse plura bona opera facere, quam actu fecerunt, & plura peccata vitare, quam actu vitarunt. Ergo etiam sub fœdere gratiæ obligamur ad plus præstandum quam præstare

fiare possumus. Respondeo primò: contradic-
tionem implicat dicere aliquem absolutè id præstare
non posse, ad quod præstandum sufficientes gratiæ
vires habet. Secundò non solum illi defectus obe-
dientiæ nostræ qui *physicè* inevitabiles sunt, hoc
est, quos neque naturæ, neque gratiæ viribus vi-
tare possumus, sed etiam illi qui *moraliter* inevi-
tabiles sunt, hoc est, qui non nisi summa cum mo-
lestia & difficultate vitari possunt, si in re leviori
accidant, sique in nobis sit verum & sincerum stu-
dium eos vitandi, ex Dei gratia & misericordia
nobis sunt veniales: & proinde non obligamur
strictè & præcisè ad eos vitandos sub periculo
æternæ damnationis.

At (inquies) si verum & sincerum studium eos I 2?
defectus vitandi adhibuisssemus, eos actu vitasse-
mus. Respondeo: id non sequitur. Nam in piis
studium aut conatus bene agendi sibi adjunc-
tam habet debilitatem quandam mentis & voluntatis
ad constanter operandum, ex qua sæpè accidit ut
opus aliquod, v. g. oratio, magna cum attentione
& fervore inchoetur, & paulo post ex negligenti-
a, culpabili quidem, sed per D E I gratiam ve-
niali, vana cogitatio irrep-
at, iterumque statim
reijciatur, & sic opus illud debito modo con-
sumatur.

SECTIO II.

An bona renatorum opera, ex Evangelicorum sententia, sint peccata mortalia? & an simpliciter ac absolute sint peccata?

1.

T posteriori questioni supra propositæ plenè respondeam, doctrinam nostrorum Theologorum de n̄vis, qui bonis nostris operibus adhærescunt, tribus assertionibus breviter, sed perspicuè proponam.

2.

Assertio prima: *Quamvis bona renatorum opera, simpliciter & absolute, ex nostrorum Theologorum sententia, peccata essent, non tamen inde id sequeretur, quod Adversarii ex nostra doctrina colligunt, viz. omnia renatorum bona opera esse peccata mortalia.* Ratio est: quia quamvis notiri Theologi doceant omnia peccata esse ex se, & sua natura, mortalia, non tamen docent omnia peccata secundum administrationem providentiæ divinæ in iis puniendis sub fœdere gratiæ esse mortalia; sed contrà leviores renatorum offensas esse peccata per Dei gratiam & misericordiam venialia affirmant: & inter leviores renatorum offensas n̄vos, qui bonis renatorum operibus adhærescunt, expresse connumerant, ut patet ex parte 1. hujus Disputationis, sect. 2. §. 11.

3.

Assertio secunda: *Bona renatorum opera, ex nostrorum*

nostrorum Theologorum sententia, non sunt simpli-
citer & absolute loquendo peccata, sed tantum se-
cundum quid & quodam respectu. Ratio est: quia
habent omnia, quamvis non perfecte & in summo
gradu, quæ ad moralem actionis bonitatem essen-
tialiter requiruntur. Sunt enim bona. 1° quoad ob-
jectum, quia versantur circa rem licitam & lege
divina præscriptam. 2° quoad principium, quia
fiunt ex fide, & vero DEI amore. 3° quoad finem,
quia ad DEI gloriam referuntur. Et 4° quoad cir-
cumstantias, quia debite circumstantiæ in iis fa-
ciendis observantur. Dicuntur tamen mala &
peccati labe aspersa secundum quid, & quodam
respectu, quia quædam ex his requisitis non iis in-
sunt eo perfectionis gradu, quo secundum rigorem
legis inesse debent. v. g. quamvis fiant ex fide &
charitate, non tamen fiunt ex fide simpliciter &
absolute firma, nec ex charitate cum fervorem
habente, quem lex requirit.

Nam charitas nostra non tantum imperfecta
est comparati, seu respectu charitatis quam in pa-
tria habituri sumus, ut somniat Bellarminus lib. 4.
de iustis cap. 17. sed etiam absolute, in se, & cal-
pabiliter imperfecta est, ut patet tum ex rigore il-
lius præcepti diliges DOMINUM DEUM
tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex
tota cogitatione tua, tum ex manifestissimo Augu-
stini testimonio, qui epist. 29. ad Hieronymum sic
scribit. Plenissima charitas quæ non possit augeri,
quædiu hic homo vivit, est in nemine. Quædiu
autem augeri potest, profecto illud quod minus est,

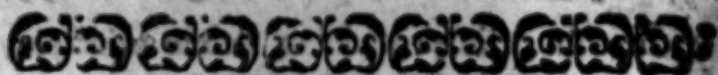
154 *De possibilitate implendi legem.*

quam debet, ex vitio est: ex quo vitio non est iustum in terra, qui faciat bonum & non peccet: ex quo vitio non iustificabitur in conspectu DEI omnis vivens: propter quod vitium quantumlibet profectum, necessarium est nobis dicere, dimitte nobis debita nostra:

5. At dicet aliquis: Si nostris bonis operibus deest aliquid, quod ad eorum perfectionem lex requirit, sunt simpliciter mala, & nullo modo bona. Nam actio bona esse non potest nisi in se habeat omnia quae ad bonitatem moralem actionis requiruntur, juxta illud Dionysii dictum, quod in Scholis celeberrimum est. *Bonum est ex integra causa, malum ex quovis defectu.* Respondeo: non potest actio esse moraliter bona, & a Deo acceptabilis sub ratione veræ & filialis obedientiæ, nisi omnia requisita habeat in specie, seu in aliquo gradu, potest tamen esse isto modo bona, quamvis non habeat omnia in summo perfectionis gradu, quem lex divina requirit. Et hoc sensu verum est illud, *Bonum est ex integra causa.* Illud autem quod sequitur *malum est ex quovis defectu*, non de defectu gradualem, sed de defectu specifico intelligendum est. Est autem defectus specificus, seu essentialis, quando aliquid ex requisitis ad bonitatem moralem actionis, nullo modo, seu in nullo gradu actioni inest; ut v. g. cum non procedit ex debito principio, aut non refertur in debitum finem. Defectus gradualis est, cum omnia requisita insunt actioni secundum speciem, etsi non secundum eam perfectionem individualement, quam lex secundum rigorem suum considerata requirit: ut

ut v. g. cum actio procedit ex debito principio, sed minus perfecto, aut cum refertur ad debitum finem, sed non cum tanta intentionis puritate & perfectione, quantam lex ex rigore iustitiæ requirit. Actus priori modo defectuosus ita est malus, ut simpliciter bonus esse non possit. At si posteriori tantum modo defectuosus sit, verè & propriè, licet imperfectè bonus est, ut ex confirmatione assertionis tertie magis patebit.

Tertia assertio: potest actus aliquis verè bonus & D E O secundum foedus gratiæ nobiscum agenti gratus esse, quamvis imperfectè bonus & aspersione aliqua peccati commaculatus sit. Hanc assertionem oppono durissimæ & rigidissimæ quorundam Pontificiorum assertioni, qua nullum actum peccati labe aspersum, seu culpabili defectu laborantem, posse bonum actum appellari, aut D E O gratum esse affirmant. Vide Vasquezium in 1^m 2e disput. 70. Vegam in Concil. Trident. lib. 11. cap. 27. Becanum in Summa parte 2. tract. 1. cap. 5. quest. 3. Bellarminum lib. 4. de iustif. cap. 17. & Suarezium lib. 12. de divina gratia, cap. 4 §. 6. & sequentibus. Hi enim assertionem illam mordicus tuentur, sed contra manifestissimam veritatem, ut ex sectione sequenti patebit.

S E C T I O III.

An bonitas & malitia moralis in uno & eodem actu sint composibiles?

1. **S**ENTENTIA nostra de conjunctione aut composibilitate bonitatis & malitiae moralis in eodem actu immerito ab Adversariis, ut nova & absurda damnatur.

2. Primò enim Augustinus loco citato sectione præcedenti apertè asserit charitatem nostram, quæ verè & propriè virtus est, defectu culpabili laborare, & Gregorius moralium lib. 35. cap. ultimo, dicit *mala nostra*, id est, peccata esse *pura mala*, & *bona nostra opera nequaquam posse esse pura bona*.

3. Secundò, quidam Theologi Pontificii non solum putarunt defectum *gradualem*, de quo solo nos hic ab Adversariis dissentimus, sed etiam defectum *specificum* bonæ intentionis, aut debitarum circumstantiarum, cum bonitate morali actionis consistere posse. Nam Iacobus Almainus tract. 1. moralium, cap. 12. & cum eo recentiores quidam Pontificii, unum & idem opus exterius propter duos fines, unum bonum, alterum malum, ad quos refertur, posse esse simul bonum & malum docuerant. Willemus de Bello Monte (ut refert Almainus loco citato) existimavit non solum idem opus

opus exterius, sed etiam eundem actum interiorem voluntatis, posse esse ex diverso fine simul bonum & malum; hoc est, ex uno fine ad quem refertur bonum, & ex alio malum. Cajetanus tom. 1. opusc. respons. 13. eundem actum voluntatis posse simul esse bonum ex objecto, & malum ex fine, vel aliqua alia circumstantia, & proinde in eodem actu posse simul conjungi bonitatem & malitiam moralem affirmavit.

Tertiò, Vasquez, Suarez, & Becanus licet Almaini, Cajetani & aliorum sententiam de com-
possibilitate bonitatis & malitiz moralis in eodem actu damnent, apertè tamen fatentur hominem aliquem eodem momento quo uno actu opus bonum facit, posse alio actu peccare venialiter, & proinde bonitatem & malitiam moralem esse com-possibiles in eodem subjecto, & in eodem temporis momento, quamvis non in eodem actu. Vasquez loco supra citato, id est, disput. 70. in 1^m 2^a cap. 3. dicit opus misericordie, quod quis ex vero virtutis fine exercet, retinere suam bonitatem moralem, quamvis occasione illius operis subrepat quidam inanis gloria, aut superbie affectus. Item posse esse in eodem homine actum charitatis & cuiuscunque alterius virtutis ex vero fine virtutis cum actu inanis gloria, aut alterius peccati venialis. Becanus parte 2. Summæ tract. 1. cap. 5. quest. 3. § 2. & 17. scribit voluntatem moriendi pro Christo non ideo esse nullius meriti aut dignitatis, quod ad illam levius intentio vana gloria accedat. Suarez lib. 12. de divina gratia, cap. 4. §. 11. affirmat eum qui simul cum actu fidei interna habet voluntatem confitendi illam prop-
ter

158 *De possibilitate implendi legem.*

ter bonorem humanum, licet in hoc peccet venialiter, non tamen amittere meritum internæ fidei.

5. Ex hac Adversariorum doctrina validum & efficax argumentum pro nostra sententia colligi potest. Si enim is qui bonum opus facit, potest dici justus Deoque gratus & acceptus, quamvis eodem momento, quo illud facit, peccatum committat, cur non etiam potest homo opus bonum faciens, esse Deo gratus, quamvis non solum eodem momento, sed etiam eodem actu peccet? Nam non minus turpis & peccati reus est, qui uno actu bene, & alio male agit, quam is qui uno & eodem actu bene agit, & peccat. Et confirmatur, quia non est absurdum, ex Adversariorum sententia, neque contradictionem implicat, unum & eundem hominem simul & eodem tempore, bene agere & peccare, esse bonum & malum, esse premio & poena dignum. Ergo, neque contradictionem implicat dicere eundem actum hominis, justum esse bonum & malum moraliter, præsertim cum ex nostra sententia sit simpliciter ac absolutè bonus, & tantum secundum quid malus.
6. Respondebunt Adversarii: non esse parem rationem, idque quia actus bonus ex superveniente actu malo, non inficitur, nec minimum gradum malitiæ contrahit, ut loquitur Vasquez loco citato: & proinde potest quis ab eo denominari & haberi bonus, quamvis ab alio actu coexistente denominetur malus. At actus ille, cui intrinsicè inheret aliqua malitia moralis, ab ea ita inficitur et viriatur, ut nullo modo bonus sit, et proinde agens simpliciter malus, et nullo modo bonus ab eo denominandus est.

Hac responsio non satisfacit. Primum enim prava intentio agentis, siue ea precedat actum bonum, siue cum comitetur, est vitium actionis. Nam agens qui ex unica intentione eaque bona, viz. ex intentione gloriæ divinæ actum bene inchoavit, accedente intentione vanæ gloriæ, cum malè continuat. Nam tunc propter duos fines, unum bonum, alium malum agit, hoc est, agit et ex intentione gloriæ divinæ, et ex intentione gloriæ suæ. At agere ex mala intentione, est manifestum vitium actionis. Ergo impudenter negant Adversarii bonum actum viciari ex supervenienti intentione aut affectu inanis gloriæ. Secundò, id quod agentem vitiat, ejus actionem etiam vitiat, Deoque minus gratam efficit: At actus ille superveniens vitiat et inficit agentem, ut omnes fatentur. Ergo, &c. Ratio propositionis est, quia actus moralis valorem & dignitatem accipit a conditione operantis, ut expressè docent Bellarminus, lib. 5. de iustif. cap. 13. §. *Præterea*, & §. *Secunda ratio*. Suarez lib. 13. de divina gratia cap. 14. §. 14. Vasquez in 1^{am} 2^æ tom. 2. disput. 216. cap. 2. & Valenz. tom. 2. disput. 8. quest. 6. punct. 3. col. 1170. & 1171. Ergo imminuta dignitate operantis, minuitur etiam dignitas actus, hoc est, si agens peccando venialiter mereatur esse D E O minus gratus, actus bonus quem ille elicit dum peccat erit etiam ex se minus D E O gratus, & per consequens maculam aut labem contrahit ex coexistente actu peccati. Tertiò ad bonitatem moralem actuum religionis, ut v. g. actuum orationis, gratiarum actionis, aut susceptionis alicujus sacramenti, requiritur ut mens nostra non evagetur aut distrahatur per mundanas cogitationes. Ergo iis
super

160 De possibilitate implendi legem.

supervenientibus actus religionis ex bona intentione, & cum debitis circumstantiis inchoatus vitatur, & culpabilem defectum contrahit. Quarto, actus peccati mortalis coexistens cum actu moraliter bono, quamvis sit actus realiter ab eo diversus, non solum eum vitiat, sed etiam totam ejus moralem dignitatem tollit, ut docent Adversarii communiter. Vide Suarezium lib. nuper citato cap. 4. §. 12. Ergo peccatum veniale actui bono superveniens eum aliquo modo vitiat, ejusque dignitatem aliquo modo tollit. Respondent Adversarii illud fieri per accidens: quia peccatum mortale destruit gratiam inhærentem, sine qua nec ipse agens, nec ejus actus, D E O gratus esse potest. Sed hoc effugium facile confutatur, quia quamvis D E V S in homine peccante mortaliter habitum gratiæ conservaret (quod est possibile, ut supra monui parte 1. sect. 7.) tamen actus ille bonus, cui adjunctus est actus mortaliter malus, nullo modo D E O gratus esset: & per consequens actus malus per se, & ex sua natura, derogat valori, & dignitati actus boni, cum quo coexistit. Quinto, Gregorius magnus, loco supra citato loquens de pravis intentionibus & affectionibus, quæ optimis nostris actionibus se interserunt, & admiscunt, duo dicit. Primo nostra bona opera ob earum admistionem, non esse *pura bona*, hoc est, esse impura, vitata, & labe peccati aspersa. Vnde Bellarminus lib. 4. de lustis, cap. 21. dicti illius Gregoriani hanc rationem reddit, *quia (inquit) fieri non potest ut non aliquando subrepat aliquid, quo bona aliqua opera vitentur*. Nota illud *vitentur*. Nam Bellarminus contra Suarezii, & aliorum sententiam finitur bona

bona opera per adjunctos actus malos vitari, imò contra suam ipsius sententiam, quam illic tuetur, concedit opera aliqua posse esse bona, quamvis sint vitata & peccati labe aspersa. Secundo ex eo quod nostra opera impura & vitata sint, colligit Gregorius non remanere salutis locum, si districtè a Deo judicemur. Verba ejus notatu digna sunt, *Fatendum (inquit) est igitur quod rectam quidem intentionem nostram, quæ soli DEO placere appetit, nonnunquam intentio minus recta, quæ de donis Dei placere hominibus querit, insidiando comitatur. Si autem de his divinitus districtè discutimur, quis inter ista remanet saluus locus, quando & mala nostra pura mala sunt: & bona, quæ nos habere credimus, pura bona esse nequaquam possunt?*

Quarto, multi ex Adversariis nostris, bonis re-
natorum operibus culpabilem imperfectionem
& injustitiam quandam attribuunt. Estius in 2.
Sent. dist. 41. §. 4. sub finem, quorundam Pontifi-
ciorum sententiam (quam ipse non damnat, sed
aliis doctioribus expendendam relinquit) de con-
junctione bonitatis & malitiæ moralis in eodem
actu sic exprimit: *aliud (inquit) est hominem in
aliquo opere peccare, aliud verò ipsum opus peccatum
esse. Nam & justi in iis operibus, quæ indubitatè
bona sunt, sæpe numero peccant, dum iis se aliquoties
vel concupiscentia, vel negligentia, vel alienius le-
vioris circumstantia ad integritatem boni operis re-
quisita defectus admiscet, uti contingit in oratione
prolixiore ad Deum, in contione ad populum, in studio
sacrarum literarum, aliisque ejusmodi. Quo respe-*

8.

162 De possibilitate implendi legem.

xisse videtur Gregorius quando in fine *Moralium* ait, bona quae nos habere credimus, pura bona esse nequaquam posse.

Andreas Vega lib. 11 in Concil. Trident. cap. 40.

9. Multa (inquit) quae nunc sunt bona opera, & iusta, & meritoria, ad eam sanctitatem & puritatem exacta, quae Deo deberemus servire, quamque Deus a nobis possit ex rigore exigere, tum propter suam bonitatem, tum propter eximia sua in nos beneficia, verè vitia essent, & mala opera, & iniustitia. Non solum enim verum est, vitam quorumvis iustorum multis peccatis venialibus jugiter sordidari & deturpari: sed ipsa etiam perfectorum opera, a bonitate illa longè deficere, quae deceret nos Deum colere, laudare & honorare. Sunt quippe multis imperfectionibus, quoad hic vivitur, conjuncta: neque tam pura, neque tam sancta & ferventia, quam magnitudo divinae bonitatis & beneficentiae in nos exigeret. Et cum Deus modo propter eximiam suam in nos dulcedinem & suavitatem, ne ad culpam quidem venialem eos nobis defectus & imperfectiones imputet, posset tamen culpae eos nobis tribuere, si districte, & praefer suavitatem suam, & benignitatem, nobiscum vellet agere. Et infra ibidem, Propterea Gregorius affirmat, omne veritum virtutis nostrae, vitium esse: quia nullam opus nostrum tam pure, tam sanctè, tam ferventer, tam omni ex parte perfectè sit a nobis, quam fieri deberet, ut Deo juxta magnitudinem suae bonitatis &

saorum

De possibilitate implendi legem. 163

suorum in nos beneficiorum serviremus, & quam ipse a nobis posset exigere, si vellet districte judicare. Denique ultimis verbis istius capituli concludit, multa pauce fieri a nobis bona opera, & absque ulla macula peccati, quæ tamen, si Deus districte vellet nobiscum agere, vitia & injustitiæ essent, ac mala & non bona, probarentur.

Franciscus Costerus in Enchir. controvers. cap. 6 pag. 246. editionis Colonientis ann. 1589 sic scribit, 10.
Fatendum est (inquit) nonnulla iustorum opera, subinde non ea puritate evitescere, quin leves saltem maculas contrahant, aut pulvere venialium peccatorum aspergantur. Distrahimur enim in orationibus, irripit inanis gloria conferenti elemosynam, negligenter, obiterque vultu perficimus. Et infra de homine iustificato faciente opera, bona quidem, sed impura & imperfecte bona sic disserit. Itaq; ut est filius Dei opera sancta facit, ut filius Adæ operibus bonis admiscet pulveres & imperfectiones. Proinde non sequitur iustitiam internam non esse mundam, Deoque gratam, eò quod opera non sunt mundissima, siquidem munditiam & bonitatem suam opera bona ab interna iustitia hauriunt; impuritatem a concupiscentia. Itaque ut pictor suæ artis imperitus esse judicari non debet, si rem aliquam, ab alio impeditus minus eleganter pinxerit; ita nec ex operibus minus perfectis, interna iustitia perfectio ponderari debet, cum imperfectionis causa non sit iustitia, sed innata concupiscentia.

Quintò doctrina Bellarmini, Suarezii, & aliorum 11

164 *De possibilitate implendi legem.*

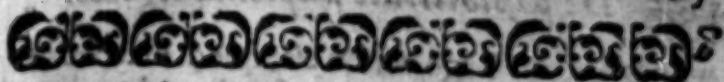
rum, qui actus renatorum culpabili aliqua imperfectione inquinatos nullo modo **D E O** gratos & acceptos esse affirmant, multum derogat, *Primò singulari & paterno amorì Dei*, quo filios suos in Christo adoptatos prosequitur. Alienum enim est ab illa ejus benignitate, ob involuntarios istos & *moraliter* inevitabiles defectus, optima filiorum suorum opera, quæ illi *cum timore & tremore*, nec non ex serio ei placendi studio faciunt, averfari, damnare, & pro meris peccatis habere. *Secundò derogat efficacie intercessionis Christi*. Nam ex ea sequitur renatorum opera imperfectè bona non posse **D E O** per Christi intercessionem commendari (ea enim opera quæ simpliciter & absolute sunt peccata **D E O** commendari non possunt) eorumque hostias, quæ in se aliquid habent, propter quod minus acceptabiles sint, non posse fieri *acceptabiles Deo per Iesum Christum*, 1. Pet. 2. 5. At certè hoc absurdum & impium dictum est. Quis enim crediderit Christi intercessionem non posse efficere, ut *pater ille misericordiarum & D E V S omnis consolationis*, 1. Cor. 1. 3. modicam filiorum suorum obedientiam, quasi plenam acceptet, utque defectus illos ac nevos nostro obsequio adhærescentes, ita condonet, ut nihil bonorum operû, quæ facim⁹, valori aut bonitati morali ob eos in gratiosa ejus æstimatione decedat? Quis crediderit clementissimum illum **D E I agnum**, aut non velle, aut non posse iis opem ferre, qui cum gemitu & lachrymis ad pedes ejus provoluti rogant ut imperfectam suam obedientiam patri suo commendet? Quis crediderit gratiosum illum dominum, qui exaudivit patrem lunatici clamantem, *Credo*

Domino

Domine, succurre incredulitati meae, Marc. 9. 24. nunc sorda aure eorum suspiria & preces audire, qui ipsum humillimè orant, ut id per sua merita & intercessionem supplere dignetur, quod eorum fidei, poenitentiae, & gratitudini summo cum dolore deesse agnoscunt. Tertio derogat eorum consolationi, qui, dum actus religionis à Deo praescriptos exercent, sibi non satisfaciunt, & proinde se Deo multò minùs satisfacere credunt. Si enim iis dicas omnes obedientiae & religionis actus, qui culpabili aliquo defectu aut macula coinquinati sunt, esse mera peccata, illi statim apud se concludent se nunquam D E O debitum obsequium praestitisse, & consequenter se in certae & manifestae damnationis statu esse. Hoc incommodum ad quamplurimos, imò ad optimos Christianos pertinet. Quis enim ex eorum numero qui sanctissimi habentur se in dilectione D E I satis fervidum esse sentit? Quis in timore D E I se saepissimè remissum esse non agnoscit? Quis tali ac tanta patientia afflictiones sustinet, qualem ac quantam lex D E I exigit? Quis in precibus semper est attentus & assiduus? Cui non saepe inter orandum obrepunt dubitationes de exauditione, pravæque cogitationes? Vnde Croquetius modernus papista Catechesi 152. non solum profanos & impios, sed etiam illos, qui religiosiores sunt, multis modis in publicis religionis actibus exercendis peccare affirmat. Nam (inquit) prater fabulas, prater discursum, & oculos vagos, si deteriora non fiant, nihil fere cernitur. Non deerunt fortasse nonnulli paulò religiosiores, sed interea tantus est tepor, tanta distractio, ut supplicantes se a aliud nihil quam peccemus.

12. Sextò opera virtutum ethicarum ab infidelibus facta non tam verè & propriè bona, neque tam Deo grata sunt, quam opera a fidelibus ex vera fide & sincero Dei amore, sed cum culpabili aliquo defectu facta. At priora opera quamvis valdè defectuosa sint, tamen ex sententia Adversariorum, non sunt mera peccata, imò verè & propriè bona sunt. Ergo multò minus dicendum est opera defectuosa fidelium esse mera peccata.
13. Septimò, *timor servilis, & attritio*, quæ est dolor de peccatis ex hoc timore proveniens, sunt ex Adversariorum sententia, actus moraliter boni, quamvis culpabili defectu, eoque specifico, & substantiali laborent. Ergo impudenter negant actus gradualis aliquo defectu coinquinatos posse esse moraliter bonos. Novi Adversarios constanter asserere defectus illos, qui sunt in his actibus non esse culpabiles, variisque effugiis uti, ut rationes in contrarium allatas declinent. Proinde brevem digressionem de culpabili defectu attritionis & timoris servilis huic ultimæ sectioni attexam.

Digressio

Digressio de culpabili defectu actuum timoris servilis, & attritionis qua ex eo oritur.

P R I M O igitur quod ad timorem servilem attinet, in eo duo I.
considerari possunt, viz. *timor*
pœna, & *servilitas illius timoris*,
de quibus sic scribit Estius in
3. Sent. dist. 34. §. 6. In timore
servili duo considerata sunt,

timor & servilitas : quorū alterū bonum est, alterum
malum. Bonum est enim timere pœnam, malum verò
serviliter timere, id est, ita timere malum pœna, ut
nondum ametur bonum iustitia. Eodem etiam mo-
do de timore servili differunt reliqui Scriptores
Pontificii. Nam Suarez lib. 2. de divina gratia
cap. 21. §. 20. dicit *timorem pœna* qui includit con-
ditionem servilem esse pravam, & Valent. tom. 3.
disput. 2. quest. 2. punct. 3. dicit *timorem servilem*,
ut servilem, esse malum. Imò ipse Thomas, 2^a 2^a
quest. 19. art. 4. dicit *timorem servilem*, in quantum
servilis est, contrariari charitati, item, *timorem ser-
vilem* esse secundum substantiam bonum, sed *servili-
tatem ejus* esse malum.

Ex his sic argumentor : Timor servilis inclu-
dit in se aliquid moraliter malum, viz. servilita- 2.
tem, quæ est culpabilis defectus, ut Adversarii
M 4 omnes

omnes docent. Ergo verum est, quod dixi sectione precedenti. actum timoris servilis culpabili nullo, seu defectu inquinatum esse. Respondet ipsa Thomas, & cum eo Bellarminus lib. 2. de poenitentia, cap. ultimo. *Estius loco citato & alii, servilitatem nullo modo includi in actu timoris servilis, nec esse defectum ei intrinsicum, sed contra esse defectum extrinsecum, qui afficit hominem timentem non vero ipsum timoris actum.* Nam actus (inquunt) quo quis timet poenam est quidē in se licitus (quia sicut licet amare beatitudinem amore concupiscentiæ, ita licet odisse & timere miseriam ei contrariam) sed est in subiecto culpabili & defectuoso: hoc est, existit in eo, qui ex amore sui timet poenam, & non ex amore Dei timet culpam. Vnde Bellarminus loco citato. *Itaque (inquit) qui serviliter timet, malus est, quia plaris facit poenam, quam culpam sed timor ipse non est malus, sed bonus: quia non ideo ille est malus, quia vehementer timet poenam, sed quia non vehementius timet culpam.*

3. Ut hoc effugium Adversariis præcludamus, utque ostendamus timorem servilem, ex quo oritur attritio, in se & quoad substantiam suam esse servilem, querimus ex Adversariis an omnis poenæ timor sit licitus & laudabilis? Respondet Suarez disput. 1. de spe sect. 4. §. 6. *poenam dupliciter posse timeri: Primò modè atè et secundam rectam rationem propter veram malitiam quam in se habet. Secundò immoderate, et ultra mensuram rectæ rationis, ut si poena timeatur tanquam maximum, supremum, pessimum, & malum: et tunc (inquit) est pravus timor: nam per illum præfert homo malum suum malo Dei: unde in se*

De possibilitate implendi legem. 169

*se, non in Deo constituit finem ultimum, quod tunc
solum contingit, quando homo plus timet culpam, quam
penam, &c. Idem etiam docet Valent. tom. 3.
disput. 2. quest. 2. punct. 3.*

Hanc distinctionem ejusque explicationem, quam 4.
affert Suarez, libenter accipio. Primò enim con-
tradicit Bellarmino asserenti loco citato timorem
illum, quo quis poenam plus quam culpam timet,
esse in se bonum, quamvis is cui hic timor inest sit
malus. Nam Suarez contrà hanc asserit timorem il-
lum in se esse pravum, & inordinatum, quia non fit
cum debita moderatione, seu cum justa appreciatione
poenae, oriturque ex nimio amore sui. Secundò quia
hæc distinctio causam quam ipse Suarez tuetur ju-
gulat: Nam qui servilem timorem habet, is prin-
cipaliter timet poenam, tanquam precipuum et ma-
ximum malum, probatur antecedens. Primò ma-
nifestissimis Thomæ testimonis is enim 2^a 2ª quest.
19. art. 2. distinguit timorem servilem ab initiali in
hoc, quod timor servilis primariò, initialis verò se-
cundariò poenam respiciat, & ibidem art. 6. expressè
dicit, timorem poenae non posse esse servilem, nisi
quando poena formidatur sicut principale malum.
Secundò idem probatur evidentissima ratione.
Nam qui servilem timorem habet, is aut non om-
nino timet culpam, aut si eam timeat, solummodo
eam timet, quatenus est causa poenae, & sic eam
propter poenam timet. Qui autem timet culpam
propter poenam, is magis timet poenam juxta re-
gulam, propter quod unumquodque est tale, illud ma-
gis est tale. Tertiò is qui timorem servilem habet,
nihil magis timet quam poenam, imò nihil æquè
timet

timet ac poenam. Ergo poenam maximè timet. Probatur antecedens, quia non præcipuè timet culpam, quatenus est offensa Dei. Hoc enim sine charitate & filiali timore fieri non potest. Qui autem servilem timorem habet, is nondum filialiter ex charitate timet, ut patet ex Lombardo 3. Sent. dist. 34. & Estio ibidem, & ex variis Augustini testimoniis, quæ illic ab iis citantur.

5. Dices primò, hæc argumenta niti falsa suppositione. Supponunt enim Pontificios in hac questione, quam contra Lutherum de *timore servili* tractant, loqui de timore servili *formaliter sic dicto*, qui omnino separatus est à *timore filiali*, & a charitate, quique cum timore filiali coexistere in aliqua persona non potest, cum tamen ipsi loquantur de timore servili *materialiter et quoad substantiam suam* considerato, hoc est, de timore poenæ absolutè, & generaliter considerato, quatenus est timor poenæ. Nam timor poenæ, imò timor culpæ propter poenam potest esse, & actu est in hominibus sanctissimis, qui quamvis uno aliquo actu timeant culpam propter poenam, idque vehementer, tamen alio actu magis timent culpam seu offensionem Dei propter se, & qua talis est.

6. Respondeo istam suppositionem non esse falsam. Primò enim Bellarminus lib. 2. de poenitentia cap. 17. Estius in 3. Sent. dist. 34. §. 5. 6. 7. & 8. & Andreas Vega in Concil. Trident. lib. 6. cap. 26 aperte profitentur se loqui de timore servili *formaliter sic dicto*, quo quis ita timet poenam, & culpam propter poenam, ut nullo modo, hoc est, neque actualiter, neque habitualiter timeat culpam propter offensionem Dei, tanquam propter principalem timoris

moris causam. Secundò timor ille poenæ quo quis ita timet poenam, aut culpam propter poenam, ut simul vel habitu, vel actu magis timeat culpam propter Deum offensum, seu propter offensionem Dei, nullam *servilitatem* habet. Nam non est servorum, sed filiorum ita timere poenam, ut magis timeant culpam seu offensionem patrisfamilias. Tertiò Thomas 2.^æ 2.^æ quest. 19. art. 2. dicit eum qui ad Deum, & ex timore culpe, & ex timore poenæ convertitur, habere timorem non *servilem*, sed *initialem*: quod proculdubio intelligi debet de eo qui ita timet poenam, ut ex imperfecto & debili quodam amore Dei etiam timeat culpam, seu Dei offensionem. Nam qui ita timet poenam, ut ex perfecto amore magis timeat culpam, ille filialiter timet. Vnde Bellarminus loco citato multis Patrum testimonis probat huiusmodi poenæ timorem in viris sanctissimis atque adeo in ipsis Martyribus inveniri. Quartò Pontificii loqui debent de timore servili prout, ab Augustino & aliis patribus accipitur. At ab iis accipitur pro timore formaliter servili, quo quis solius poenæ metu a peccato abstinere, ut patet ex eorum testimoniis, quæ Bellarminus & Estius locis citatis in medium afferunt. Quintò, si Pontificii non loquantur de timore servili *formaliter sic dicto*, ineptè & ridiculè disputant contra Lutheri assertionem de timore servili. Nam is solum timorem servilem formaliter consideratum damnavit, ut aperte fateatur Bellarminus loco citato.

Dices secundò Pontificios in hac questione 7.
neque loqui de illo timore poenæ, quo quis ita timet poenam, ut simul ex vera charitate magis timeat culpam, neque de illo timore quo homo cha-
ritate

172 *De possibilitate implendi legem.*

ritate destitutus immoderatè timet poenam tanquam maximū suum malum, sed de timore illo quò quis charitate destitutus timet poenam moderatè, *et cum debita appreciatione*, hoc est, quo timet poenam, non ut maximum suum malum, sed simpliciter ut quid malum, et sibi damnosum. Respondeo timere poenam cum debita moderatione & iusta ejus appreciatione est timere eam ut malum secundarium quod non contingit nisi in eo qui charitatem habet, ut expressè docet Thomas 2^a 2ª quest. 19. art. 4: & confirmatur quia nemo absque charitate potest Dei gloriam magis amare quam suam beatitudinem. Ergo nec absque ea potest dici offensionem D E I magis averfari quàm suam miseriam. Secundò, qui charitate destitutus est, non præcipuè averfatur aut timet culpam propter offensionem D E I. Ergo præcipuè timet eam propter damnum suum, & proinde timet eam propter poenam, tanquam propter maximum malum. Nam si non haberet eam pro maximo malo, non præcipuè propter eam timeret. Tertiò qui servilem timorem habet, is solam poenam per se timet: nam non timet offensionem D E I nisi quatenus est causa poenæ. Ergo timet poenam tanquam malum majus offensione D E I. Denique ubi abest verus DEI amor, ibi dominatur inordinatus sui amor, qui semper plus timet *malum suum* quàm *malum D E I* (ut loquitur suarez) hoc est, quàm D E I offensionem.

8. Hæc de culpabili defectu in actu timoris servilis, quem illi moraliter bonum, licet non æternæ vitæ meritorium esse affirmant. Nunc, quod ad attritionem ex timore servili conceptam attinet, nullo negotio eam culpabiliter defectuosam esse demonstramus

stramus. Primò quia ex culpabili timore oritur, & proinde ipsa est culpabilis. Secundò quia quamvis versetur circa debitum objectum, hoc est, *circas culpam*, non tamen semper versatur circa eam sub debito respectu; hoc est, non semper versatur circa eam *quatenus est culpa, seu offensa DEI* (nam sæpè versatur circa eam solummodo quatenus est causa pœnæ, & proinde non tam est dolor de culpa quam de pœna) aut si sit de culpa *quatenus est offensa DEI*, non tamen versatur circa eam *cum debita appreciatione*, hoc est, non est dolor de offensa DEI tanquam de summo malo super omnia detestabili; ut docet Valent. tom. 4. disput. 7. quest. 8. punct. 1. & proinde est dolor de æterna miseria, quæ peccatori imminet, tanquam de maximo & summo malo. Tertiò, si aliquando contingat eam versari circa debitum objectum, sub debito respectu, & etiam cum justa appreciatione, hoc est, si contingat eam esse dolorem de peccato, quatenus est offensa DEI, tanquam de maximo malo (quod fieri posse asserit Toletus in Instructione sacerdotis lib. 3. cap. 4. §. 6.) non tamen tunc includit firmum propositum vitandi omnia peccata in posterum, quod necessariò requiritur in illo dolore, quem DEVS à nobis exigit, cum jubet ut ad se redeamus per veram pœnitentiam. Nam vera pœnitentia sine hoc proposito, imò sine reali praxi, & executione hujus propositi, consistere nequit, ut patet ex Ezechiel. 18. 21. 27. 30. Matth. 3. 8. Act. 26. 20. & ipsi Adversarii fatentur, viz. Vasquez in tertiam partem Thomæ tom. 4. quest. 86. art. 2. dub. 4. num. 7. & Valent. loco citato punct. 6. asserit.

274 *De possibilitate implendi legem.*

assert. ultima. Ergo quamvis dolor attritionis precise in se consideratus esset bonus (quod tamen rarissime accidit, quia plerumque, aut non est de peccato sub debito respectu, aut non est de eo cum iusta appreciatione) non tamen careret defectu culpabili: idq; quia, quatenus est actus conversionis, seu poenitentiae, non plene satisfacit praeceptis a Deo traditis de poenitentia.

9. Adversarii ut vim hujus ultimi argumenti declinarent uova quaedam, & ipso auditu horrenda dogmata excogitant. Nam Navarrus, Victoria, & quidam alii (ut restantur Vasquez loco citato dub. 2. & Valent. loco etiam citato punct. 3.) docuerunt perfectum dolorem de peccatis (qui necessario includit propositum vitandi peccata in posterum) non esse sub praecepto, seu nullum praeceptum existare in Scriptura, quo obligamur ad perfectam contritionem. Melchior Canus in relect. de poenitentia parte 4. quest. 2. conclus. 4. docet existare in Scripturis praecepta de poenitentia, & perfecta contritione, sed ea non nisi *indeterminate et sub disjunctione* obligare, ut viz. vel habeamus perfectam contritionem extra sacramentum poenitentiae, vel certe habeamus attritionem in usu sacramenti. Denique Gregorius de Valentia, loco citato, punct. 4. assert. 6. col. 1256. Vasquez loco etiam citato dub. 5. & 6. Becanus tertia parte Summae tract. 2. cap. 35. quest. 7. & alii multi docent ipsam perfectam contritionem per se & determinate esse sub praecepto, sed dicunt Primò, nos ex praecepto contritionis non obligari ad habendam contritionem statim postquam peccavimus, & consequenter nos posse ad certum tempus licite

licite differre poenitentiam nostram. Secundò præceptum contritionis non obligare peccatores in gravia peccata prolapsos nisi certo quodam tempore, viz. in articulo extremæ necessitatis, id est, in periculo mortis (nam de nullo alio particulari tempore, quo obligat hoc præceptum, convenit inter Cadmazos illos fratres) & per consequens eorum dolorem qui tantum attriti, & non contriti sunt, non laborare culpabili defectu, nisi in illo temporis momento, quo præceptum contritionis obligat.

Quod si illis objicias dictum illud Siracidæ (cujus liber apud eos canonicus est) Ecclesiastici 5. 8, *ne differas te ad dominum convertere; neque rejicias de die in diem.* Respondent non esse præceptum, sed consilium: unde sequitur eos qui statim post peccatum commissum convertuntur ad D E V M, ex Pontificiorum sententia, opus supererogationis facere. Hi furores non confutandi, sed explodendi, aut potius cum gemitu & lachrymis deplorandi sunt. Interim breviter unico argumento probabo conversionem ad D E V M esse necessariam ex D E I præcepto statim post commissum peccatum. Illud sic proponi potest: Nullo momento licet esse in peccato. Ergo tenemur ex D E I præcepto statim peccatum relinquere, & consequenter habere veram & perfectam contritionem, sine qua peccatum tolli non potest. Antecedens patet, quoniam cum peccatum sit per se illicitum, contradictione implicat dicere quod esse in peccato liceat. Gregor. de Valentia, loco citato, punct. 4. assert. 1. respons. ad argum. 3. col. 1245. dum huic argumento occurrere conatur, aperte manus dat, hoc est.

176 De possibilitate implendi legem.

est, concedit peccatorem obligari ad poenitentiam perfectam statim post commissum peccatum. Tenetur (inquit) aliquis quovis momento deferere peccatum ex illo eodem precepto, contra quod propriè peccatum illud fit, in quo haret; non autem ex speciali precepto poenitentiae, ita, ut si non statim deferat, admittat speciale peccatum imperitientiae. At si tenetur poenitentiam agere, & per veram contritionem ad Deum redire, habemus quod volumus, viz. eum, qui tantum attritus, & nondum contritus est, obligari ad habendam ulteriorem doloris spiritualis perfectionem, & per consequens ejus dolorem culpabili defectu laborare.

Vide si placet Cajetani Summulam

verbo **CONTRITIO**

2. Tempus autem, &c.

FINIS.

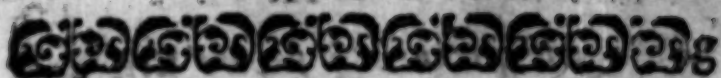

*Paragraphus ultimus sect. 7. partis 1.
supra omissus.*

Ex iis quæ dicta sunt manifestè patet ingens esse
discrimen inter mortalia & venialia renatorum
peccata, quoad tria illa effecta, quæ hac sectione, &
sect. 5. explicavimus. Primò enim quia renati in
atrocia & conscientiam vastantia peccata prolapsi,
præstare desinunt eam obedientiam, quam foedus
gratiæ a nobis exigit, ut necessariam ad consequen-
da ulteriora gratiæ dona in hac vita, & ad obti-
nendam beatificam D E I visionem in vita fu-
tura; & quia illi durante hoc statu incapaces sunt
istorum beneficiorum. non tantùm ex demerito
suo, sed etiam secundum sententiam foederis gra-
tiæ, idcirco supra dixi benevolentiam D E I, erga
eos ita ligatam & impeditam esse, ut non possit
peccata, in quæ lapsi sunt remittere, aut eos parti-
cipes facere spiritualium beneficiorum, quæ in
electos secundum spiritum ambulantes conferre
solet, donec per singularem, extraordinariam, &
perfectè practicam poenitentiam ad D E V M re-
deant, & omnem huiusmodi malignitatem actionum
suarum ex adverso oculorum Dei amoveant, Isai. 1. 16.
Præterea durante hoc statu, non solùm Deo dis-
plicent peccata ab iis commissa, sed etiam eorum
obedientia, orationes, & gratiarum actiones: imò
nihil ab iis procedere potest, quod pro tunc Deo
gratū & acceptum sit, Psal. 50. 16. Isai. 1. 14. 15. Ier.
14. 31. 32. At quādo electi justificati leviora illa pec-
cata ex inadvertentia aut infirmitate committunt,
non desinunt præstare obedientiam illam, quam foe-
dus gratiæ, ut præcisè necessariam ad salutem exi-
git: sed iis non obstantibus dicuntur secundum
N spiritum

Disputatio Theologica.

spiritum ambulare, Rom. 8. 1. imò & *Deum toto corde sequi*, 1. Reg. 14. 8. & *incedere in omnibus mandatis & constitutionibus domini inculpate*, Luc. 1. 6. Quamvis igitur levissima peccata ex se, & sua natura, nos reddant incapaces & indignos gratiæ divinæ donis; quamvis item ea in se non solum D E O displiceant, sed etiam merito efficere possint, ut universa nostra obedientia foeda sit in oculis Domini, eique penitus displiceat, D E V S tamen, qui non intuetur iniquitatem in Iacobo, nec aspicit perversitatem in Israele, Numer. 23. 27. iis non obstantibus imperfectam nostram obedientiam in Christo acceptat, & oculos suos à nævis ei adhærescentibus quasi avertens, sinceritatem & humilitatem ejusdem gratiosè intuetur, & ex iis complacentiam & oblectationem capit. Secundò quod ad duo reliqua peccati mortalis effecta attinet, quamvis ea ex rigore justitiæ consequantur etiam peccata venialia, tamen juxta providentiæ divinæ administrationem sub foedere gratiæ, nequaquam ea actu consequuntur: hoc est, electi peccata illa leviora committentes, neque gratiæ inherēntis donis privantur, ut fatentur omnes, neque præsentem aptitudinem ad cœleste illud regnum ingrediendum amittunt. Primò enim D E V S peccata illa filiis suis in Christum credentibus, et secundum Spiritum ambulantibus, ad mortis æternæ reatum non imputat. Secundò arcana et efficaci sancti sui Spiritus motione subinde eos excitat ad reatum ex iis contractum agnoscendum et deplorandum.

INDEX

Partium & sectionum huius Disputationis.

PARS PRIMA.

In qua Evangelicorum sententia de peccati mortalis & venialis discrimine proponitur, et variis observationibus, distinctionibus, ac questionum determinationibus explicatur, et illustratur.

Sec

QUA utilis sit hac disputatio ad Pontificiorum doctrinam de humana iustitia perfectione, & meritis exaltendam? pag. 1.

1.

An, & quo sensu, Evangelici admittant partitionem peccati in mortale & veniale? pag. 4.

2

Proponuntur & confirmantur varia assertiones de discrimine peccati mortalis & venialis. pag. 11

3

De quintuplici differentia peccati mortalis & venialis. pag. 18.

4

De primo effectu peccati mortalis, hoc est, de

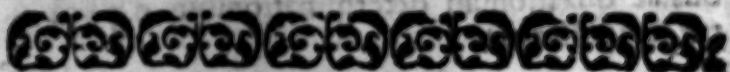
5

N 2

exclu-

INDEX.

- exclusionem peccantis à favore Dei, deq[ue]
 duplici distinctione amoris divini. p. 26.
6. Deum posse eos amare quos prius odit, &
 odisse eos quos prius amavit, absq[ue] ulla vel
 physica, vel morali voluntatis sue muta-
 tione, obiter declaratur. pag. 33.
7. De secundo & tertio effecto peccati mortalis,
 hoc est, de privatione gratiæ, & amissio-
 ne presentis aptitudinis ad ingrediendum
 regnum cælorum. pag. 38.

Pars secunda.

In qua duæ principales differentiz, quas
 Pontificii inter peccatum mortale et veniale assi-
 gnant, considerantur et confutantur.

Sec[un]da

1. **P**ontificiorum sententiã de peccatis venia-
 libus nullo solido fundam[en]to niti. p. 47.
2. De macula peccati: & an macula, quam ve-
 niale peccatum post se relinquit, peccantem
 à regno cælesti excludere possit? p. 59.
3. An peccata levissima reproborum sint mor-
 talia, non solum ab eventu, sed etiam ex
 merito? p. 67.

An

INDEX.

- An peccata levissima electorum sine mor- 4*
talia ex natura sua? P. 73.
- An peccata leviora, quae venialia vocan- 5*
tur, sub poena aeterna mortis à Deo probi-
beri possint, & an actu sub ea poena in ser-
vere operum seu legali prohibita sint? P. 77
- An & quatenus malitia in omni peccato, 6*
etiam veniali, sit infinita? & an poena
infinita ei respondeat? P. 83
- An peccatum mortale & veniale in hoc dif- 7*
ferant, quod mortale sit ex se irremissibi-
le per ablationem principii remissionis,
hoc est, gratia inharentis; veniale vero sit
ex se remissibile per non ablationem istius
principii? P. 87.

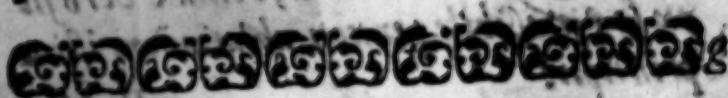
Pars tertia.

In qua considerantur et confutantur fundamentales
differentiae, quas assignant Pontificii inter pec-
catum mortale et veniale.

An rectè doceant Adversarii offensas in re 1
leviori commissas non mereri dissolutio-
nem amicitiae? P. 102.

INDEX.

- 2 An peccata quæ venialia vocantur, sint simpliciter & absolute leves offensa? p. 109.
- 3 An peccata venialia sint contra legem? & an sint contra finem legis? p. 112.
- 4 An simpliciter ac sine adiectione dicendum sit peccata venialia esse contra DEI legem? p. 115.
- 5 An peccata venialia repugnent charitati quæ est finis legis? p. 119.
- 6 An peccata venialia in peccante, ponat averſionem à Deo, ut ab ultimo fine? p. 126.
- 7 An homo iustificatus peccando venialiter cõſtituat ultimum finem in creatura? p. 131.

Appendix.

De possibilitate implendi legem consideratam secundum ~~exiementia~~ Evangelicam.

Scd

1

AN ea legis observatio, quam DEVS nunc sub fœdere gratiæ, ut præcisè necessariam ad salutem, exigit, sit nobis possibilis? p. 142.

2

An bona renatorum opera, ex Evangelicorum sententia, sint peccata mortalia?

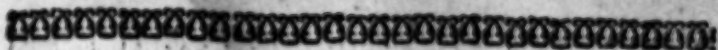
INDEX.

Et an simpliciter ac absolute sint peccata?

p. 152

An bonitas & malitia moralis in uno & eodem actu sint composibiles?

p. 156

Digressio

DE culpabili defectu actuum timoris servilis, & attritionis quæ ex eo oritur.

p. 167

FINIS.

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

